

The Project Gutenberg eBook of Perjantaina 13 p:nä: Romaani, by Thomas William Lawson

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Perjantaina 13 p:nä: Romaani

Author: Thomas William Lawson

Translator: Hanna Pispä

Release date: November 9, 2014 [EBook #47320]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PERJANTAINA 13 P:NÄ: ROMAANI ***

Produced by Tapio Riikonen

PERJANTAINA 13 P:NÄ

Romaani

Kirj.

THOMAS W. LAWSON

Suoment. ["Friday the Thirteenth"] H. P.

K. Kaatra, Tampere, 1907.

Tampereen Kirjapaino Oy.

"Perjantai 13 päivä: piti hän minun se arvatakin. Jos Bob on päässyt vauhtiin, menee kaikki päin helvettiä, mutta saanpahan nähdä, voinko minä tehdä mitään tässä asiassa."

Laskiessani telefoonin kuulotorven kädestäni, tuntui siltä kuin olisi ääneni kaiku hajoittanut viisivuotisen sumun, ja silloiset ajat muistuvat mieleeni yhtä selvinä kuin eilinen päivä.

Olin istunut sisällä konttorissani ja antanut sormieni välitse liukua sähkösanomanauhan, joka tuuma tuumalta ilmoitti yhä yltyvää pörssikauhua, kun minulle sanottiin, että Brownley pörssisalista tahtoi heti paikalla puhutella minua telefoonissa. Brownley oli osakas toiminimessämme ja pörssiasiamiehemme. Hän oli innoissaan. Herroilta pörssikauppialta kyllä puhe sujua silloin kun pörssikauhu vallitsee.

"Mr Randolph, täällä kiehuu ja porisee ja yhä kuumemmaksi käy sekunti sekunnilta. Helppo arvata — se on Bob. Jos hän tätä tahtia pitää kaksikymmentä minuuttia, tulvaa laavavirta 'Kadulle' [Wall Street] ja sieltä pankkeihin ja yhä edelleen yli koko maan, eikä kukaan voi arvata, kuinka suuri alue on huomenna poroksi poltettu. Pojat ovat pyytäneet minun kysymään, ettekö te tahtoisitte ottaa häntä hillitänne. He panevat yksimielisesti viimeisen toivonsa teihin."

"Tiedättekö varmaan, Fred, tämän olevan Bobin työtä", kysyin minä. —
"Oletteko tavannut hänet?"

"Olen, tulen juuri hänen konttoristaan, ja iloinen olinkin, kun sieltä pääsin. Hän on sotatuulella, mr. Randolph, synkempänä kuin koskaan olen nähnyt. Hänen viimekertanen hyökkäyksensä oli vain lasten leikkiä tämänpäiväseen verrattuna. Aamulla lähetti äitini mulle sanan jo eilisiltana huomanneensa hyökkäyksen olevan tulossa. Bob oli käynyt hänen ja sisarieni luona, ja hänen puheistaan oli äiti päätellyt hänen aikovan kadota taas. Kun äitini kuvaili hänen mielialaansa, ja minä muistin päivän merkityksen, rupesin pelkäämään pahinta. Muuten kuulin hänen olleen ulkona aamupuoleen yöstä. Avatessani hänen konttorinsa ovea tänään, hyökkäsi hän kimppuuni kuin pantteri. Sanoin poikenneeni sinne saamaan määräyksiä, ja koska oli tehty sangen edullisia kauppia, halusin tietää, tahtoisiko hän ottaa osaa niihin. 'Edullisia kauppia', karjui hän. 'Etkö sinä tiedä, että tänään on perjantai 13 päivä? Mene takaisin sinne helvetin luolaan ja myy, myy, myy!' 'Mitä ja kuinka paljon?' kysyin minä. 'Mitä tahansa, kaikki. Anna niille heittiöille jokaikinen osake, jonka tahtovat, ja kun ovat saaneet kitansa täyteen, alenna kaikki, mitä olet myynyt, kunnes heidän on pakko oksentaa ulos kaikki viimeisen kolmen kuukauden kuluessa ostamansa.' Ulos tullessani kohtasin Jim Hollidayn ja Frank Swanin, jotka hyökkäsivät sisään. He toimivat nähtävästi Bobin asioilla ja ovat kokonaisen tunnin ajan syytäneet markkinoille Anti-People-obligatiooneja. Muutaman minuutin kuluttua ovat he täällä taas, ja minä pidin varmimpana soittaa teille, ennenkuin aloin myydä. Mr. Randolph, ostovoima on jotenkin pieni, ja jos alan myydä osakkeita mistä hinnoista hyvänsä, on ratkaiseva isku sattunut kymmenen minuutin sisällä ja tusinan verran konkursseja julistetaan. Kello on nyt kahtakymmentä vailla yksi, ja jumala tiesi, mitä ennen kello kolmea saattaa tapahtua. Nyt, mr. Randolph, toivon teidän tarttuvan asiaan käsiksi, meillä ei ole minuuttiakaan liikaa."

Istuessani hypistelemässä sähkösanomanauhaa ja nähdessäni arvopaperien laskevan viisi kymmenelle miljoonalle joka viides minuutti, olin tuntenut tämän varmasti olevan Bob Brownleyn työtä. Eikä kukaan muu koko Wall Streetillä ollut kyllin mahtava, voimakas ja julma repimään ja raatelemaan siten kuin viimeisten kahdenkymmenen minuutin aikana oli revitty ja raadeltu. Edellisenä iltana olin sattunut sivuuttamaan Bobin teatterikäytävässä. Katsahtaessani tutkivasti häneen, huomasin hänen kasvoillaan ilmeen, jonka merkityksen älysin paremmin kuin kukaan muu. Suuret ruskeat silmänsä tuijottivat avaruuteen, kauniin suun sopissa oli terävä piirre — aivan kuin suupielet olisivat painojen vaikutuksesta venähäneet. En voinut häntä silloin seurata, vaimoni näet oli mukani, mutta kotiin tultuani soitin hänen asuntoonsa ja hänen klubeihinsa pyytääkseni häntä tulemaan luokseni polttamaan sikaarin, mutta mistään en saanut häntä käsiini. Aamulla koetin uudestaan yhtä turhaan, ja kun kahdentoista aikaan sähkösanomanauha alkoi hyppiä, surista ja kiertyä, muistin ilmeen Bobin kasvoilla ja mitä se ennusti.

Fred Brownley oli Bobin nuorin veli, kaksitoista vuotta häntä nuorempi. Hän oli ollut Randolph & Randolphn palveluksessa aina siitä asti kun jätti yliopiston ja toista vuotta oli hän ollut luotettavin välittäjäme. Kun Bob Brownley oli oma itsensä piti hän yhtä paljon "pikku veljestään", kuten hän tätä nimitti, kuin hänen kaunis, etelämaalainen äitinsä piti heistä molemmista; mutta kun paholainen meni Bobin sisään ja se oli tapahtunut jo monta kertaa viiden viimeisen vuoden aikana — ei äiti eikä veli merkinneet hänelle enempää kuin kaikki muutkaan, silloin Bob ei välittänyt sukulaisista eikä ystäväistä. Tällöin oli koko avara maailma hänen mielestään aarniometsä täynnä petoeläimiä ja käärmeitä, joita hän hätyytti, joiden kanssa taisteli, joita repeli ja tappoi.

On melkein liikaa selittää, mikä Randolph & Randolph oli. Yli kuudenkymmenen vuoden ajan oli se nimi puhunut puolestaan joka maailman kolkassa, jossa dollarilla oli merkitystä. Ei yksikään rautatie pyydä käyttövaroja, ei panna alkuun ainoatakaan suurta teollisuusyritystä johtavain miesten, vanhan tavan mukaan, paljastamatta päätään Randolph & Randolphille ja rukoilematta toiminimen suojelusta,

ja kun valtiot hakevat lainoja rahamarkkinoilla, tietävät ne, että ylhäisimpäin amerikkalaisten pankkiirein suosio on hyvinkin huomioon otettava seikka. Minä kehasen itseäni sanomalla, että nyt kun olen neljänkymmenen kahden vuoden ikäinen ja kymmenen vuotta seisonut Randolph & Randolphin liikkeen peräsimmä, en ole tehnyt mitään tätä suurta isäni ja setäni luomaa nimeä halventavaa tekoa, vaan päinvastoin vähän lisännytkin sitä kunnioitusta, jota sen rehellinen toiminta, peloton rohkeus, vanhat tavat ja kaikinpuolinen kunniallisuus on aina herättänyt. Bradstreets ja muut kauppamaailman toimistot antavat Randolph & Randolphista seuraavan todistuksen: "Viidenkymmenen miljoonan arvoinen, vähän enemmänkin, rajaton luotto." Tämän tähden minä en itseäni kehu, sillä todistus oli melkein samanlainen jo silloin, kun minä jätin yliopiston ja tulini konttoriin "perehtyäkseni liikeasioihin." Mutta isäni ja setäni seuraajana voin sanoa ja otan Luojani todistajaksi sanaini totuudesta — että Randolph & Randolph eivät ikinä ole lainanneet dollariakaan miljoonistaan korkeampaa kuin laillista 6 % vastaan vuodessa; että he eivät koskaan ole kartuttaneet varallisuuttaan muilla kuin rehellisillä ja kunniallisilla liiketavoilla; että pahin kaikista kirouksista, rahakiihko, ei vielä ole saanut jalansijaa vanhan kilven alla, jonka värit ovat musta ja kulta, ja jonka isäni ja setäni omin käsin ovat naulanneet sisäänkäytävän yläpuolelle.

Yhdeksäntoista vuotta sitten jätin tutkinnon suorittaneena Harvardin. Luokkatoverini ja paras ystäväni Bob Brownley Richmondista suoritti tutkinnon samalla kertaa. Hän oli luokan runoilija, minä urheilunjohtaja. Ennen Harvardiin tuloamme olimme olleet yhdessä neljä vuotta St. Paulissa. Kihlattu pari ei koskaan ole rakastanut toistaan enemmän kuin me.

Minun sukulaisillani oli yllin kyliin rahoja ja sen lisäksi pohjoismaalaisille ominainen terve ja raudanluja luonne. Brownleyn sukulaiset olivat köyhiä kuin kirkonrotat, mutta heillä oli vanha etelämaalainen harvainvallan lahjakkaisuus ja miehekkyyys, jonkinlainen romantinen itsetunto ja eteläamerikkalainen ylpeys, sellaisena kuin se oli esiintynyt ennen sotaa, jolloin etelämaalainen tuhlaavaisuus ja etelämaalainen vierasvaraisuus oli tavattavissa kaikkialla, ja naiset olivat kauniita, miehet mielellään kurkistelivat pikarin pohjaan.

Bobin isä, yksi Etelävaltioitten ylimystön suuria, valkoisia tukipylväitä, oli marssinut läpi maansa kongressin ja senaatin sävelen "Rahoja täällä ei säästetä" tahdissa, ja seuraus oli, että hän erkani maailmasta jättäen leskensä, kolme nuorta tyttärtänsä ja pienen pojan kokonaan riippuviksi Bobista, joka oli lapsista vanhin.

Monena lämpimänä kesäiltapäivänä, kun Bob ja minä meloimme pitkin Charles-jokea ja monena pakkasiltana istuessamme metsästysmajassani Kap Codin rannalla, juttelimme tulevaisuussuunnitelmistamme. Minä istuisin konttorissa hoitamassa Randolph & Randolphin suurta pankkiliikettä, ja Bob, kun niin tarvittiin, edustaisi isäni toiminimeä pörssisalissa. "Minä kuolisin ikävään konttorissa", oli Bobin tapana sanoa, "ja pörssisali on juuri se liesi, jossa mieluummin paahdan maissikakkuni." Kun ihanat opintovuodet olivat lopussa, otti viisas terävä-älyinen isäni meidät konttoriin kuulustellakseen ja teki meille muutamia konstikkaita kysymyksiä. Ja ylpeitä me todella olimmekin, kun isäni sanoi: "Jim, sinä ja Bob olette viisaasti valinneet. Sinä, Jim, olet juuri oikea mies astumaan minun sijaani, ja Bob sopii kuin valettu seisomaan pörssisalin lattian ruudulla." Ylpeät me olimme, emme juuri niin paljon isäni päätöksen johdosta tulevaisuutemme suhteen, sillä me kyllä ennakkoltakin tiesimme voivamme tulla asioissa toimeen, kuin sentähden, että oma päätöksemme oli saanut kannatusta mieheltä, jota me molemmat pidimme liikeasioissa niin erehtymättömänä kuin ikinä ihminen olla voi.

Bob oli silloin kahdenkymmenen kahden, ja minä vuotta vanhempi — minä, tuollainen laiha New Englandin poika, joka ei juuri voinut kauneudellaan kerskailla, mutta joka juoksukilpailuissa uskaltaa mitellä voimiaan kenen kanssa tahansa luotettavuudessa ja kestäväisyydessä; Bob, kaunis kuin päivä, kuusi jalkaa pitkä tervakengissä, suora kuin keihäs, vartalo kuin intiaanilla, kasvot puhtaat, miehekkäät, sydämelliset, vilpittömät, hymyilevät, sellaiset, jotka saavuttavat miesten ystävyyden ja naisten ihailun. Silmät hänellä olivat suuret ja pyöreät, tummanruskeat kuin englantilaisen bulldogin, käsittämättömät, lempeät ja samalla ankarat lapsellisine, kummastuneina ilmeineen; hänen nenänsä oli suora kuin mestarin muovailmassa kreikkalaisessa korkokuvassa, hienot, kaarevat huulet; sitten oli hänellä korkea, leveä otsa, jonka valkeutta lisäsi tuuheaa, sysimustalta näyttävä tukka, mikä kuitenkin oli samaa harvinaista tummanruskeata väriä kuin silmätkin. Kauneinta kaikista oli kuitenkin Bobin tapa pitää päätään pystyssä. Ken kerran on nähnyt lauman kaksivuotiaita varsoja rehevää ruohoa kasvavassa hevossaassa Kentuckyssä, kun nekeripoika pitkään viheltäen kutsuu niitä, muistaa varmaan, kuinka joku varsoista nostaa päänsä kenoon oikein kuullakseen, kutsuttiinko vai ei. Siinä ilmenevät sulous, voima, teeskentelemätön, luontainen johtajaominaisuus. Jotain sentapaista näkyi Bobinkin kaunismuotoisen pään asemassa, hänen notkeassa vartalossaan, ja sokea ja nahjus olisi tosiaankin se mies tai nainen ollut, joka ei heti olisi huomannut tämän miehen etevämyyttä ja hallitsijaluonnetta.

Kuten juuri sanoin, oli Bob Brownley epäilemättä kauneimpia miehiä, mitä milloinkaan olen nähnyt, sitä paitsi oli hän luotettava, miehekäs, teeskentelemätön mies, rehellinen kuin teräs, rohkea kuin

leijona ja paras toveri, mitä ystävää saattoi itselleen toivoa.

Raskas nuoruudenaika, jota painoi isän kuoleman aiheuttamat velvollisuudet pitää huolta ja hoitaa perheen tukialia taloudellisia asioita, oli kai syynä siihen, että Bob piankin liikkui uudella alallaan kuin kala vedessä. Molemmat me samana päivänä astuimme toiminimi Randolph & Randolphin palvelukseen, ja samana päivänä vuoden kuluttua kutsui isäni meidät konttoriin jotain selitystä varten. Kumpikaan meistä ei oikein tiennyt, mitä tuleman piti. Ihastuimme sentähden ikihyviksi, kun isäni sanoi:

"Jim, sinä ja Bob olette tosiaankin onnistuneet paremmin kuin osasin odottaakaan. Minä olen pitänyt silmällä teitä molempia ja tahdon sanoa teille, että se äly liikeasioissa ja ahkeruus, jota olette osoittaneet, olisi voittanut tunnustusta missä pankkiiriliikkeessä hyvänsä 'Kadun' varrella. Minä tahdon kiinnittää teidät molemmat toiminimen palvelukseen — Jimin, jotta hän perehtyisi kaikkiin asioihin täällä ja voisi sitten tulla minun seuraajakseni, ja sinut, Bob, ottaaksesi haltuusi toiminimen pörssiasiat."

Bob punastui ja kalpeni pelkästä ilosta ja tarttui isäni käteen.

"Minä olen teille sangen kiitollinen, sir, paljon enemmän kuin sanoin voin ilmaista, mutta ensin haluaisin puhua Jimin kanssa tästä ehdotuksesta. Hän tuntee minut paremmin kuin kukaan muu, ja minulla on mielessä jotain, josta tahtoisin keskustella hänen kanssaan."

"Puhu suusi puhtaaksi vaan, Bob", sanoi isäni.

"Niin, sir, asian laita on se, että tuntuisi paljoa paremmalta, jos saisin syöksyä tuohon pyörteeseen ja tulla toimeen omin neuvoin. Nähkääs, jos voisin ansaita vähän itse ja ostaa sitten itselleni paikan ja vähän sananvaltaa pörssissä, ja hankkia pienen omaisuuden, ei voitaisi sanoa, vaikka te kerran tarjosittekin minulle paikan liikkeessänne, että minun on ylenemisestäni kiittäminen ainoastaan teidän ystävyyttänne. Te tiedätte, mitä minä tarkoitan, sir, ettekä pidä minua tyhjänpäiväisenä ylvästelijänä, jos pyydän teitä kirjoittamaan yhden pörssipaikan hinnan minun laskuuni, uskotte minulle muutamia toiminimen tehtäviä sitten kun olen perehtynyt uuteen asemaani. Minä olen siinä tapauksessa yhtä kiitollinen teille ja Jimille, ja itselläni on oleva paljon hupaisempaa."

Ymmärsin Bobin tarkoituksen; isäni teki samoin, ja me suostuimme kernaasti hänen pyyntöönsä, vaikka isäni itsepäntäisesti tahtoi antaa Bobille jäsenyysmaksun lahjaksi, koska pörssin perussäännöissä oli määrätty, ettei hakija saanut tätä summaa lainata. Neljä vuotta senjälkeen, kun Bob Brownley oli saanut paikan ja sananvaltaa pörssissä, oli hän maksanut takaisin ne neljäkymmentätuhatta korkoineen päivineen. Hänellä oli sitäpaitsi viisikymmentätuhatta Randolph & Randolphilla, ja lähetti kotiin kuusituhatta dollaria vuodessa eläen itse, kuten leikillään sanoi "toimeen tulevan miehen vaatimuksien" mukaisesti. Bob oli sangen suosittu mies pörssissä, samoinkuin oli ollut koulussa ja yliopistossakin. Ja kolmenasatana päivänä vuodessa oli hänellä liiankin paljon tehtäviä. Paitsi Randolph & Randolphin tärkeimpiä tehtäviä, oli hänellä kahden sangen vaikutusvaltaisen joukkokunnan melkein kaikki salaiset luottamustoimet huolenaan.

Minä olin juuri täyttänyt kolmekymmentäkaksi vuotta, kun rakas vanha isäni äkkiä kuoli. Edellisten kuuden vuoden aikana olin valmistunut tämän tapauksen varalta, s.t.s. minä olin tottunut kuulemaan isäni sanovan: "Jim, ota viipymättä selko liikkeemme koneiston kaikista eri osista, jotta, jos minulle jotain sattuisi tapahtumaan, ei mitään häiriötä Randolph & Randolphin toiminnan suhteen sattuisi 'Kadulla'. Minä haluan niin pian kuin suinkin ilmoittaa maailmalle, että liikkeemme minun kuolemani jälkeen tulee jatkumaan samalla tavoin kuin tähänkin asti. Minä tahdon siis hommata sinut niitten yhtiöitten johtajaksi, joissa me olemme osalliset ja myöskin asettaa sinut isännöitsijä- ja holhoajavirkkaani."

Isäni kuollessa ei siis tapahtunut pienintäkään häiriötä asioitten kulussa, eikä tämä rahamaailmassa huomiota herättänyt tapaus vaikuttanut vähääkään muutosta "Randolphin" nimellä kulkevissa arvopapereissa. Minä perin isäni koko omaisuuden, lukuunottamatta neljää miljoonaa, jotka hän oli määrännyt jaettaviksi sukulaisille ja hyväntekeväisyystarkoituksiin. Minä tulin johtajaksi liikkeeseen, josta minulla oli kahden ja puolen miljoonan vuotuiset tulot.

Taas pyysin Bobia liittymään toiminimeen.

"En vielä, Jim", vastasi hän. "Minä olen saanut jäsenyyteni ja minulla on noin sadantuhannen pääoma, mutta minä en tahdo sitoa itseäni, ennenkuin olen haalinut kokoon edes miljoonan omin neuvoin; sitten asetun sinun luoksesi, ukkoseni, ja tartun auran kurkeen siellä, ja jos silloin sattuisi joku kiltti tyttö tulemaan tielleni — niin, silloin on kyllä vielä aikaa antaa valtaa hellille tunteille."

Hän nauroi, ja niin tein minäkin. Bobin ystävät pitivät häntä melkein parantumattoman ujona naisten seurassa. Jokainen hänen tielleen osunut nainen, olipa tämä sitten vanha tai nuori, oli tuntenut hänessä

tuota miehen lumousvoimaa, joka naisia niin vastustamattomasti viehättää: kunnian lakien johtaman sielun ja sydämen lämpimän kuin auringon hehku — mutta sitä hän itse ei ensinkään näkynyt huomaavan. Vaimoni — minä olin ollut naimisissa kolme vuotta, ja minulla oli kaksi pikku Randolphia, jotka osoittivat Katherine Blairin ja minun tietävän avioliiton merkityksen — vaimoni tapana oli sanoa: "Bob raukka, hän on sokea naisten suhteen, ja näyttääpä siltä kuin ei hän ikinä saisikaan näköänsä..."

"Näetkös, Jim", jatkoi Bob kovin totisena, "on olemassa pieni salaisuus, jota en koskaan ole sinulle ilmoittanut. Asian laita on se, etten minä ole vielä täysin luotettava — niin luotettava, että voisin esiintyä vanhan Randolph & Randolphin puolesta. Niin, naura sinä vaan, sinä, joka aina olet ollut niin luja ja vakava kuin vanha pronssiukko John Harvard yliopiston linnanpihalla, sinä, joka maanantai-aamuna tiedät sanoa täsmälleen, mitä olet tekevä lauantai-iltana ja kaikkina välillä olevina päivinä ja öinä ja joka myöskin teet sen. Jim, senjälkeen kun aloin toimintani pörssissä, olen huomannut saman, Etelävaltioitten lapsille ominaisen pelihimon, joka piili iso-isäni veressä ja saattoi hänet, palatessaan eräältä New-Yorkin matkaltaan, vaikka hänellä ei ollut enempää maata eikä orjia kuin tarvitsi, panemaan peliin maansa ja orjansa — vieläpä nekin, jotka olivat isoäitini omia, jossa pelissä hän menetti kaikki, ja tämä tapaus muutti Brownleyn perheen koko tulevaisuuden, näitä samoja pelihimon mikroobeja on minunkin veressäni. Ja kun ne alkavat kalvaa ja kynsiä, on minun vaikea hillitä itseäni; ja, Jim" — nyt alkoivat suuret mustat silmät äkkiä säihkyä — "jos ne mikroobit pääsevät valloilleen, syntyy siitä häväistysjuttu pörssissä — usko se!"

Bob oli nakannut kauniin päänsä taaksepäin, ja hienot sieramensa laajenivat, aivankuin olisi hän vainunnut taistelua. Huulet avautuivat juuri senverran, että valkeain hammasrivien syrjät näkyivät ja silmien syvyudessa tuikahti tummanpunainen liekki tehden melkein samanlaisen vaikutuksen kuin yöllä katsellessa mustaa tietä pitkin äkkiä mutkan takaa vilahtaisi veturin merkkilyhty esiin.

Kaksi kertaa ennen, kauvan sitten, ylioppilasaikoinamme, olin sattumalta äkännyt tämän Bobin häijyn kiusaajan. Ensimmäisen kerran, pelatessamme pokeria huoneessamme, kun muutamat luokkatoverit New-Yorkista olivat koettaneet parempien kassoja avulla tehdä hänestä puti puhtaan; toisen kerran Pequot Housesissa New Londonissa vähää ennen erästä yliopistojen kesken pidettävää kilpasoutua, jolloin eräs salaliitto Yalesta oli yhtynyt Bobia vastaan rahan ja pilkan voimalla kukistaakseen hänet. He saivatkin tuon muuten niin maltillisen nuorukaisen pois suunniltaan, ja hän pelotti minua, jolla oli käytettävänäni yhtä monta dollaria kuin hänellä senttiä, merkitsemällä tavattomia vetosummia, ennenkuin oli puhdistanut huoneen yalelaisista ja tullut järkiinsä kalpeat kasvot kylmän hien peitossa. Tämän tapauksen olin jo unohtanut, sillä ne olivat olleet mielestäni tavallisia hairahduksia, joihin kuumaverinen nuorukainen sellaisissa olosuhteissa helposti tekee itsensä sypääksi. Mutta kun katselin Bobia tänään hänen koettaessaan vakuuttaa minulle, ettei Randolph & Randolphin asiat olleet varmat hänen käsissään, täytyy minun tunnustaa ällistyneeni aikalailla. Minä olin pitänyt vanhaa opintotoveriani en ainoastaan ymmärryksen puolesta paraiten varustettuna miehenä, minkä konsanaan olin nähnyt, vaan myöskin mitä arimman kunniantunnon, sellaisen vanhoissa satukirjoissa esiintyvän kunniantunnon elähyttämänä miehenä enkä voinut ajatella hänen voivan joutua kiusaukseen menetellä vilpillisesti toisen omaisuudella. Minulla oli aina ollut tapana antaa Bobin tehdä kuten hän itse tahtoi, enkä siis nytkään enään koettanut houkutella häntä toiminimeemme yhtiötoverina liittymään.

Viiden vuoden kuluttua, jona aikana meille oli kauppa- ja yhteiskunnallisessa suhteessa käynyt niin hyvin kuin konsanaan Bob tai minä olimme voineet toivoa, ajoin uudestaan ottaa ystäväni lujille osoittaakseni hänelle nyt jo olevan ajan hänen toden teolla ruveta minua auttamaan. Mutta juuri silloin tapahtui jotain ihmeellistä — yksi niitä selittämättömiä tapauksia, joita Jumala näkee joskus hyväksi johdattaa lastensa teille — näille teille, jotka tähän asti ovat olleet suorat ja selkeät kuin kuninkaan tiet, joilla ei ole tarvis käyttää kiikaria nähdäkseen, mihin tie vie; yksi näitä tapauksia, jotka niitä jäljestä päin tarkastellessa käyvät yli ihmisen ymmärryksen.

Oli kaunis lauantai-ilta heinäkuussa, ja Bob ja minä olimme juuri "pakanneet" siksi päiväksi ja valmistautuneet kohtaamaan Mrs Randolphia minun aluksellani tehdäksemme hänen kanssaan retken maatilallemme Newportiin. Astuessamme ulos hänen konttoristaan, ilmoitti eräs kirjanpitäjä erään naisen juuri tulleen sisään ja pyytäneen saada puhutella Mr Brownleyta.

"Kuka hitto se mahtaa olla, joka tulee näin päivin lauantaina, juuri kun kaikki ihmiset kiiruhtavat vaihtamaan liike-elämän helteen ja saastan ruokaan ja raittiiseen ilmaan maalla", mutisi Bob. Sitten sanoi hän: "Käsketään naisen tulla sisälle."

Tuossa tuokiossa sai hän vastauksen kysymykseensä. Eräs nainen astui huoneeseen.

"Mr. Brownley?" Nainen odotti silmänräpäyksen ajan tullakseen vakuutetuksi, että tämä mies oli virginialainen.

Bob kumarsi.

"Minä olen Beulah Sands, Sands Landingista Virginiassa. Teidän sukunne tuntee minun sukuni parahiksi hyvin, jotta voitte antaa minulle paikan."

"Tuomari Lee Sandsin tytär", kysyi Bob ojentaen kättänsä.

"Hänen vanhin tyttärensä", vastasi nainen suloisimmalla äänellä, mitä konsanaan olen kuullut, tällä pehmeällä sorisevalla äänellä, joka muistuttaa rastasta, sitten saattaa meidät viivähtämään lammen reunalla putouksen alapuolella kuuntelemassa sammalesta ja vesikrassista kyhättyä soitinta, joka lähettelee poreilevia loppulirityksiään alas kuuhuun ja pyörteisiin. Etelämaalainen murre ehkä, joka nakutteli kulmia ja syrjiä toisista sanoista ja sangen huolimattomasti antoi toisten sanojen solahtaa yhteen, antoi äänelle sen viehättävän kirkkauden — varma vaan on, että tämä oli hämmästyttävempiä ja harvinaisimpia ääniä, mitä milloinkaan olin kuullut. Ennenkuin tulin täysin tietoiseksi tytön erinomaisesta kauneudesta, tämä hänen äänensä loihti tiensä aivoihini kuin jonkin itämaisen lumoavan olennon henkäys. Luonto, ympäristö ja täydellisen avioliiton turvallisuus ovat aina yhdessä pitäneet minut uskollisena valitulleni, mutta kuitenkin kun seisoin siinä äänetönnä kuin mykkä, imien itseäni tämän nuoren muukalaisen suloisuuden yksityiskohtia, tuon tytön joka oli niin äkisti lehahtanut konttoriini, minusta tuntui, että juuri tällainen nainen oli tarkoitettu valistamaan miehiä, jotka eivät voineet ymmärtää tuota vasamaa, joka kaikkina aikoina on varoittamatta lävistänyt miesten sydämiä ja sieluja — rakkautta ensi silmäyksellä. Ellei Katherine Blairia, vaimoa ja äitiä, olisi ollut — Katherine Blair Randolphia, joka täytti rakkaus-maailmani kuten elokuun keskipäivän aurinko täyttää vanhanaikuisen kaivon raukaisevalla lämmöllä ja levollisella varjolla — tämän väliajan jälkeen katsoen ajassa taaksepäin, uskallan tehdä kysymyksen — kuka tietää, vaikka minäkin olisin saattanut joutua tuuliajolle hitaan jenkivereni turvallisesta ankkurista ja kellunut syville vesille?

Kauneus, kyynikko hymähtää, on katselijan omassa silmässä tai näkökentän kulmassa — pelkkä valonheittäjän tuotos, näkökanta, halu — mutta Beulah Sandsin kauneus oli moitteiden ulottumattomissa, kaiken analyysin yläpuolella, niin ehdoton kuin iltatähden tuike hämyisellä taivaalla. Hän oli keskikokoinen, tyttömäinen, mutta vartaloltaan kypsän muotoinen, ihastuttavan täyteläinen ja pyörästynyt, kuitenkin suhteiden täydellisyyden estäessä vähäisimmänkään "tukevuuden" vaikutelman. Pää, runsaan tummahkon kullankarvaisen tukan ympäröimänä ja kruunaamana, lepäsi kaulalla, joka olisi näyttänyt lyhyeltä, jos sen hento kaarekkuus olisi saanut alkunsa vähemmän sirosta alla olevien poven ja olkapäiden suloisista linjoista. Tarkastelijan katse viipyi kuitenkin vääjäämättömästi kasvoissa ja lopuksi silmissä — ruusunhoitoisissa kasvoissa pisamineen kummassakin täyteläisessä poskessa; nämä esittivät nauravan protestin sitä surullista kuoppaa vastaan, joka veti hieman alas suun reunoja, suun, joka olisi ehkä tuntunut kaunottarelle liian suurelta, ellei huulten korallinen kaari olisi ollut niin ehdottoman täydellinen. Suora, ohutsieraiminen nenä, leveä otsa, tukeva täyteläinen leuka, ulottuen miltei yhtä alas kohdissa, joissa se yhtyi korviin samoin kuin poskillekin, tekivät arvokkuuden ja päättävyyden vaikutelman yhtyneenä naisessa harvinaiseen määrätietoisuuteen. Otsan, nenän ja leuan yhdistelmä tuli harvoin näkyviin. Jos se olisi ollut miehen ominaisuutena, olisi se varmasti saattanut hänet valitsemaan telttakenttien elämän ammatikseen. Mutta Beulah Sandsin suurin sulo olivat hänen silmänsä, suuret, pyöreät, hyvin harmaat, hyvin siniset, eloisina kaikkea persoonallisuutensa loistokkuutta, täynnä hymyilyä, kyneleitä, henkevyyttä ja intohimoa; ne olivat yhtenä hetkenä täysin viattomat kuvastaen vaalean Madonnan kasvoja, toisena hetkenä, nähtynä mustien hienosti piirtyvien kulmakarvojen alapuolella olevien huomiota herättävien, pitkien, pikimustien silmäripsien läpi, ne hyväilivät, keimailivat, viettelivät. Jälkeenpäin havaitsin, että suuri osa tuon tytön puhtaasti fyysisestä viehätysvoimasta perustui tuohon outoon englantilaiseen vaaleuteen sekoittuneena andalusialaiseen väritykseen, vaikka hänen viehkeytensä hallitseva piirre oli varmaankin hengen ylevyys, mistä hän saattoi tehdä tylsimyksenkin tietoiseksi. Kun hän tuolloin puolipäivän jälkeen vuosia sitten, seisoi konttorissa katsellen Bobia miellyttävän avomielisesti, yllään harmaa puku, päässä baretti harmaine höyhentöyhtöineen, kaula ja käsivarret pehmeitten pitsien ympäröiminä, teki hän sangen hienostuneen, viehättävän vaikutuksen ja vaikkakin oli puhtaasti etelämaalainen ei hän ensinkään ollut Etelävaltioitten ruskeaihoisten tyttöjen kaltainen.

Tuo tyttö, joka sinä heinäkuun lauantai-iltana tuli konttoriimme, juurikun Bobin ja minun piti lähteä aijotulle retkellemme, ja joka oli määrätty vaikuttamaan ystävänä tähän asti sangen tasaiseen elämänkulkuun ja muuttamaan sen kuohuvien koskien ja tyynien suvantojen vaihteluksi, oli todellakin verrattoman suloinen olento. Bob oli samaa mieltä minun kanssani, sillä hän katseli herkeämättä tytön kasvoja. Tämä loi alas pitkät hunnunpapiset silmäripsensä ja jatkoi:

"Mr Brownley, minä olen juuri tullut Sands Landingista. Tahtoisin mielelläni puhua teidän kanssanne eräästä liikeasiasta. Minulla on teille kirje isältäni. Jos teillä on muita tehtäviä, voin kyllä odottaa maanantaihin, vaikka", ja nyt loi hän mustan hunnun ylös näyttäen puoleksi hymyilevät, puoleksi rukoilevat silmänsä, "minä kyllä tahtoisin niin pian kuin suinkin toimittaa asiani."

Hänen ihastuttavassa äänessään oli melkein rukoileva ilme, joka oli aivan vastustamaton. Molemmat olimme halukkaat unohtamaan aterian odottavan meitä *Tribesmanilla*.

"Astukaa konttoriini, miss Sands, minä olen teidän käytettävissänne", sanoi Bob avaten huoneittemme välisen oven. Lähetettyäni vaimolleni kirjekortin, jossa ilmoitin tulevamme vasta noin parin tunnin kuluttua, istuin odottamaan Bobia yleisöä varten olevaan konttorihuoneustoon, ja pitkäksi se odotus sitten tulikin. Puolitunnista tuli tunti, ja senjälkeen kului vielä tunti, ennenkuin Bob ja miss Sands tulivat ulos. Sitten asetti Bob tytön istumaan eräisiin ajopeleihin ja ilmoitettuaan kuskille hänen hotellinsa nimen, sanoi minulle omituisen merkitsevällä äänellä:

"Jim, minun täytyy puhua kanssasi, sinun täytyy antaa minulle hyvä neuvo. Emmekö mielestäsi voisi lähteä alukselle nyt, ja tahtoisitko sinä sitten aterian jälestä sanoa Katelle, että meidän on neuvoteltava asioista? Minä en tahdo antaa tuon tytön odottaa vastausta kauvemmin kuin tarpeellista on, enkä voi sitä antaa hänelle ennenkuin olen neuvotellut kanssasi." — Aterian jälkeen istuimme keulaan yläkannelle, ja Bob kevensi sydäntään. Tämä lausetapa on oikea, sillä siitä hetkestä lähtien, jolloin hän oli asettanut miss Sandsin ajopeleihin istumaan, olivat hänen ajatuksensa ilmeisesti — vaimonikin sen huomasi — olleet kokonaan muualla kuin meidän pienellä huviretkellämme.

"Jim", alkoi hän vapisevalla äänellä, vaikka koettikin sitä hillitä, "ei maksa vaivaa koettaakaan salata tämän asian minua syvästi liikuttaneen ja tahtovani tehdä kaiken voitavani tämän tytön hyväksi. Minun ei tarvitse sanoa sinulle, kuinka pyhänä meidän on pitäminen hänen äsken minulle antamaansa luottamusta. Sen pyhyiden olet itsekin huomaava, kun nyt esitän asian sinulle, ja tiedän sinun käsittävän asian samalla tavalla kuin minä itsekin. Miss Sandsin täytyy tulla autetuksi huolistaan.

"Tuomari Lee Sands, hänen isänsä, on vanhan virginialaisen Sands-suvun päämies. Sandsit Virginiassa ovat epäilemättä etevin suku siinä maassa ja muuallakin, mitä todelliseen arvoon tulee. He ovat olleet arvossa pidetyt lahjakkuutensa, laajojen tietojensa, rikkautensa ja korkean yhteiskunnallisen asemansa tähden aina niistä ajoista asti, jolloin Virginiaan alettiin siirtokuntia perustaa. He ovat maamme parasta väkeä. Virginiassa on tullut sananparreksi, että Sands Landingin Sands voi kohota tuomarin arvoon, Yhdysvaltain senaattiin tai kuvernöörin istuimelle, jos vaan tahtoo, ja melkein kaikki tämän suvun miespuoliset jäsenet ovatkin olleet jossain näistä viroista jo monta miespolvea taaksepäin. Nykyinen tuomari on ollut niissä kaikissa. Minä en tunne häntä persoonallisesti, vaikka meidän molempain suvut ovat jo vuosia sitten olleet sangen läheisessä ystävydessä keskenään. Sands Landing sijaitsee James-joen varrella, noin viisikymmentä engl. penikulmaa ylempänä meidän maatilaamme. Tuomari, Beulah Sandsin isä, on noin seitsemänkymmenen vuoden ikäinen, ja minä olen kuullut vanhempaini kertovan, että hän on miesten mies, puhdas virginialainen joka suhteessa. Rikkautensa nojalla — me kutsumme Virginiassa rikkaudeksi jo miljoonaa tai niillä vaiheilla — on hän toiminut sangen paljon liikeasioissa, ja minä tiesin, ennenkuin tytär minulle sanoikaan, hänen olevan melkein kaikkien tällä puolen maata olevien paraitten tiluksien uskottu mies. Tyttären puheista päättäen hän näyttää erityisesti harrastavan hiilikaivostemme ja rautateittemme parantamista ja innokkaasti puuhailleen merenrannikkoisen ilmaradan muodostamista. Sinä tunnet sanotun rautatien, sillä isäsi kuului aikoinaan sen johtajiin, ja luulen sukusi luovuttaneen edeltäkäsini suuren summan sitä varten. Nyt on asian laita niin, että tämä tyttö raukka, joka varmaankin näihin asti on toiminut isänsä sihteerinä, juuri nyt on saanut tietää Reinhartin ja hänen puolueensa tekemän kepposen saattaneen hänen isänsä perikadon partaalle. Hintain laskeutuminen on niellyt hänen omat varansa ja, mikä vielä pahempi, miljoonan tai puolitoista hänen haltuunsa uskottuja rahoja, ja vanha tuomari — no niin, sinä ja minä voimme hyvin käsittää hänen tilansa. Taikka, se on totta, sinä et ehkä voikaan sitä käsittää, sillä sinä et olo perehtynyt meidän elämäämme Virginiassa etkä tiedä, kuinka suuresti kunnioitettu sellaisen miehen kuin Sandsin asema on. Sinun täytyy täysin käsittää se voidaksesi oikein kuvitella, minkälaisessa kiirastulessa ukko nyt elää ja hänen tyttärensä kauhean aseman, sillä minusta näyttää tuomari turvautuneen tyttärensä apuun pysyäkseen rohkeana ja keksiäkseen uusia keinoja kadotettuaan maaperän altansa. Keskustelustani tyttären kanssa olen tullut siihen johtopäätökseen, että tällä on aivan ihmeellinen varasto ajanmukaisia käsitteitä liikeasioissa, ja hänen kuvauksistaan tulikin vakuutetuksi vanhuksen aseman toivottomuudesta. Tiedätkö, Jim, kun tuo vanhus keikahtaa, tulee siitä konkurssi, joka tärisyttää valtiotamme monissa kohdin.

"Tähän asti on tyttö kestänyt taistelun miehen tavalla ja hänen on onnistunut vaikuttaa isäänsä siinä määrin, että tämä on pitänyt ryhtinsä ja saanut täten torjutuksi kaikki epäluulot raha-asiainsa huonosta tilasta, vaikka tyttö sanookin, että Reinhartilla ja tämän asiamiehellä Baltimoressa, päättäen heidän armottomasta tavastaan käyttää ruuvipihtejään päästäkseen käsiksi hänen Ilmarata-osakkeisiinsa, on mahtanut olla jonkinlainen aavistus tuomarin asioiden todellisesta tilasta. Vanha herra voi pysyä pystyssä kuusi kuukautta panematta alttiiksi hänelle uskottuja varoja, jotka nousevat pariin miljoonaan, ja hänen vaimonsa, sairas ja heikko, tietää varmaan miehellään olevan huolia, mutta tämän todellisesta asemasta hänellä ei ole aavistustakaan. Hänen tyttärensä sanoo, että kun isku silloin pörssikauhupäivänä sattui, ja Reinhart painoi osakkeitten hinnan alimmilleen ja heitti hänen isänsä pankkiirit ja yhtiötoverit, Wilsonit Baltimoressa, tielle, täytyi hänen ponnistaa viimeiset voimansa estääkseen isäänsä menettämästä järkeään. Hän kertoi pitäneensä tätä kolme vuorokautta suljettuna heidän huoneeseensa hotellissa Baltimoressa, jotta ei hän pääsisi hakemaan käsiinsä Reinhartia ja

tämän lakiasiamiestä Rettybonea tappaakseen heidät. Vihdoin oli tyttö saanut hänet rauhoittumaan, jonka jälkeen he yhdessä olivat tehneet suunnitelmiansa.

"Tiedätkö, Jim, oli sängen omituista istua tuolla kuuntelemassa, kuinka tuo vanha herra ja nuori tyttö, sillä hän on tuskin täyttänyt kahtakymmentäyhtä, koettivat harkita, millä tavoin tästä palkähästä pääsisivät. Kyyneleet vierivät poskilleni kuunnelllessani hänen sanojaan, minä en voinut sille mitään, ja sinun olisi käynyt samalla tavalla, Jim. Mutta vihdoin tulivat nämät kaksi siihen päätökseen, että kaikkien heidän ehdotustensa joukossa oli vaan yksi ainoa, josta tuikahti toivon kipinä, ja vakavasti tästä edes puhuakseni, Jim, saisi sinut jossain toisessa tapauksessa uskomaan joutuneemme tekemisiin hullujen kanssa. Tyttö on kuitenkin saanut minut vakuutetuksi maksavan vaivan yrittää. Niin, Jim, se on totta, ja minä olen sanonut hänelle toivovani Jumalan suovan, ettei sinun terävä, käytännöllinen järkesi saattaisi sinua hylkäämään hänen ehdotustaan."

Bob Brownley oli ponnahtanut seisaalleen; tuo etelämaalainen, tulinen, romantillinen intohimo sai hänessä vallan, intohimo, jota yliopistovuodet ja Wall Street olivat opettaneet häntä hillitsemään. Hänen silmänsä iskivät tulta. Hänen sieramensa värisivät kuin peuran syksyllä metsässä.

"Jim Randolph", jatkoi hän, "kuullessani tämän tytön kuvailevan sitä kauheata julmuutta ja saatanallista petollisuutta, jota ne hyenat ihmishaamussa harjoittavat, joiden kanssa sinä ja minä seurustelemme, ihmishyemat, jotka saastaisten dollarien himossa — ainoa asia, josta heillä on vähääkään käsitystä — käyvät erämaan petojakin julmemmiksi — kun kuulin hänen puhuvan, vakuutan sinulle, että uskoin voivani ilman vähintäkään omantunnon vaivaa ampua Reinhartin, tuon luikertelevan konnan, ja samalla tavalla olisin tehnyt hänen neuvonantajalleen, asianajajalle, joka häpäisee hyvän nimen, hyvän ammatin ja isiltä perityn terävä-älyisyyden, jonka Kaikkivaltias on määrännyt jalompaan tarkotukseen kuin virittämään pauloja niitten uhrien tielle, joitten kukkaroihin hänen katuojasta ylennetty herransa on iskenyt ahaat silmänsä. Ja kuunnelllessani hänen sanojaan muistui mieleeni joukko vanhoja ystäviä — ystäviä, joita en ole nähnyt sitten Harvardiin lähtöni, ystäviä, joitten parissa olin viettänyt monta onnellista hetkeä vanhassa kodissani Virginiassa, mielikuvitukseni synnyttämiä ystäviä, miehekkäitä, ankaraita ristiretkelijöitä, varustetut miekalla, ristillä ja lipulla, johon on kirjoitettu 'Kunnian ja Jumalan puolesta'. Vanhoja ystäviä, jotka kävivät luonani, ollessani nuori poikanen ja sanoivat: 'Bob, älä unohda mieheksi tultuasi, että päämääräsi on tahraton kunnia ja laki: tee muille, mitä tahdot muittenkin sinulle tekevän. Älä unohda, että miljoonat ovat halveksittavan ihmisen vaakunamerkki'. Ja tiedätkö, Jim, minusta tuntui kuin olisivat ystäväni katsoneet minua nuhtelevasti ja sanoneet: 'Sinä olet jo hyvällä alulla, Bob Brownley, ja aikaa myöten tulevat sinun sydämesi ja sielusi kantamaan käärmemuotoisen S:n tavaramerkkiä, ja sinusta tuleekin vaan kiihkoisa soturi Limaisen Dollarin sotajoukossa'. Jim, Jim Randolph, kuullessani sydäntäsärkevän kertomuksen siitä, kuinka tämän tytön taivas muuttui helvetiksi, hälväni se sädekehä, jonka sinä ja minä olimme olleet näkevinämme Randolph & Randolphin kilven ympärillä. Minä on nähnyt sitä enään, Jim, mutta minä näin itseni, eikä se näky suinkaan tehnyt minua ylpeäksi. Jumalani, Jim, onko mahdollista, että sinä ja minä olemme liittyneet 'Limaisen Dollarin' aateliskoplaan? Onko mahdollista, että jätämme elämämme polulle yhtäläisiä jälkiä kuin Reinhart on jättänyt tuohon kotiin Virginiassa, sellaisia jälkiä, joita tuo tyttö on minulle näyttänyt?"

Bob oli äärimmilleen kiihtynyt. Ikinä en ollut nähnyt häntä niin liikuttetuna kuin nyt, jolloin hän seiso i edessäni ja melkein kirkuen huusi tämän ankaran itsesyytöksen.

"Jumalan tähden, Bob", pyysin minä, "hillitse itsesi. Kapteeni tuolla komentosillalla tuijottaa sinua silmät selällään, ja pian kai tulee Katherine ylös katsomaan, mitä on tapahtunut. Ole nyt ihmisiksi, ja puhukaamme järkevästi tästä asiasta. Sinun nykyisessä tilassasi on meidän mahdotonta tehdä mitään ystäväsi avuksi. Ja mistä sinä ja minä oikeastaan voimme itseämme syyttää? Emmehän me ole mitään ruumiinrosvoja, eivätkä meidän dollarimme ole rahanhimon tahraamat. Isäni, tiedäthän sen, halveksi Reinhartia ja hänen kaltaisiaan yhtä täydellisesti kuin sinä ja minäkin. Maltahan mielesi. Mitä tämä tyttö sinulta pyytää? Jos se on kohtuullista, myönnetään se, sillä sinä tiedät, että mielelläni teen, mitä tahansa pyydätkin."

Bobin kiivaus alkoi haihtua. Hän istahti viereeni liistesohvalle.

"Tiedän sen, tiedän hyvänkin, Jim, anna minulle anteeksi kaikin mokomin. Asia on näet se, että Beulah Sandsin historia on herättänyt eloon koko joukon ajatuksia, jotka ovat olleet kätöksä viime vuosien aikana, sillä totta puhukseni, tunnen silloin tällöin pieniä, epämiellyttäviä tunnonvaivoja ajattellessani meidän dollaripeliämme."

Huomasin hänen helposti kuohahtavan verensä jo alkavan jäähtyä, ja muutaman minuutin kuluttua olisivat hänen ajatuksensa yhtä selvät kuin ennenkin.

"Mitä hän tahtoo sinun tekemään", kyselin itsepintaisesti. "Onko kysymys rahoista, tahtooko hän meitä auttamaan hänen isäänsä perikadosta?"

"Ei tule kysymykseenkään, Jim. Sinä et tunne ylpeätä virginialaista verta. Ei tämä tyttö eikä hänen isänsä ottaisi keltään raha-apua. Ennemmin tulkoon vaikka konkurssi taikka kuolema."

Hän vaikeni hetkeksi ja jatkoi sitten taas vilkkaasti:

"Näin hän ehdottelee. Hän ja isänsä ovat haalineet kokoon muutamia arvopapereita, joita hän on testamentin kautta saanut, ja muuttaneet ne rahaksi, joka summa nousee kuuteenkymmeneentuhanteen dollariin, ja nyt on tyttö saanut isänsä suostumuksen matkustaa tänne katsomaan, eikö hän voisi tulevan kuuden kuukauden aikana tehdä muutamia uskaliaita yrityksiä rahamarkkinoilla, siten mahdollisesti voittaakseen senverran, että isän haltuun uskotut varat voitaisiin pelastaa. Niin, tiedän kyllä, se on hurja ajatus. Sanoinkin sen hänelle heti, vaikka se oli aivan tarpeetonta, hän tiesi sen itsekin, sillä hän on, paitsi hyväpäinen, vielä parhaimpia liikeneroja, mitä olen nähnyt naisissa. Se on kuitenkin enään ainoa mahdollisuus, Jim, ja kuunnellessani hänen todistelujaan, yhdyin minäkin hänen mielipiteisiinsä."

"Mutta kuinka hänen mieleensä on voinut johtua lähteä sinun luoksesi näine tavattomine aikeineen", kysäsin minä.

"Kas näin. Hänen isänsä, joka tunsikin Randolph & Randolphin liikkeen isäsi sekaantumisen kautta rannikkoradan asioihin, tiesi minun suhteeni toiminimeen ja antoi hänelle minulle tuotavaksi kirjeen, jossa pyydetään minua tekemään, mitä suinkin voin auttaakseni hänen tyttärensä aikeittensa toteuttamisessa. Hän tahtoo saada paikan meidän luonamme, mikäli mahdollista on, kirjurin tai jonkin muun luottamushenkilön toimen tai minkä tahansa, kunhan hän vaan jonkin syyn nojalla saa jäädä konttoriin. Hän näkyy olevan harjaantunut pikakirjoitukseen, koneella kirjoittamiseen ja kirjeenvaihtoon, hän on myöskin kirjoitellut aikakauskirjoihin. Jos hänen asiansa on autettavissa, tahtoo hän omalla vastuullaan määrätä tilaisuuden ja arvopaperit ja siten laskea markkinoille viimeisen jäännöksen Sandsien omaisuudesta, ja, tiedätkö, Jim, hän on kerrassaan ihmeellinen. Tuo hirvittävä isku näkyy muuttaneen lapsen tavattoman voimakkaaksi naiseksi, ja totta puhuen, ukkoseni, alan minä jo aavistaa, että hän on pelastava tuomarin. Sinä ja minä tiedämme esimerkkejä, kuinka pienempikin summa kuin kuusikymmentätuhatta on muuttunut miljooniksi ilman sitäkään apua, joka hänellä on nyt tarjona, sillä kyllä minä aijon tehdä, mitä suinkin voin hänen hyväkseen, kun on kysymyksessä viedä tämä viimeinen mahdollisuus onnelliseen loppuun."

Bob oli innostuksensa valtaamana kokonaan unohtanut sen tosiasian, että hän nyt tahtoi olla avullisena sellaisen ehdotuksen toimeenpanossa, jonka hän hetki sitten oli selittänyt vahingolliseksi, ja kummastukseksi näin, mitä tämä äkkinäinen käänne merkitsi. Jos se suunnitelma, jonka rajapiirteet hän oli äsken esittänyt, toteutuisi, tulisivat Bob ja tuo kaunis Etelä-valtioitten tyttö ehdottomasti sangen paljon tekemisiin toistensa kanssa ja lähempi tuttavuus heidän keskinsä välttämättömästi syventäisi sitä hämmästyttävää vaikutusta, jonka Beulah Sands jo oli tehnyt minun muuten niin selvä-älyiseen ja viisaaseen toveriini. Katsellessani tavattomasta ja vastustamattomasta innostuksesta hehkuvaa ystävääni, tunsin sydänjuurieni vavahtavan, ja minä tulin ajatelleeksi, kuinka äkkiarvaamatta heidän polkunsu elämässä olivat risteytyneet. Minäkin tunsin tuon tytön ihmeellisen kauneudenloiston vaikutusta ja hänen syvästi surullinen asemansa koski minuun yhtä syvästi kuin ystäväänikin. Vaikka tiesin Bobin menettävän loputkin halustaan punnita asiaa ymmärryksen vaa'alla, en kuitenkaan voinut olla sanomatta:

"Bob, minä en moiti sinua siitä, että suostut tämän tytön tuumiin. Jos minä olisin sinun sijassasi, tekisin ihan samalla tavalla."

Kyynsilmin tarttui Bob käteeni ja sanoi:

"Jim, kuinka voin koskaan palkita sulle kaiken hyvän, jonka minulle olet tehnyt — se on aivan mahdotonta."

Nyt ei ollut aikaa antautua tunteittensa valtaan ja Bobin koettaessa voittaa liikutustaan, sanoin minä:

"Palaa nyt maan päälle takaisin, ja katselkaamme asiaa sellaisena kuin se on. Meidän asemamme markkinoilla tekee mahdolliseksi, että me voimme tehdä paljonkin saadaksemme tuon kuusikymmentätuhatta kasvamaan suuremmaksi luvuksi, mutta kuusi kuukautta on sangen pieni aika ja miljoona tai kaksi ei ole niinkään pieni summa."

"Kyllä hän sen tietääkin", sanoi Bob, "ja aika on paljon lyhempi ja tie pitempi kuin luuletkaan. Tämä tyttö on korkealle viritetty kuin E-kieli Stradivariusviulussa ja hän on sanonut ei ottavansa vastaan almuja tai erityisiä suosiosoituksia meiltä enempää kuin muiltakaan. Mutta ei puhuta siitä nyt, jotta emme tulisi alakuloisiksi. Tehkäämme kuten hän käskää ja luottakaamme asian onnelliseen ratkaisuun. Tahtoisitko sinä, Jim, ottaa hänet konttoriisi jonkinlaiseksi käsikirjoittajaksi. Jos sen teet, pidän minä huolta hänen laskuistaan, ja yhdessä me sitten teemme hänen ja hänen isänsä hyväksi niin paljon kuin

II.

Seuraavalla viikolla sai miss Sands paikan Randolph & Randolphin liikkeen päällikön yksityissihteerinä ja pienen työhuoneen Bobin ja minun konttorini välissä. Hän ei siellä ollut vielä ehtinyt olla päivääkään, ennenkuin huomasi hänen osaavan tehdä työtä. Hän vietti kaiken aikansa tutkistelemalla raportteja ja analyseeraamalla raha-asiaain alalle kuuluvia tehtäviä osoittaen toimissaan niin nuorelle henkilölle tavatonta terävyyttä. Tietonsa numeroista oli hän hankkinut työskennellessään isänsä luona, jossa oli johtanut tilintekoja. Bob ja minä ymmärsimme hänen koettavan tukahuttaa surullisia muistojaan työllä, sydämen ja sielun sairauden paraalla lääkkeellä. Hänen elämänsä konttorissa oli mitä yksinkertaisinta, Hän puhui ainoastaan Bobin kanssa, paitsi toiminimen asioita, sillä usein annoin hänelle tietoja niistä jonkun kirjanpitäjän kautta. Kaikki muut pankkiiriliikkeessä toimivat henkilöt pitivät häntä vapaamielisenä nuorena kirjailijattarena, joka yhteiskunnallisen asemansa nojalla oli saanut tilaisuuden omaan kokemuksiensa perusteella tutustua rahamaailman salaisuuksiin käyttääkseen tietojaan sitten jossain tulevassa romaanissaan. Oli levinnyt huhu hänen olevan etevälahjaisen kirjailijattaren, joka äskettäin oli salanimellä tehnyt itsensä huomatuksi kirjallisissa piireissä — huhu, jonka aivan oikein arvasin Bobin alkuunpanemaksi, tehdäkseen hienolla tavalla tytön olon mukavammaksi ja helpommaksi. Minä olin kaikin tavoin koettanut voittaa uuden tulokkaan suosiota, mutta en mitenkään saanut häntä puhumaan avomielisesti kanssani ja lopulta luovuin toivottomana yrityksestäni. Jos en sen lumousvoiman, jonka vaikutuksen ensi kerran hänet nähdessäni tunsin, ja joka sittemmin oli yhä enentynyt, pakoittamana, kulkiessani hänen ovensa ohi olisi joka kerta kurkistanut sisään ja nähnyt hiljaisen tytön istuvan katse alas luotuna pulpettinsa ääressä työskentelemässä ikäänkuin ei henkensä uhalla saisi minuuttiakaan tuhlata, en olisi tiennyt hänen koko talossa olevankaan. Minun ehdotuksestani oli vaimoni koettanut taivuttaa häntä käymään luonamme, jopa sitten kun olin hänelle riittävästi kertonut Beulah Sandsin historiasta, jotta hän saisi työstä oikean käsityksen, oli pyytänyt häntä muuttamaan luoksemme asumaankin. Mutta vaikka nuori tyttö lempeällä ja ystävällisellä tavallaan näytti osaavansa antaa arvon Katen huolenpitävälle hyvyydelle, antoi hän meidän molempain tuntea, ettei maksanut vaivaa siihen suuntaan yrittääkään — hänen täytyi olla samanlaisessa asemassa kuin kaikkien muittenkin konttorissa palvelevain. Ja niin jätimme hänet lopulta rauhaan. Noin kolme viikkoa senjälkeen kun tyttö oli tullut konttoriimme, sanoi Bob minulle, ettei hän ottanut vastaan keitään vieraita hotelli-asunnossaan hiljaisen kadun varrella kaupungin yläosassa, ei edes hän itsekään ollut koskaan tullut vastaan otetuksi.

Mutta siitä päivästä alkain, jolloin tyttö asettui pulpetin ääreen konttorissamme, oli Bob toinen mies — oliko hän muuttunut paremmaksi vai huonommaksi, sitä emme Kate ja minä ruvenneet pohtimaan. Hänen entinen reipas joustavuutensa oli tiessään, samoin iloinen naurunsa. Nyt oli hän mies — tähän asti oli hän ollut poika — mies, jolla oli kuormansa kannettavana. Vaikka en olisi kuullutkaan Beulah Sandsin historiaa, olisin uskonut Bobin horjuvan selittämättömän taakan alla. Kun hän ennen, siitä asti kun pörssi suljettiin siihen asti kun se taas aamulla avattiin, aina, käyttäökseni Katen sanoja, oli altis palvelukseen lastenhoitajana tai minä muuna tahansa ja suostui kaikkiin pieniin ehdotuksiimme lähteä huvittelemaan, olipa sitten kysymys päivällisestä ulkoilmassa tai oopperaillasta, voi hän nyt olla viikkokausia poissa talostamme. Konttorissa oli tapana sanoa, että ei Bob Brownley ennen gong-gongin lyöntiä tiennyt, että hänellä oli mitään tekemistä pörssin kanssa. Ennen oli joka ainoa kirjanpitäjä tiennyt, koska Bob tuli ja meni, sillä hän kulki aina vinhaa vauhtia, nauraen, huudellen ja ovia paukutellen, eikä kukaan pörssissä ilvehtinyt niin paljon eikä toimittanut tehtäviään niin iloisella hyväntahtoisuudella ja terveellä leikkisyydellä kuin hän. Mutta siitä päivästä asti, jolloin virginialainen tyttö sattui hänen tielleen, oli Bob Brownley mies, joka vaan mielti, mielti ja mielti. Suurella ponnistuksella voi hän katsella henkilöä, jonka kanssa puhui, niin kauvan, että ymmärsi, mitä hänelle sanottiin ja jos häntä kauvan puhuteltiin, näkyi selvästi, että Bobin ajatukset liitelivät pilvissä. Kaikki hänen ystävänsä ja tuttavansa huomasivat tämän muutoksen mutta minä olin ainoa, lukuunottamatta Katea, jolla oli aavistusta tämän muutoksen syistä. Minä tiesin, että kaksi miljoonaa dollaria ja lähestyvä uudenvuoden päivä kalvoivat kuin kengurut hänen sydänjuuriaan, vaikka hän ei ollut minulle mitään virkkanut, sillä keskustelumme jälkeen *Tribesmanilla* oli hän sulkeutunut kuoreensa kuin simpukka.

Ei hän minua juuri kartellutkaan, mutta osoitti kuitenkin monella tavalla minulle astuneensa uuteen maailmaan, jossa tahtoi saada olla yksin. Että Beulah Sandsin asema oli herättänyt eloon kaiken ystäväni luonteessa uinuvan romanttisuuden, saattanut sen voimakkaaseen toimintaan, ei minua ensinkään hämmästyttänyt. Minä olin heti ennustanut Bobin rakastuvan silmittömästi tähän kauniiseen,

huolien painamaan tyttöön, ja piankin voitiin huomata, että kauvan pidätetty nuoli oli syvältä tunkeutunut hänen olentonsa sisimpään. Se oli enemmän kuin rakkautta; palava jumaloiminen oli vallannut hänen henkensä, sielunsa ja ruumiinsa. Sen ilmeneminen oli kuitenkin toisenlaista kuin tältä iloiselta etelän lapselta olisi voinut odottaa. Se oli sellaista jumaloimista, jota pappi osoittaa jumalattarelle, tyyntä järkähtämättömyyttä, jota ei mikään voinut häiritä tai vieroittaa sen esineestä. Joka aamu meni hän konttorin läpi ja ohjasi askeleensa suoraa päätä tytön pieneen huoneeseen, ikäänkuin ei muualle sinä päivänä aikoisikaan, mutta sanottuaan "Hyvää huomenta, miss Sands", näytti hänen olennossaan tapahtuvan muutos ja hän oli tytön edessä taas entinen Bob Brownley. Hän juoksenteli ulos ja sisään pitkin päivää kaikenmoisten tekosyitten nojalla, syöksähti sisään äkkiarvaamatta ja meni ulos hitaasti, uneksien ja vastenmielisesti. Olen varma, ettei Bob koskaan tavannut tyttöä muualla kuin konttorin seinien sisäpuolella, sillä tyttö toivotti hänelle hyvää yötä jommankumman heistä poistuessa siksi päiväksi, ja teki sen yhtä luoksepääsemättömän arvokkaana kuin hän oli meitä toisiakin kohtaan. En ollut uskaltanut sanoa Bobille sanaakaan hänen tunteistaan Beulah Sandsia kohtaan, eikä hän koskaan itse ollut koskettanut tätä kysymystä. Päinvastoin karttoi hän sitä huolellisesti.

Kolme kuukautta kuudesta oli nyt kulunut ja päivä päivältä huomasin Bobin levottomuuden kasvavan. Miss Sandsin asiamiehenä oli hän tämän erityiseen laskuun merkinnyt kuudenkymmenen tuhannen dollarin suuruisen summan toiminimen kirjoihin, ja me molemmat seurasimme jännitettyllä tarkkaavaisuudella tätä laskua. Summa oli äkillisesti vaihdellen noussut ja teki ensimmäisenä päivänä lokakuuta lähes neljäsataa tuhatta dollaria. Bob oli neuvotellut minun kanssani muutamista kauppahankkeistaan, toisista — varsinkin kahdesta, jotka hän muutamien päivien yritysten perästä lopetti voitettuaan ensin lähes kaksisataatuhatta dollaria — en tiennyt mitään, en edes, mitä keinottelunsa koskivat, ennenkuin osakkeet olivat myytyt. Silloin sanoi hän:

"Jim, tuo pikku neiti Virginiasta voi hyvin kilpailla meidän kanssamme kun on kysymys voitosta. Hän käski minun ostaa niin paljon Burlington- ja sokeriosakkeita kuin hänen varansa sallivat eikä kysynyt edes minun mielipidettäni. Molemmissa tapauksissa katsoin näitten yritysten olevan tuloksena unettomasta yöstä ja päätöksen tehdyn vasten tahtoa ja minua vähän peloitti ryhtyä niihin; mutta kun hän käski minut myymään kaikki siihen aikaan kuin luulin osakkeitten hinnan nousevan ja ne laskivatkin huomattavasti seuraavana päivänä, johduin väkisinikin ajattelemaan kohtaloa, joka johtaa meidän toimiamme."

Minä puolestani koetin auttaa tyttöä. Erään kerran merkitsin hänen nimensä, kysymättä edes hänen neuvoaan, erääseen vakuutus sopimukseen, jolla hän olisi voinut voittaa neljännesmiljoonan, mutta kun Bob kertoi hänelle, mitä minä olin tehnyt hänen puolestaan, vaati hän sangen arvokkaana nimensä pois. Sen läksyn perästä ei kukaan meistä uskaltanut auttaa häntä oikoteitä myöten. Bobiin tekivät hänen periaatteensa syvän vaikutuksen, ja niistä puhuttaessa sanoi hän:

"Jim, jos koko Wall Street pörssipelissään toimisi sellaisen lakikirjan mukaan kuin Beulah Sands, olisi meidän ammattimme rehellisempää ja miehekkäämpää. Useat miljoonamiehistämme istuisivat silloin kirjanpitäjänä ja joukko köyhiä kauppiaitamme ilmaantuisi aivan uudessa valossa konttoreissaan. Hän ei ollenkaan hyväksy kauppaa pörssipapereilla. Hän on laskenut, että jokaisen dollarin, jonka toinen voittaa, menettää toinen, eikä voittaja voi mitenkään voittamaansa omakseen todistaa ja häviölle joutunut perheineen tulee tappiosta yhtä onnettomaksi kuin olisivat nuot rahat häneltä varastetut. Hän on kuitenkin selvillä siitä, että hänen pitää hankkia takaisin isältään ryöstetyt miljoonat ja koettaa tänä aikana vajentaa omantuntonsa ääntä menettelemällä kaikin puolin rehellisesti toisia pelaajia kohtaan. Hiljakkoin sanoi hän minulle: 'Minä olen päättänyt velvollisuudentunnosta isääni kohtaan luopua ennakkoluuloistani peliin nähden, mutta ei velvollisuus häntä kohtaan eikä mikään muukaan saa minua pelaamaan merkityillä korteilla.' Eikö sinun mielestäsi, Jim, nämät sanat anna sinulle ja minulle ajattelemisen aihetta?"

Minä en antautunut hänen kanssaan mihinkään keskusteluihin, sillä tuona heinäkuun lauantaina tapahtuneen tunteenpurkauksen jälkeen olin päättänyt olla tarpeettomasti Bobia kiihdyttämättä. Minun täytyi myöskin itselleni tunnustaa niitten asioiden, joista hän oli puhunut, herättäneen minussa häiritseviä ajatuksia, jotka silloin tällöin heikensivät luottamustani vanhaan Randolph & Randolphin kilpeen ja suureen pääkirjaan, joka osoitti minulla, vapaan maan tavallisella kansalaisella olevan täydellisesti hallussani suuremman rahasumman kuin satatuhatta lähimmäistäni yhteensä olivat voineet hankkia koko elinaikanaan, vaikka kukin puolestaan oli tehnyt työtä sitkeämmin, kauvemmin, huolellisemmin ja kenties kelvollisemmin kuin minä.

Millä tavalla Beulah Sandsin periaatteet olivat vaikuttaneet ystävääni, oli minulle tuntematonta. Ensi kerran koko yhdessäolomme aikana ei minulla nyt ollut mitään tietoa hänen yrityksistään arvopapereihin suhteen. Aina tuohon kysymyksessä olevaan lauvantaihin asti oli hän tullut vastaanottamaan ensimmäiseksi minun onnitteluni voitettuaan pörssissä ja aina oli hän etsinyt lohdutusta luonani, kun pojat "olivat olleet pahat" häntä kohtaan, kuten hänellä oli tapana sanoa. Nyt ei hän enään puhunut

sanaakaan pörssikaupoistaan. Näin hänen oman laskunsa toiminimen kirjoissa pysyvän entisellään ja saatavansa olevan melkein saman kuin ennen miss Sandsin tuloa ja tein tästä sen johtopäätöksen, että hän oli jättänyt omat asiansa sikseen ja kiinnittänyt jakamattoman huomionsa tytön asioihin ja hänen toimiansa suorittamiseen. Hän hoiti liikkeen asioita entiseen tapansa. Hän oli edelleenkin paras välittäjä pörssissä. Mutta mikäli minä Bobin tunsin, täytyi minun kuitenkin uskoa, että hänen päässään ajatukset kiehuivat kuin vesi koskessa hänen koettaessaan keksiä sen pulman onnellista ratkaisua, jonka täytyi tulla selvitettyä kolmen kuukauden kuluessa.

Vähän jälkeen ensimmäisten lokakuun raporttien lähettämistä hämmästytti Bob eräänä iltana Katea ja minua tulemalla meitä tervehtimään. Katen mentyä levolle ja sytytettyämme kirjastohuoneessa sikaarit, sanoi hän:

"Jim, anna minulle yksi vanhanaikaisia neuvojasi. Sokeri-osakkeita myydään 110:en ja sen ne ovat arvoisiakin — halpa hinta todellakin. Osakkeet ovat varmaan rahakkaissa käsissä, sillä vähän niitä on 'Kadulla' kaupan. Voimakas, hyvin järjestetty osto voisi kohottaa niiden hinnan 175:een ja pitää sen siinä. Olenko oikeassa?"

Minä myönsin sen.

"Hyvä! Mitä syitä nyt on hyvään, suureen, pysyvään ylennykseen? Tulliehdotus on tekeillä Washingtonissa. Jos se hyväksytään, tulevat sokeriosakkeet halvemmiksi 175:en kuin 110:en."

Taaskin myönsin hänen olevan oikeassa.

"'Standard Oil' ja sokerimiehet tietävät, tuleeko ehdotus hyväksytyksi, sillä he tarkastavat senaatin ja kongressin toimia ja tanssittavat presidenttiä pillinsä mukaan. Mitä sinä siitä sanot?"

"Aivan oikein", vastasin minä.

"Siitä ei ole epäilystäkään, vai kuinka?"

"Ei vähintäkään."

"Olen siis oikeassa. Kun 26 Broadway [26 Broadway on Wall Streetin käyttämä nimitys 'Standard Oilille', joka on sijoittunut sinne] antaa salaisia määräyksiään ukolle Washingtonissa, joita määräyksiä tämä sitten vuorostaan antaa vaikutusvoimaisille miehille, aletaan kaikessa hiljaisuudessa koota osakkeita, vai kuinka?"

"Sinä olet ihan oikeassa, Bob."

"Ja sen, joka ensimmäisenä saa tietää, koska Washington alkaa iskeä kyntensä sokeriin, juuri sen täytyy varustautua kiireesti ja nostaa sen hinta korkealle. Ja jos hän osaa kiirettä pitää, saavat osakkeitten omistajat mehekkaan viipaleen kypsästä meloonasta, viipaleen, jonka muuten tulisivat saamaan nuot kerskuvat rahajumalat Washingtonissa, jotka aina julkisuudessa toitottavat olevansa siellä kansalaisten palveluksessa, mutta, jotka valittajilleen alituisesti selittävät, etteivät jaksu puuttua politiikkaan."

"Tähän asti ovat arvelusi olleet oikeat", huomautin minä.

"Jim, joka ensimmäisenä saa tietää, koska senaattorit, kongressin ja ministeristön jäsenet alkavat ostaa sokeriosakkeita, voi lyödä neljä kärpää yhdellä iskulla. Hän voi voittaa takaisin osan tuomari Sandsin ryöstetystä omaisuudesta; hän voi lisätä omaa pientä kultaakekoansa tammikuun 1:en päivän vaiheilla, jolloin siinä tapauksessa, että virginialaiselta pikku neidiltä puuttuu muutamia satojatushansia dollareja tarvittavasta summasta, hän voisi tavalla tai toisella saada tämän suostumaan ottamaan vastaan puuttuvat rahat; hän voi täydentää ystävänsä pankkilaskua miljoonalla tai parilla ja hän voi tehdä hyvän palveluksen osakkeenomistajille, joilta ollaan vähällä sadannen kerran nylkeä heille oikeudella tuleva voitto."

Bob hehkui innostuksesta, sellaisena en ollut häntä nähnyt kolmeen kuukauteen. Kun hän huomasi minun tähän saakka vastustelematta myöntävän, jatkoi hän:

"Näetkös, Jim, minä tiedän Washingtonissa aletun ostaa osakkeita. Ja itse olen tästä kaikesta ottanut selvän, joten minulla on oikeus käyttää tietojani, mihin tahdon. Minä olen Beulah Sandsin kanssa tutkinut tämän suunnitelman, ja me olemme päättäneet uskaltaa yrittää. Hänen tiliinsä on merkitty neljäsataa tuhatta dollaria, ja ne minä levitän hyvin ohuelta. Minä aijon ostaa hänelle 20,000 osaketta ja omaan laskuuni otan 10,000. Jos sinä otat 20,000, saan minä viilettää laveata väylää. Minä tiedän, Jim, ettet sinä koskaan keinottele perheen varoilla, mutta minä luulen, että sinä tämän kerran teet sen omaan laskuusi."

"Ei sanaakaan enään, Bob", vastasin minä. "Tällä kertaa ei sääntöjä noudateta. Mutta tämä asia

järjestetäänkin paremmin: minä merkitsen omasta puolestani miljoonan, ja sinä voit ostaa minun laskuuni aina 70,000:en asti. Täten voit ostaa 100,000 osaketta, ja minä tahdon, että vielä pönkität loppuilla 50,000:llani."

Siitä hetkestä alkain, jolloin astuin Randolph & Randolphin palvelukseen, en ollut keinotellut pörssipapereilla ja minä vihasin yleisten, yksityisten ja kaikkien syitten nojalla kaikenlaista juonittelua, mutta minä näin, millä tavalla Bob oli ajatellut asian, ja turvatakseen yrityksen täytyi hänellä välttämättä olla varalla hyvä ostovoima, mihin turvautuisi, jos "Järjestelmän" johtajat, joitten peliä hän koetti tehdä tyhjäksi ja joitten aiheet hän toivoi voivansa kumota, alentaisivat hinnat karkoittaakseen hänet metsästysmailtaan. Bob tiesi ennaltaan, mitä minä tällaisista vehkeistä ajattelin, ja tavallisissa oloissa hän ei olisi tahtonut minua osalliseksi koko hommaan, mutta kiihkonsa hankkia virginialaisille rahoja oli hänet niin muuttanut, että hän heti hyväksyi tarjoukseni.

"Kiitoksia, Jim", sanoi hän lämpimästi ja lisäsi sitten: "Arvaan kyllä sinun ajatuksesi, mutta otan kuitenkin sinulta vastaan tämän suosionosoituksen, sillä yrityksen täytyy onnistua. Tiedän sinun yhtyneen siihen halusta auttaa minua tämän tuuman toteuttamisessa ja panevasi peliin 50,000 osakettasi ennemmin takeeksi tuuman onnistumisesta kuin oman hyötysi tähden. Eikä miss Sandsilla tule tällä kertaa olemaan mitään sitä vastaan, kuten tuossa vakuutusjutussa kävi, sillä tulethan sinä itsekin voittamaan tästä suurehkon summan."

Seuraavana päivänä olivat sokerimarkkinat pörssissä hyvin vilkkaat. Bob osti kaikki saatavissa olevat osakkeet ja teki sen sangen mestarillisella tavalla. Kun sulkemis-soitto kajahti, oli Beulah Sandsille ostettu 20,000 osaketta 115:llä; Bobilla ja minulla oli 30,000 125:llä, ja ennen pörssin sulkemista oli jo tarjottu 132:kin, ja kysyntä ollut sangen kiihkeä. Näitten hintojen mukaan merkitsivät miss Sandsin 20,000 osaketta 340,000 dollarin voittoa, kun taas meidän 30,000:mme oli tuottanut meille 210,000 dollaria. Kaikki Washingtonin kanssa sähkösanomayhteydessä olevat liikkeet rupesivat kiihkeästi ostamaan sokeriosakkeita heti, kun ne alkoivat kohota. Ja osakkeet näyttivät todellakin olevan 175:n arvoiset, mihin hintaan Bob oli ne arvioinnutkin. Siinä tapauksessa nousisi miss Sandsin voitto 1,200,000 dollariin. Bob oli hurjana ilosta. Hän söi päivällistä Katen ja minun luona, ja häntä katsellessani sydämeni melkein jähmettyi, kun mieleeni johtui: "Mitä jos sattuisikin jotain, joka tuhoaisi hänen tuumansa!" Oli oikein liikuttavaa nähdä hänen onneansa. Hän riemuitsi kuin lapsi. Kolme kuukautta kestänyt vaiteliaisuus oli kadonnut, ja vuoroin hän nyt nauroi, vuoroin puheli vakavasti. Päivällisen jalestä juodessamme kahvia kirjastohuoneessa kääntyi hän vaimoni puoleen sanoen:

"Katherine Randolph, te ja Jim ette voi aavistaakaan, kuinka kauhea minun tilani on ollut näitten kolmen kuukauden aikana, ja nyt — vihdoinkin koittaa huomispäivä, jolloin saan syökyä pyörteeseen, loppuun suorittaa tämän tehtävän ja lähettää tytön kotiin isänsä luo rahoineen. Minä pyysin hänen sähköttämään tuomarille ja sanomaan, että hänelle näyttää alkavan onnistua, ja hän kenties tuo avun tullessaan, mutta siitä ei tyttö tahtonut kuulla puhuttavankaan. Hän on kerrassaan ihmeellinen nainen. Tänään hän ei ole ollut rahtuakaan toisenlainen kuin ennen. En luule hänen suonensa sykkineen tänä iltana nopeammin kuin tavallisesti muulloinkaan. Hän ei ole lähettänyt kotiin ainoatakaan ilahuttavaa tietoa koko täällä olonsa aikana, ainoastaan kirjoittanut isälleen pienen novellinsa ilmestyneen painosta. He näyttävät keskenään sopineen, että ainoa tapa on oleva, 'kaikki tai ei mitään', sekä ettei hän ilmoita mitään, ennenkuin voi sanoa joko 'pelastettu' tai 'hukassa.' Luulenkin hänen menetelleen oikein. Hän väittää, että jos herättäisi isässään toiveita ja sitten täytyisikin musertaa ne, olisi siitä sangen turmiolliset seuraukset."

Bob pakisi lakkaamatta, milloin yhdestä milloin toisesta asiasta, mutta joutui aina loppuksi puhumaan huomispäivästä ja saavutettavissa olevasta voitosta. Vihdoin kohosi hänen innostuksensa siihen määrään, ettei hän enään voinut itseään pidättää, ja ennenkuin Kate ja minä ehdimme aavistaakaan, mitä tuleman piti, seisautui hän eteemme ja sanoi:

"Jim, Kate, minä en voi herätä huomenaamulla kertomatta teille jotain, josta teillä ei ole aavistustakaan. Minun täytyy puhua siitä jollekulle nyt kun kaikki näyttää käyvän hyvin ja Beulah voi toivoa tulevansa autetuksi; ja kenelle muulle sen sanoisin kuin teille, jotka olette olleet mulle kaikki kaikessa. Minä rakastan Beulah Sandsia vakavasti, syvästi, koko olennollani. Minä jumaloin häntä, kuuletteko te, ja huomenna, huomenna — jos tämä yritys saa sen kääntein, jonka sen on pakosta saaminen, ja minä voin jättää hänelle 1,500,000 dollaria ja lähettää hänet kotiin isänsä luo, silloin, niin silloin olen tunnustava hänelle rakkauteni, ja, Jim, Kate, jos hän tahtoo tulla vaimokseni, niin hyvästi jääköön tämä helvetillinen dollarinpyynti, hyvästi myöskin kurjuus, jossa olen elänyt nämät kolme kuukautta, ja sitten kotiin, kotiin Virginiaan, johon Beulah ja minä rakennamme pesämme." Hän vaipui tuolille istumaan ja kyyneleet valuivat hänen poskilleen. Bob, Bob raukka, vahva kuin leijona vastoinkäymisissä, herkkä-tunteinen kuin nainen, silloin kun voitto näytti olevan saavutettavissa.

Seuraavana päivänä alkoivat sokerimarkkinat heti suuremmoisesti: "25,000 osaketta 140-152." Niin näytti sähkösanomanauha, ja se osoitti tungoksen myyntipaikan ympärillä olevan suuren ja

kauppasopimusten olevan niin kiihkeitten, kiireisten ja sekavien, ettei kukaan varmasti voinut sanoa, mikä hinta sinä päivänä ensimmäiseksi oli maksettu. Mutta kun gong-gong soitto oli helähtänyt myrskyn ensimmäisen puuskan jälestä, ilmoitettiin julkisesti 25,000 osaketta myydyksi ja hinnan vaihdelleen 140-152. Minä olin mennyt saliin hälinää katsomaan, sillä jo ennen klo kymmentä huudettiin sokerimarkkinoitten alkavan rajusti. Sitäpaitsi tahdoin olla saatavilla, jos Bob sattuisi tarvitsemaan kiireistä apua.

Ennen gong-gongin lyöntihetkeä seiso kolmesataa miestä ahdehduttuna myyntipaikan ympärille — miehiä, joilla oli terävät ja päättävät kasvot, tarkkaan napitetut, takit ja rinta pystyssä, varustautuneina ryntäykseen, jonka rinnalla jalkapallohyökkäys on paljasta lasten leikkiä. Joka mies joukossa oli valittu mies, valittu tehtävänsä. Jok'ainoa heistä tunsin, että kunkin yksilön kyvystä pitää ajatuksensa selvinä, kirkua niin paljon kuin suinkin, ei unohtaa mitään, ei antaa tunkea itseään syrjään, pysytellä niin lähellä joukon keskipistettä kuin mahdollista riippui hänen "pörssikunniansa", ehkä omaisuutensa tai, mikä vielä tärkeämpää, hänen suojattinsa omaisuus. Melkein jokainen heistä oli suorittanut tutkinnon yliopistossa, oli voittanut kannuksensa urheiluihissa, tai oli kokenut pörssimies, joka oli saanut paljon ankaramman koulutuksen kuin konsanaan yliopiston urheilukentällä. Kun ennen pörssin avaamista saadaan tietää eräitten osakkeitten suhteen ajottavan "toimia", silloin on säännöllisesti tapana lähettää paraat miehet tuleen. Ja silloin voidaan voittaa tai menettää kokonainen omaisuus minuutissa tai muutamissa sekunneissa. Jonka esim. tänä aamuna oli onnistunut saada 5,000 ensin myydyistä osakkeista, jotka myytiin 140:llä, voi muutamien minuuttien kuluttua kaupata ne 152:lla ja niin muodoin siepata itselleen 60,000 dollarin voiton. Ja se, joka suojatiltan oli saanut tehtäväkseen myydä 5,000 osaketta heti pörssin avattua, eikä ollut saanut niistä enempää kuin 140, kun hinta jo oli noussut 152:en hänen tehdessään tiliä kaupoistaan, oli surkuteltavassa asemassa. Kauppias, jonka mielestä sokeri oli liian äkkiä kohonnut edellisenä iltana ja joka aamulla oli myynyt 5,000 osaketta etukäteen 140:stä aikoen ostaa niitä halvemmalla ja oli nyt joutunut kiehuvaan pyörteeseen, jossa sokeriosakkeita myytiin 152:sta, eikä voinut siitä suoriutua menettämättä 60,000 dollaria tai, jonka sitten myöhempänä päivällä täytyisi maksaa osakkeista mahdollisesti 162 — se kauppias oli myöskin surkuteltava.

Ei kukaan, joka tänä aamuna tutkivoin katsein oli tarkastellut tuota kokoontunutta joukkoa, olisi voinut uskoa, että mies, joka tyynin, päättävän kasvoin, vartalo suorana ja solakkana seiso ihan tuon suurpelaajain lauman keskipisteessä, tuon lauman, jossa jokainen vartoi gong-gonginlyöntiä syöstäkseen mielipuolten tavoin toistensa kimppuun, ei kukaan olisi voinut uskoa hänen olevan saman arkahermoisen miehen, joka edellisenä iltana niin kiihkeästi oli odottanut tätä hetkeä. Melkein jokainen mies siinä joukossa oli tyyni, mutta Bob Brownley oli tyynin kaikista. Sellainen on laki pörssissä, että vihlokkoon sydäntä ja hermoja kuinka kovin hyvänsä, täytyy pörssimiehen säilyttää ryhtinsä kunnes gong-gong-lyönti kajahtaa, ja sitten pitää hänen käyttäytyä kuin häkistä päässyt tiikeri, mikäli ihmisolennolle sellainen käytös on mahdollista. Minä olin ainoa, joka olin selvillä siitä, minkälainen tulivuori hehkui ystäväni rinnassa. Jos joku mua siinä joukossa olisi tämän tiennyt, olisivat Bobin toiveet onnistumisesta olleet samanlaiset kuin kanadalaisen soutajan, joka koettaa suoraan Niagaran poikki päästä Buffaloon. Yhdeksän kymmenesosaa pörssipelin salaisuudesta on siinä, ettei toinen puoli aivoista saa tietää, minkälainen kilpajuoksu on toisessa puolessa, ennenkuin voittavat luvut ja niitä lähinnä seuraavat ovat taululla. Jos yksikin näistä kolmestasadasta miehestä, jotka salamannopeudella älysivät asiain tilan, tai joku heidän kymmenestätuhannesta valppaasta tallirengistään olisi edeltäkään arvannut toisen välittäjän ajatukset, olisivat nämät tuulen siivillä tulleet koko joukon tietoon ja nuot kaksisataa yhdeksänkymmentäyhdeksän olisivat gong-gongin kehoittavan lyönnin kuultuaan, karanneet toistensa kurkkuun ja alkaneet sellaisen tappelun hänen ruumiistaan, että hän ennen pitkää olisi kuin korppikotkien raatelema.

Minun siinä seisoessani ympärilleni katsellen kumahtivat äkkiä gong-gongin ensimmäiset voimakkaat lyönnit läpi suuren salin. Kaikua ei ollenkaan kuulunut tänä aamuna. Metallin ääni oli tuskin ehtinyt loppuun lausuneeksi komentosanat: "iskekää, pirut", ennenkuin kolmestasadasta kurkusta kajahti ilmoille hurja pörssiulvonta. Ei mitään ääntä luonnossa voi verrata ulvontaan suuressa pörssissä, kun sen jännityksellä odotettu avaushetki lyö. Se täyttää koko salin, jotta seinät ovat haljeta, sillä sen laajuus on hämmästyttävä, sitäpaitsi on sillä omituinen yksilöllisyys terävän "ota minun, jos voit, minulla on sinun", ärsyttävän, melkein hävyttömän "et sinä voi etkä saa tehdä tahtosi mukaan" ja itsetietoisien "jumal'auta, minun täytyy" nostattamana — yksilöllinen äänenpaino, joka käy läpi kaiken ja sekaantuu kimakkoihin riemuhuutoihin ja tappion kärsineen haikeisiin valitushuutoihin, kun pörssimiehet saavat selville voittaneensa tai hävinneensä. Minä erotin Bobin komean, sointuvan äänen monien muitten joukosta — "40 10,000:sta tai alle sen." Tämä rohkea tarjous löi "bearit" kauhulla ja täytti bullit rajattomilla toiveilla. Taas kuului sama ääni: "45 25,000:sta tai alle sen" ja kolmannen kerran "50 50,000:sta tai alle sen."

[Niitä, jotka koettavat alentaa arvopapereihin hintaa, kutsutaan beareiksi (karhut) ja heidän vastustajiaan, jotka koettavat hintoja ylentää, kutsutaan bulleiksi (härät).]

Keinottelijain suuri joukko tulvahti nyt huoneeseen. Hatut rutistettiin, takit revittiin kuin paperi vaan

omistajainsa selästä ja vähän väliä kaatua keikahti joku erittäin vimmuttu ostaja tai myyjä kumoon lattialle, kun hänen tarjouksiensa hyväksyjät hyökkäsivät kiivaasti häntä kohti. Mutta keskellä tätä hurjaa hälinää kohosi Bobin vartalo suorana ja käskevänä, hänen kasvonsa olivat kylmät ja tunteettomat kuin jäävuori. Viiden minuutin kuluttua oli ihmisjoukko taas tunkeutunut sokeriosakkeitten ympärille, jossa vallitsi tyven sää, seurauksena "tarkastuksesta."

Niistä harvoista eristä, jotka Bob merkitsi taskukirjaansa, ymmärsin hänen tarvinneen ostaa sangen vähän. Tämä merkitsi hänen menettelytapansa vaikuttavan toivottuun suuntaan, ja että hän kohotti hintoja pelkkäin tarjoustensa avulla sekä että minun 50,000 osakettani olivat ostamatta, joka oli sangen edullista niin kauvan kuin hän voi edelleen kohottaa hintoja tai, jos hänen vastustajansa yrittivät niitä alentaa, tukea markkinoita vaikuttavilla määräyksillä.

Mutta yht'äkkiä tyven loppui. Taas kuului Bobin ääni: "153 10,000:sta sokeriosakkeesta tai alle sen." Pelaajat alkoivat taas taistelun elämästä ja kuolemasta, ja viiden minuutin ajan kesti samanlaista näytelmää kuin pörssin avatessakin. Kun hurjaa kauppaa oli kestänyt kymmenen minuuttia, ilmoitettiin kaikuvalla huudolla tarjottavan 160 sokeriosakkeesta. Bob raivasi itselleen tien joukon keskitse ja mennessään minun sivutteni kähisi hän. "Taivaan nimessä, Jim, nyt ne kaikki saivat siipeensä."

Minä palasin konttoriin. Muutaman minuutin perästä harppasi Bob pitkin askelin huoneeni läpi ja meni Beulah Sandsin pieneen kamariin. Hän sulki oven perässään — sitä hän ei ollut koskaan ennen tehnyt. Hetken kuluttua avasi hän sen taas ja kutsui minua sinne sisälle. Hänen silmissään oli merkillinen ilme, seuraus kahden mahtavan tunteen sulautumisesta toisiinsa, toinen oli ilo, toisen nimeä en tiedä, se lienee ollut tuo suloinen tunne, jonka tukahutettu rakkaus, nyt vapautuneena tuskallisesta epävarmuudesta, synnyttää syvissä luonteissa ja, joka tavallisesti puhkeaa esiin kyyneleissä. Mieltä kiinnostavaa oli katsella Beulah Sandsia. Nähtävästi oli hänen sangen vaikeata sydämessään selvittää niitä tunteita, jotka Bobin tiedonanto oli herättänyt. Hän näki varman vapautuksen lähenevän niitten voimien vallasta, jotka olivat täyttäneet hänen sielunsa viimeisen kolmen kuukauden aikana, ja kuitenkin oli tämän naisen itsehillitsemiskyky niin suuri, hänen rohkeutensa niin jalo, ettei hän vähintäkään ilmaissut tunteitaan. Hän oli edelleenkin sama tyyni, arvokas nuori tyttö, jonkalaisena hänet olin nähnyt ennenkin.

"Jim", sanoi Bob, "miss Sands ja minä olemme pitäneet parhaana neuvotella keskenämme, kun asia ovat päässeet tälle asteelle. Minä tahdoin tietää, oletteko te molemmat minun kanssani yhtä mieltä siitä, että on paras edelleenkin pysähtyä 175:een ja alkaen sitten myydä. En ole koskaan tuntenut itseäni niin asiastani varmaksi kuin nyt. Näen sähkösanomanauhasta sokerin nyt olevan 163:ssa." Hän katseli tuota valkosta paperinauhaa, joka jokaiselta jalanpituudeltaan tiettyinä päivinä merkitsee taivasta tai helvettä lukemattomille kuolevaisille, ja joka nyt purkautui konttorin nurkassa olevasta koneesta. "Kas, nyt se nousee taas — 3.75, 4, 4.25 — 1200 viimemainitulla hinnalla. Ennenkuulumaton kysyntä joka taholla, Washington ostaa rajattomasti. Toimituskonttorit tappelevat keskenään koettaen pitää puoliaan, hankintakeinottelijat ovat lamaantuneet pelosta ja vaikenevat. He ovat ymmällä, mitä tehdä, ostaako suorittaakseen sitoumuksensa. Varma vaan on, että heiltä puuttui rohkeutta taistella hinnan kohoutumista vastaan. Sanomalehtitoimistot ovat levittäneet jutun minun ostavan Randolph & Randolphille ja, että uusi tullitaksa lähimmässä tulevaisuudessa hyväksytään ja, että johtajien huomenna kokoontuttua sokeriosakkeitten lukua lisätään ja lopuksi että kaikki luulevat niitten hinnan nousevan 200:aan. Minun ei ole tarvinnut ostaa enempää kuin 18,000 sinun 50,000:sta ja tällä hetkellä voimassa olevain hintain mukaan on voitto niistä 200,00. Luulen, että jos nyt menisin sinne takaisin, saisin ne puolessa tunnissa nousemaan 180:een. Jos sitten antaisin sen olla sillänsä klo yhteen ja sitte kävisin käsiksi niin jotta räiskyisi aina siksi kunnes suljetaan, voisin ilotulituksen kestäessä myydä noin puolet ostamistamme ja huomenna alkaa taas samalla vauhdilla ja suoriutua lopuista. Jos minua onni potkaisee, saan keskimäärin 180-185 koko kimpulta, mutta olen tyytyväinen, jos ylikanteen saan 175, jonka tähden voisin myydä alentaen hintaa aina 160:en, jos tarvis vaatisi."

Minä myönsin hänen taistelutapansa aivan virheettömäksi, ja Beulah Sands sanoi tapansa mukaan levollisesti: "Kaikki on teidän käsissänne, mr. Brownley. Minä en luule meidän neuvojemme teitä suurestikaan hyödyttävän."

Bob lähti takaisin pörssiin ja minä menin työhuoneeseeni. Taaskin oli Bob ollut oikeassa. Kymmenen minuutin kuluttua alkoi sähkökone taas nakuttaa sokeriosakkeita. Tavattoman ostovimman tähden nousivat ne neljännestantunnissa 188:an, laskivat sitten kolmessa minuutissa 181:een ja sitten nousivat vakavasti 185.50:een, pysähtyivät ja jäivät siihen. Vähän sen jälkeen tuli Bob, ja me ryhdyimme taas neuvotteluun.

"Minä ostin 20,000 lisää sinulle, Jim, kun hinta näin kohosi. Kaikkiaan on minulla 38,000 sinun 50,000:stasi, siis 12,600 on varalla. Jos lasken 75 ylikanteen, täytyy sinun nyt voittaa 400,000, miss Sands tulee saamaan 1,400,000 20,000:llaan ja me 1,800,000 30,000:llamme. Väitetään, ettei ole viisasta laskea kananpoikia, ennenkuin ne ovat munasta lähteneet, mutta meidän nokkii niin kovasti

kuorta, että en voi sitä tällä kertaa olla tekemättä. Nyt aijon pysyä tunnin verran poissa pörssistä ja sitten menen sinne lopettamaan tämän asian. Suuri Jumala, Beulah — miss Sands, oletteko te sairas?"

Tyttö oli tuhkanharmaa kasvoiltaan ja läähätti. Minä kiiruhdin hakemaan vettä, ja Bob tarttui hänen molempiin käsiinsä, mutta silmänräpäyksessä palasi puna hänen poskilleen, ja hän sanoi: "Minua vaan vähän huimasi päästä. Ajatus palata isän luo mukanani 1,800,000 dollaria huumasi kai minua. Sillä summalla suorittaisi isä takaisin kaikki hänen haltuunsa uskotut varat ja saisi vielä niin paljon ennen omistamastaan omaisuudesta, että voisimme pitää itseämme rikkaampina kuin ennen. Älkää pahastuko mr. Randolph jos sanon: Jumala siunatkoon teitä ja teidän rakkaitanne, Jumala siunatkoon teitä! Kuinka olisi käynyt minulle ja isälleni, jos ei meillä olisi ollut teitä ja mr. Brownleytä?"

Ja hän katsoi Bobiin suurilla silmillään. Ne loistivat niinkuin ainoastaan naisen silmät voivat loistaa, naisen, joka on seisonut kadotuksen partaalla ja äkkiä näkeekin taivaan aukenevan.

Terävästi ja kimeästi helähti Bobin pörssitelefooni. Yhä kimakammin helisi soitto. Bob nousi ylös ja tarttui kuulotorveen.

III.

Hän kuunteli hetkisen ja vastasi: "Pitäkää lujasti 80:ssä 12,000 osakkeelta. Minä tulen tuossa paikassa." Hän laski torven kädestään. "Jim, nyt onkin asiat täparällä. Arthur Perkins, jonka minä jätin vahtiin myyntipaikalle, sanoo Barry Conantin tulleen aika kyytiä ja ottaneen hankkiaksensa kuinka paljon vaan tahdotaan. Hän on saanut hinnan laskemaan 81:en ja tarjoo osakkeita 5,000 kappaletta kerrallaan ja on kovin röyhkeä. Minun täytyy kiiruhtaa sinne." Kuin nuoli kiiti hän huoneesta.

Minä riensin Bobin telefooniin: "Perkins kiireesti! Perkins mitä niillä on tekeillä", kyselin heti sen jälkeen.

"Conant on melkein kokonaan täyttänyt kysyntäni. Hänellä näkyy olevan joukottain varastossa", vastasi tämä.

"Osta 50,000 osaketta, 5,000 ja alle sen kerrallaan; jos tästä luvusta jotain puuttuu, anna loppu Bobin huoleksi, kun hän saapuu. Hän on tulossa."

Soitin kiinni ja käännyin miss Sandsin puoleen.

"Nyt ei maksa vaivaa kaunistella, miss Sands", sanoin minä. "Barry Conant on Camermeyerin ja Standard Oilin paras välittäjä. Kun hän on tullut pörssiin, on vaara tekeillä. Hän ei ikinä itse tule tämänlaiseen kahakkaan, jos eivät hänen herransa ole saaliin jäljillä. Bobin ostovoima on lopussa, ja vaikka suoraan sanon teille, etten ikinä keinottele, enkä luota keinotteluun ja nytkin olen tähän hommaan ryhtynyt vaan Bobin ja — teidän tähtenne, niin vannon, etten anna heidän pidellä häntä kuin pesurättiä pörssissä ja pakoitan heidät nielemään ainakin osan pöyhimestään tomusta. Älkää pahastuko minun sekaantumisestani asiaan, miss Sands. Tavallisissa oloissa olisin ottanut huomioon teidän toivomukseenne, mutta lähinnä vaimoani rakastan Bob Brownleytä, ja minulla on kylleksi varoja ollakseni oikeutettu pelaamaan tätä uhkapeliä pörssipapereilla. Jos he tekevät Bobin tuumat tyhjiksi tässä keinottelussa, niin — mutta se ei tapahdu, niin kauvan kuin minä voin sen estää", ja juoksujalkaa lähdin pörssiin.

Sinne tullessani kohtasi minua näky, jota on mahdoton sanoin kuvata. Tämän rinnalla oli aamullinen aivan mitätöntä. Bull-markkinat, olkoot kuinka kiivaat tahansa, ovat aina hiljaiset verrattuna bear-markkinoihin. Niiden muutamain minuuttien aikana, jotka viivyin matkallani pörssiin, oli taistelu alkanut. Useimmat pörssin henkilöistä olivat taajaan sulloutuneet myyntipaikan edessä olevan väliaidan luo. Vaikka kokonaisen kansan onni olisi riippunut minun toimistani, en olisi päässyt tunkeutumaan lähimaillekaan tämän miesjoukon keskelle, joukon, johon pörssikahu oli iskemäisillään kyntensä. Kerran ennen olin nähnyt ihan samanlaisen näytelmän. Siinä ilmaantui eräs puoli pörssipelimenettelyssä, se puoli, jolloin yksi ainoa mies näkyy saaneen kaikki muut pörssimiehet vastaansa nousemaan. Nyt minä älysin: Bob yksin kaikkia vastassa — hän koettaen hillitä laskevien hintojen esiin syöksyvää tulvaa, toiset päättäen pitää sulkuportit selkoselällään. Hän seiso i selin kaidepuuta vasten — tämä ei ollut sama Bob, jonka olin nähnyt aamulla — ei näkynyt hänessä enää jälkeäkään kylmäverisestä pelaajasta, joka taisi hallita aivonsa, hermonsa ja ruumiinsa. Hattunsa oli hukunut, kaulus revitty ja roikkui olkapäällä. Takki ja liivit auenneet, jotta valkea paidanrintamus näkyi ja silmänsä paloivat hurjina. Bob ei ollut enään ihmisolento, vaan metsänkuningas, henkiiheveriin

ajettu, edessään metsästäjä ja tämän koirat puoliympyrässä seisoen, hampaat irvissä, kita ammollaan, verenjanoisina ulvoen. Bobin edessä seisova metsästäjä oli Barry Conant, sangen solakka, lyhytkasvuinen, ihmeen kaunis pienoiskoossa oleva mies, jolla oli viehättävät kasvot, oliivinruskea iho, mustat säihkyvät silmät ja sysimusta tukka; mustien viiksien alta loistivat valkeat hampaat, suu, kun hän saalista vainusi, muistutti suden suuta. Barry Conant oli mieltäkiinnittävä henkilö, siitä ei ollut epäilystäkään, ja hän oli ollut useammassa ja hurjimmassa taistelussa kuin puolitusinaa pörssin kokeneimpia jäseniä yhteensä. Näytelmä oli todellakin katsomisen arvoinen sille, joka oli ottanut tehtäväkseen tarkastella ihmistä eläimeksi muuttuneena.

Vaikka kaikki ympärillä olijat olivat äärimmilleen jännitettynä, oli Barry Conant niin tyyne kuin olisi hän seissyt kymmenen tynnyrinalan laajuisella niityllä ja kepillään huiskinut pieniä, avuttomia tuhatkanoja. Passittaa pörssipelaajia ijäisyyteen oli tullut Barry Conantin lempihuvitukseksi. Bob seisoi siinä ja jyrisi voimakkaasti ja painavasti "tarjoon 78 5,000:sta", "77 5,000:sta", "75 5,000:sta", "74 5,000:sta", "73 5,000:sta", "72 5,000:sta", ikäänkuin olisi toivonut äänensä voimalla saattavansa vastustajansa vaikenemaan. Mutta tasaisesti kuten takorautavasara nosti Barry Conant hätäilemättä oikeata kättään, ja hänen selvä, levollinen vastauksensa "myyty" kajahti Bobin jokaisen alennetun tarjouksen jälkeen. Se oli komeata taistelua — toisella puolen kuningas, toisella Richelieu. Vaikka joka puolella näitten kahden kenraalin ympärillä ostettiin ja myytiin, näytti kauppa olevan vaan näitten kahdenkeskistä ottelua. Kaikki tiesivät, että jos tämä keskittyneen nykyaikaisen rahataistelun saatanallinen perikuva kukistaisi Bobin, syntyisi siitä pörssikauhu, ja sokeriosakkeitten hinta laskisi, ties kuinka alhaalle. Mutta jos Bob voisi pakoittaa hänet vaikenemaan tyhjentämällä hänen myyntivoimansa, nousisi niitten hinta nopeasti korkeammalle kuin ennen. Oli yleisesti tunnettua, että Barry Conantin tavallisia määräyksiä suojateiltaan 'Järjestelmän' herroilta oli tällaisissa tapauksissa: "Alenna hinta, maksoi mitä maksoi." Toiselta puolen tiedettiin Randolph & Randolphin tavallisesti seisovan Bobin suuremmanpuoleisten yritysten takana. Ja tämä nähtävästi oli hänen suurimpiaan, ja kaikki ihmiset tiesivät, että Randolph & Randolph harvoin antoi perään kenellekään.

Kun Bob teki tarjouksensa: "72 5,000:sta" ja sai pyytämänsä, huomasi hänen kasvonsa vääristyvän tuskasta, ja minulle selvisi tämän olevan merkinä siitä, että minun viimeksi määräämäni summa osakkeita pian tulisi ostettua. Minulle selvisi myöskin tämän myyntihomman takana olevan tavallista pirullisemmat vehkeet, ja että Barry Conantille oli annettu määräys rajattomasti ostaa ja tuhota. Näiden viimeksi määrättyjen viidenkymmentuhannen kera teki koko ostamamme summa sataviisikymmentätuhatta, tuntuva määrä jo Randolph & Randolphillekin, kun on kysymyksessä ostaa papereita, jotka maksoivat 200 dollaria kappale. Minä päätin silloin, että tapahtui mitä tahansa, pitemmälle en enään mene. Samassa äkkäsi Bobin hurja katse minut ja niinä luin hänen silmistään liikuttavan rukouksen, samanlaisen, jonka näemme haavoitetun naarashirven silmissä, kun tämä huomaa rannan olevan liian kaukana ja jää odottamaan takaa-ajavan metsästäjän venettä. Surullisena ilmoitin hänelle kieltävällä liikkeellä, etten tahdo enään jatkaa peliä. Huomatessaan annetun merkin, nosti Bob päänsä pystyyn ja kähisi: "70 10,000:sta." Tiesin silloin hänen jo ostaneen neljäkymmentätuhatta ja nyt tekevän viimeisen epätoivon yrityksen. Barry Conant mahtoi myöskin ymmärtää, mitä tämä tarjous merkitsi. Silmänräpäyksessä kajahti kuin revolverinlaukaus: "Myyty!" Ja kaunismuotoinen pienoiskuva ihmislihasta ja verestä, hermoista ja jänteistä, joka tähän asti oli niin täydellisesti hillinnyt itsensä, ravisti nyt nopeasti kahleet yltänsä ja Barry Conant näyttäytyi oikeassa hahmossaan, sinä paholaisena, jona hän oli saavuttanut maineensa Wall Streetillä. Hänen viisi jalkaa ja viisi tuumaa pitkä vartalonsa näytti kasvavan jättiläismäiseksi. Hänen kätensä turmiota tuottavasti elehtivin sormineen nousivat ja laskivat huimaavassa tahdissa ja läpituokevalla äänellä hän kirkui: — "5,000 69:llä, 68:lla, 65:llä", "10,000 63:lla", "25,000 60,000." Kaikki pahat henget olivat valloillaan. Joka ainoa mies tässä joukossa näkyi kaupittelevan sokeritrustin osakkeita mihin hintaan tahansa. Ainakin kaksikymmentä heistä näytti halukkaalta myymään niin halvasta kuin mahdollista sen sijaan, että olisivat koettaneet pitää hintaa niin korkealla kuin mahdollista. Nämät olivat kauppiaita, jotka olivat joutuneet kärsimään Bobin aikaansaamasta hinnanylennyksestä.

Bob raukka, kukaan ei häntä enään muistanut! Minuutin kuluttua viimeisestä tarjouksestaan oli hän jo kuin kuollut kukko kukkوتاistelun loputtua. Kiihkeät pelaajat pörssissä eivät voi käyttää kuolleita kukkoja, kuvaannollisessa merkityksessä puhuen, enempää kuin meksikolaiset kuoliniskun saaneita lintuja. Taistelun jälkeisenä päivänä, ehkäpä jo samana iltanakin nämät miehet kyllä surkuttelevat Bob raukkaa Delmonicoksella ja klubeissa. Barry Conantkin on surkutteleva häntä oikein sydämestään, ehkä vielä äänekkäämminkin kuin toiset. Mutta taistelun kestäessä — pois rikkaläjältä voitettu lintu, lintu, joka ei osaa itse voittaa! Näin syvän, kauhean tuskan kuvastuvan Bobin kasvoilla, mutta samassa oli hän taas sama Bob Brownley, josta olen aina sanonut hänellä olevan kylliksi rohkeutta ja älyä käyttäytyä kussakin tilaisuudessa kuten pitikin. Kaikkien hämmästykseksi päästi hän pitkän, hurjan ulvonnan, muistuttavan intiaanin sotahuutoa ja jalorotuisen jahtikoiran haukuntaa löytäessään taas oikeat jäljet. Ja niin alkoi hän myydä sokeriosakkeitaan oikealle ja vasemmalle suurissa ja pienissä erissä. Hän tuhosi hinnat, suostui jokaiseen tarjoukseen, jonka Barry Conant teki ja tarjosi itse. Kahdenkymmenen minuutin ajan käyttäytyi hän mielipuolen tavoin, mutta hillitsi sitten itsensä. Sokeri

laski nopeasti aina 90:een asti ja kauhu oli täydellisesti päässyt valloilleen, mutta siitä ei Bob nyt välittänyt. Hän tunkeutui joukon läpitse minun luokseni ja sanoi: "Jim, anna anteeksi. Minä olen tuottanut sinulle suuren tappion ja saattanut Beulah Sandsin, hänen isänsä ja itseni täydellisesti perikatoon. Luulen viimeisellä hetkellä menetelleeni ainoan mahdollisuuden mukaan. Minä myin kaikessa kiireessä 150,000 osakettamme ja lievensin siten hiukan tappiotamme. Lähtekäämme konttoriin katsomaan, mitä siellä on." Hän oli omituisen, luonnottoman levollinen tuon sydäntä musertavan, hermoja repivän päivän jälkeen. Minä koetin vakuuttaa hänelle, kuinka suuresti ihailin hänen kylmää harkintaansa ja rohkeuttansa hänen tehdessään koko käännöksen ja turvautuessaan ainoaan jäljellä olevaan keinoon; tahdoin sanoa hänelle, että tämä oli vaatinut enemmän todellista urhoollisuutta ja terävä-älyisyyttä kuin kaikki muut hänen toimensa sinä päivänä, mutta hän keskeytti minut.

"Jim, älä puhu minulle. Minun itserakkauteni on tiessään. Tänään olen saanut hyvän opetuksen. Minun suunnitelmani olivat oikeat ja hyvät, mutta narri kun olen, en tullut ajatelleeksi noitten emälurjusten pelaavan väärillä korteilla. Pitihän minun tietää heidän menettelytapansa, minä kuten sinäkin olemme nähneet heidät kymmeniä kertoja teurastustyössään, nähneet heidän musertavan toisten miesten, yhtä hyvien kuin sinäkin ja minä, sydämiä, nähneet heidän ottavan ulos, nylkevän ja paloittelleen nämät sydämet, välinpitämättöminä katsellen niitten tuskaa, jotka olivat näille rakkaat ja heistä riippuvat, mutta en kiinnittänyt siihen huomiotani paljonkaan. Eihän tuo sydän ollut minun, minä pidin sen kaiken peliin kuuluvana ja annoin sen tapahtua. Tänään tiedän, mitä merkitsee olla 'Järjestelmän' pyövelien teurastuspenkillä. Minä tiedän, miltä tuntuu nähdä oman sydämeni ja hänen, jota rakastan, ja sinunkin, Jim, nähdä ne tulevan järjestelmällisesti raadelluiksi ja joutuvan edellisten uhrien joukkoon. Jim, me olemme hyvinkin menettäneet kolme miljoonaa, ja niillä miehillä, joitten kynsiin rahamme ovat joutuneet on niin monta, monta miljoonaa, etteivät koko ijässään ehtisi laskea niitä. Nämät miehet käyttävät rahamme peliin tai kilpa-ajoihin, tuhlaavat ne porttojen kanssa tai tekevät niillä vaimonsa ja tyttärensä, vieläpä lähimmäistensäkin vaimot ja tyttäret pahemmiksi kuin julkiset portot ovatkaan. Nämät miehet eivät, kunnian mittakaavan mukaan mitattuina, ole kyllin arvokkaat polkemaan samaa maata kuin sinä ja tuomari Sands. Heidän maalatut ilolintusensa saastuttavat ilman, jota Beulah Sandsin täytyy hengittää. Olen saanut hyvän opetuksen tänään. Luulin taitavani rahapelin, mutta äkkiä olenkin herännyt huomaamaan sen pimeän tietämättömyyden, jossa hapuulin. Jos eivät nämät ihmiset olisi pelanneet väärillä korteilla, olisin minä vinyt Beulah Sandsin isänsä luo tämän rahojen kanssa, jotka tuo saatanallinen 'Järjestelmä' on häneltä rosvonnut. Ja sitten olisin taluttanut hänet alttarin eteen, ja senjälkeen olisi minulla kenties ollut onnellisin koti ja onnellisin perhe koko maan päällä, ja me olisimme eläneet kuten sukummekin monta polvea ovat eläneet — kuten rehelliset, jumalaapelkäävät, lainkuuluiset, ihmisystävälliset miehet ja naiset elävät ja kuolleet kuten ihmisen tulee kuolla. Mutta nyt, Jim, näen edessäni synkän, kamalan kuvan. Ei, minä en tahdo tulla raskasmieliseksi, minä tahdon koettaa kaikin voimin syrjäyttää tuon kuvan, mutta kyllä se minua pelottaa, Jim, kyllä se minua pelottaa."

Nyt pysähtyivät vaunut Randolph & Randolphin konttorin edustalle. "Kas tässä on meillä tiedonanto, Jim. Nyt ymmärrän juonen. Heillä olikin sokeri-osakkaitten kokous illalla, vaikka sen piti olla vasta tänään, eivätkä he lisänneetkään osakkeita vaan vähensivät niitä. Maailma saa tietää sen vasta huomenna. Mutta silloin se sitten tuleeikin tunnetuksi, tulee se tunnetuksi. He saavat lukea siitä sanomalehtien lihavilla kirjaimilla painetuissa uutisissa — muutamia itsemurhia, muutamia kavalluksia, muutamia vangitsemisia, pari tuntematonta ruumista ruumishuoneessa, muutamia viattomia tyttöjä, joiden isän omaisuus on joutunut lisäämään Camemeyerin ja 'Standard Oilin' jo ennestään lukemattomia kultavarastoja, ja joista nyt on tullut langenneita naisia; muutamia uusia palatseja Viidennen avenyn varrella, muutamia lahjoitettuja kirjastoja yhdistyksille, jotka ovat rakentaneet talonsa kunniallisella tavalla kerätyillä rahoilla. Joku kasku huomiota herättävistä, dollarivallan kuninkaitten ja keisarien tekemistä timanttiostoksista Tiffanyllä ja sitten sanomalehtien etusivuilla muutamia hauskoja juttuja, joissa kerrotaan irstaitten naisten lyöneen ja repineen tukasta toisiaan kilpaillessaan noitten timanttien omistamisesta. 'Järjestelmän' mahtavat taistelijat eivät olleet kuitenkaan varmat, vaikuttaisiko osakkeitten vähennys toivottua tulosta, he eivät tahtoneet kuitenkaan antautua vaaroille alttiiksi, vaan heidän lahjomansa senaattipahanen piti eilen illalla kokouksen, jossa yksimielisesti päätettiin panna sokeri vapaalistalle. Tämän saavat ihmiset lukea huomenna ja sitten ylihuomenna sanotaan luultavasti heille senaattipahasen taas tänä iltana istunnossaan yksimielisesti päättäneen pyyhkiä sokerin pois vapaalistalta. Siihen aikaan ovat nuot kunnianarvoiset valtiomiehet varustautuneet sinun, minun ja Beulah Sandsin myymillä osakkeilla, jotka nuot muutkin raukat, luettuaan sanomalehdet, huomenna kiireesti myyvät."

Bobin katkeruus oli rajaton. Sydäntäni kouristi kuullessani hänen puheensa. Hän hoiperteli konttorin läpi Beulah Sandsin huoneeseen. Minä seurasin häntä. Tyttö istui pulpettinsa ääressä ja katsahtaessaan ylös levisivät hänen silmänsä kummastuksesta, Bob katkerine, jäykkine kasvoineen, suurissa ruskeissa silmissä uhkamielinen, synkän epätoivoinen ilme, tukka pörrössä, vaatteet epäjärjestyksessä! Tyttö tuijotti häneen kivettyneenä ikäänkuin olisi aaveen nähnyt.

"Niin, katsokaa minua, Beulah Sands", sanoi Bob, "katsokaa oikein tarkkaan, sillä ette enään ikinä saa nähdä toista tällaista mieletöntä kuin minä, mieletöntä, joka luuli pystyvänsä kilpailemaan miesten kanssa, joilla on järkeä, jotka perin pohjin taitavat pelin dollareilla, sellaisen, jota meidän kristillisellä aikakaudellamme pelataan. Antakaa minun kutsua teitä Beulahiksi. Teidän edestänne olen sen kaiken tehnyt, jonka koetin tehdä, se on ainoa lohdutukseni, ainoa valonsäteeni tässä pohjattomassa kurjuudessa. Beulah, Beulah, me olemme hukassa, te, isänne ja minä, hukassa, ja minä, mieletön olen kaikkeen siihen syyppää."

Tyttö nousi kirjoituspöytänsä äärestä hiljaisen, tyynen arvokkaana, jollaisena olimme häntä näitten kolmen kuukauden aikana ihailleet, ja seisahtui Bobin eteen. Minua hän ei näyttänyt huomaavankaan; hän näki ainoastaan sen miehen, joka aamulla oli lähtenyt elävän toivon perikuvana, ja joka nyt seiso hänen edessään mustan murheen ja epätoivon murtamana, ja varmaankin ajatteli hän: "Kaikki tapahtui minun tähteni." Äkkiä tarttui hän Bobin rikkireivityn takin käänteisiin. Hänen täytyi kurrottautua tätä tehdessään — tuon pienen, viehättävän virginialaisnaisen. Suurilla rauhallisilla silmillään katsoi hän Bobia suoraan silmiin sanoen: "Bob."

Enempää hän ei sanonut, mutta tämä sana näkyi muuttaneen koko huoneen ilmakehän. Bobin kasvoilta katosi epätoivoinen ilme, ja hänen surunsa säilytyspaikan portit näkyivät tuon sanan vaikutuksesta avautuneen, sillä äkkiä täytyivät hänen silmänsä kuumilla, kimaltelevilla kyyneleillä. Nyyhkytykset vapisuttivat hänen leveätä rintaansa. Taas kuului — kirkaasti, tyneesti ja hellästi yksinkertainen "Bob." Silloin Bob kadotti loputkin itsensähillitsemiskyvystään. Tukahutetusti huudahtaen sieppasi hän tytön syliinsä ja painoi hänet rintaansa vasten. Minä tunsin olevani liikaa täällä ja aijoin poistua. Mutta tuossa tuokiossa oli Beulah taas ennallaan ja sanoi minulle: "Mr Randolph, pyydän teitä unohtamaan, mitä äsken näitte. Kun ensin sain nähdä, kuinka äärettömän onneton mr Brownley oli, ajattelin vaan sitä, mitä hän on tehnyt minun hyväkseni, mitä hän on koettanut tehdä isäni hyväksi ja, mitä tämä kaikki hänelle on tullut maksamaan. Niistä sanoista päättäen, jotka lähtiessänne lausuite ja, kun en saanut kuulla mitään teistä kummastakaan, rupesin pelkäämään pahinta enkä uskaltanut katsoa sähkösanomanauhaa. Minä yksinkertaisesti odotin, toivoin ja — rukoilin. Niin, minä rukoilin aivan niinkuin äitini on opettanut minua rukoilemaan, kun tarvitsen apua enkä itse voi tehdä mitään. Ja minusta tuntui siltä kuin ei Jumala voisi sallia kahden niin jalon miehen aiheetten raukeavan tyhjiin. Juuri keskellä rauhallista odotustani, jota jo aloin pitää hyvänä enteena, tulitte te. Älkää tuomitko minua sentähden, että unohdin itseni! Mr Brownley", äänensä oli nyt levollinen ja hillitty, "sanokaa minulle, mitä olette tehneet. Kuinka on meidän asioittemme laita nyt?" "Se on pian sanottu", vastasi Bob, "Camemeyer ja 'Standard Oil' ovat kohdelleet minua taistelun kestäessä kuin olisin ollut äkäinen tikanpoika. He ovat muuttaneet minut aasiksi, jolla on muutamia marakatin ominaisuuksia, ja me olemme joutuneet häviölle, sitä paitsi olen tuottanut mr Randolphille kouraantuntuvan tappion. Luulen melkein että teidän eilisistä neljänsadantuhannen suuruudesta pääomastanne ja miljoonan neljänsadan tuhannen dollarin voitostanne ei enään ole muuta jäljellä kuin pääoma."

Tahdoin säästää Bobia kertomasta asiaa pikkuseikkoja myöten ja rupesin itse kuvailemaan tytölle tapausten kulkua. Hän kuunteli kovin tarkkaavaisena ja näytti sangen hyvin ymmärtävän "Järjestelmän" herrojen koko petollisuuden ja mitä se merkitsi meille ja hänelle itselleen. Mutta hän ei tehnyt mitään huomautuksia, eikä millään tavalla ilmaissut kärsivänsä. Heti kun olin lopettanut kertomukseni, kääntyi hän Bobin puoleen, joka oli seisonut tarkkaan katsellen häntä, ikäänkuin olisi toivonut tämän lempeän kauneuden vakuuttavan kaiken olevan vaan ilkeätä unta.

"Mr Brownley", sanoi hän, "tarkastelkaamme asiain tilaa, jotta saisimme tietää, mitä on tehtävä, ettei vahinko tulisi kovin suureksi. Te olette niin monta kertaa minun täällä oloni aikana sanonut, että Wall Street on lumottu maa, eikä kukaan siellä voi kahtakymmentäneljää tuntia ennen sanoa, mitä hänelle voi tapahtua. Olette sanonut sen niin monta kertaa, että uskon sen. Tiedämme tänä aamuna seisoneemme tarkoitustemme perillä, voittaneemme miljoonia kahdenkymmenen neljän tunnin ponnistusten kautta. Vielä on meillä kolme kuukautta aikaa, ja toiveemme ovat yhtä hyvät kuin toissapäivänäkin. Niin, vieläpä paremmatkin, sillä nyt tiedämme enemmän. Ensi kerralla otamme osakkeitten vähennyksen ja senaatin kaksimielisyyden myöskin huomioomme."

Me seisoiimme molemmat äänettömänä tuijottaen ihailen ja ihmetellen tuota merkillistä naista. Kuinka oli mahdollista, että nuori tyttö osoitti niin suurta rohkeutta ja pontevuutta? Vai oliko kenties naisen toivo, joka on lannistumaton, kun rakastettu olento on kysymyksessä, tehnyt Beulah Sandsin sokeaksi tapauksen oikean laidan suhteen? Katsellessani häntä en ensinkään epäillyt hänen täydellisesti käsittävän asemaamme ja kärsivän, itse asiassa, enemmän kuin kumpikaan meistä, vaikka hän levolliselta näyttäen koetti lievittää Bobin tuskaa. Bob otti muistikirjansa esiin, ja puolen tunnin kuluttua olivat numerot meillä selvillä. Koko tappio teki noin kolme miljoonaa dollaria. Beulah Sandsin 20,000 osaketta oli maksanut vähemmän kuin meidän, ja Bob laski hänen 400,000 dollarin suuruisen pääomansa olevan koskematta, joka hiukan sentään lohdutti meitä. Beulah oli seurannut tilintekoa asiantuntijan terävyydellä, ja Bobin ilmoittaessa lopputuloksen, joka osoitti hänellä olevan yhtäpaljon

kuin yritykseen ryhtyessäänkin, otti hän paperin, johon summat olivat merkityt. "Minä suostuin ottamaan vastaan teidän apuanne, kun kaupat näyttivät käyvän meille edulliseen suuntaan, sillä minä pidin arvossa teidän hyvyyttänne ja tiesin teidän loukkaantuvan, jos olisin kieltäytynyt; mutta nyt kun kaikin menetämme, täytyy minunkin maksaa heittoni — minun täytyy." Hän sanoi tämän tavalla, joka ei sietänyt vastustelemista. "Meillä oli yhteensä 150,000 osaketta. Minulle olisi tullut voitto 20,000:sta. Koko tappiomme tekee 2,775,000, josta summasta minä otan osani minulle tulevassa suhteessa. Mr Brownley, pitäkää huolta, että minun tilistäni vedetään pois 370,000 dollaria. Minulla on siis 30,000 jäljellä. Jos asiamme on niin oikea kuin uskomme sen olevan, on Jumala hyvydessään pitävä huolen siitä, että tämä summa riittää tarkoituksiimme."

Vaikka Bob ja minä olimme aivan epätoivoisiamme hänen päätöksensä johdosta luopua kaikesta siitä, minkä Bob niin innokkaasti työskentelemällä oli koonnut, emme voineet olla tuntematta kunnioitusta hänen uskoansa ja hänen itsenäisyyttään kohtaan. Hienolla tavalla osoitti hän meille haluavansa saada olla yksin, ja lähtiessämme ojensi hän Bobille kätensä. "Mr. Brownley", sanoi hän, "minä pyydän sen tehtävän tähden, joka meillä on suoritettavana, katsomaan tätä onnettomuutta sen valoisalta puolelta, sillä yksi sellainen sillä on. Te tahdoitte minun ilmoittamaan isälleni meidän olevan lähellä päämääräämme. Mitä, jos olisin sen tehnyt! Te tulette kyllä näkemään, että Jumala on hyvä, vaikka hän kurittaakin meitä enemmän kuin voimme kestää!"

Bob pyysi minua tulemaan kanssaan konttoriinsa. "Jim", sanoi hän, "sinä näet mitä nainen voi, ja me kun olemme oppineet pitämään naisia heikompana sukupuolena. Kuule nyt, mitä sinun on tehtävä. Sinun täytyy antaa minun sitoutua maksamaan koko tappion paitsi sataatuhatta dollaria, jotka ovat merkityt minun tiliini ja jotka maksan vetämällä ne pois siitä. Minä en kärsi kuulla vastaväitteitä. Sopimukset olivat minun tekemiäni, sinä tulit vaan auttaaksesi minua, eikä minun olisi pitänyt koskaan houkutellessi sinua tähän asiaan osalliseksi. Jos minun asiani jäävät tälle kannalle, eivät sitoumukset merkitse enempää kuin tyhjät paperinpalat. Et siis vahingoita minua, vaikka otatkin ne. Jos sitävastoin tästä toipumaan pääsen, en ikinä pitäisi itseäni miehen arvoisena, ennenkuin olen korvannut kärsimäsi vahingon."

Ei maksanut vaivaa intellä vastaan hänen tällä tuulella ollessaan, ja siksi otinkin häneltä sitoumuksen 2,405,000 dollarin suuruisen summan suorituksesta. Pyysin häntä tulemaan mukaan kotiin päivälliselle; mutta hän selitti ei voivansa näyttäytyä vaimolleni, koska tällä tietysti oli hänen eilisliltainen intoilemisensä vielä tuoreessa muistissa. Seuraavana päivänä häntä ei näkynyt. Iltapuolella sain häneltä sähkösanoman, jossa hän ilmoitti olevansa matkalla Virginiaan, tarvitsevansa levätä ja palaavansa kotiin viikon päästä. Tulin pahalle tuulelle ja levottomaksi. Tarvitaan pari päivää ja vielä viikko lisäksi voidakseen täysin käsittää sen surkeuden suuruutta, jonka meidän tappiomme kaltaiset tapaukset synnyttävät. Olin sangen levoton Bobin tähden, kun hän oli poissa näkyvistäni tunnustelemassa maaperää saadakseen taas vakavan jalansijan itselleen. Menin Beulah Sandsin luo toivossa saada hänen kanssaan keskustella asiasta, mutta kun kerroin hänelle Bobin matkustaneen viikoksi pois ja olevani levoton, vastasi hän rauhallisella luottavalla tavallaan: "En luule tässä olevan mitään syytä levottomuuteen, mr. Randolph. Mr. Brownleyssä on siksi paljon miestä, etteivät dollariasiat vaikuta hänessä muuta kuin korkeintaan suuttumusta. Kun hän tulee takaisin, on lepo tehnyt hänelle kylläkin hyvää." Ja hän painoi pitkät silmäripsensä alas, tavalla, joka osoitti keskustelun loppuneen, jota tapaa kohtaan aina olimme tunteneet sangen suurta kunnioitusta.

IV.

Viikon perästä palasi Bob konttoriin. Hän oli entisellään ja kuitenkin muuttunut. Lepo oli ehdottomasti vahvistanut häntä silminnähävästi. Hän oli saanut takaisin terveen värinsä ja joustavuutensa, kulki pää pystyssä ikäänkuin taisteluun valmiina ja kuin kaikkien pitäisi saada tietää se. Mutta silmissä, lujasti yhteenpuristetussa leuvoissa, järkähtämättömän rauhallisessa, mutta samalla leppymättömän lujassa tavassa, jolla hänen vahvat kätensä tarttuivat tuolin selustaan, oli kuitenkin jotain, joka selvemmin kuin sanat ilmaisivat minulle, että tämä ei ollut se iloinen, lämminsydäminen Bob Brownley, jonka olin tuntenut ja jota olin rakastanut. Jos venäläisten nihilistien johtajana olisin joutunut valitsemaan pommin heittäjää, ja silmäni olisivat sattuneet mieheen, joka nyt seisoi edessäni, olisin heti valinnut hänet sopivimpana toimittamaan tämän työn. Se polttorauta, joka viikko sitten oli syösty Bobin sieluun, oli vaikuttanut hänen koko olentoonsa. Luulen Beulah Sandsin myöskin ajatelleen samaan suuntaan. Sillä minä näin säikähdyksen varjon vilahtavan hänen leveällä otsallaan nähdessään taas Bobin, varjon, jota en koskaan ennen ollut siinä huomannut.

Harvoin näin Bobin palaamisensa jälkeisinä päivinä. Vielä harvemmin luulen Beulah Sandsin hänet

tavanneen. Pörssituntien aikana oleskeli hän enimmäkseen pörssisalisissa, mutta toimitti itse ainoastaan muutamia tehtäviämme. Hän vaan hätäisesti tarkasti ne ja antoi ne sitten jonkun apulaisen huoleksi. Mikäli minä ymmärsin, oleskeli hän siellä kaivelemassa pettyneitten toiveitten hautoja, mikä on sellaisten yritteliäin pörssimiesten sangen tavallista ajankuluketta, joitten ensimmäinen ylimääräinen juna on syöksynyt radalta "Järjestelmän" tähystäjän väärän vaihteen tähden. Hänen tapansa kulkea myyntipaikalta toiselle herätti huomiota ja toiset pörssissä olijat alkoivat tarkastella häntä. Kaikki tiesivät Bobin menettäneen paljon sokeriosakkeissaan tuona kauhun päivänä. Kuinka paljon, ei tiedetty, mutta hänen ulkomuodostaan ja käytöksestään päätelivät ihmiset sen olleen musertavan iskun Bobille. Ei mikään herätä pörssimieheessä niin pian sääliä toveria kohtaan kuin tieto siitä, että "Ne" ovat tehneet tyhjäksi hänen El Dorado-tuumansa, edellyttäen nimittäin, että onnettomuuteen joutunut on kunnan mies. He mukautuvat silloin kaikkiin hänen oikkuihinsa ja odottavat kärsivällisesti päivää, jolloin tämä taas on päässyt säännölliseen tilaansa; sillä kaikki pörssipelaajat, jotka kohtalo tai vanhan noidan kyttyräselkäinen sisar, "Järjestelmä" on kaivoon viskannut, joko painuvat pohjaan tai vähitellen tointuvat ennalleen. Joka päivä pörssin suljettua katosi Bob, eikä kukaan tiennyt, mihin hän meni. Pari kertaa olen koettanut saada hänet ilmaisemaan sen, kun vaimoni puolesta kutsuin häntä luoksemme päivällistä syömään. Hän heti pyysi viemään Katelle anteeksipyyntönsä, mutta enempiä hän ei ilmaissut. Nähtävästi luuli hän, etten välittänyt hänen hommistaan muulloin kuin liiketunneilla.

Beulah Sandsissa oli ainoastaan yksi muutos huomattavissa. Heti kun joku seisahtui hänen työhuoneensa oven eteen, katsahti hän ylös työstään kaihoavin, melkein rukoilevin katsein, ikäänkuin alituisesti olisi odottanut jotakuta. En ollut nähnyt Bobia hänen luonaan sitten tuon onnettomuuden päivän, ja koska hän joka aamu meni suoraa päätä pörssiin ja lähti joka ilta pörssistä käymättä konttorissa, toimittaen kaikki asiansa sananviejäin tai sähkösanomain avulla, oli tytön mahdotonta saada häntä tavatakaan.

Marraskuun 1 päivä oli tullut ja mennyt, eikä minkäänlaista muutosta näkynyt Beulah Sandsin tilissä. Vaivaiset 30,000 dollaria oli jäljellä, mutta uusia summia ei oltu merkitty sinne. Eräänä iltapäivänä oli Beulah pyytänyt saada puhua Bobin ja minun kanssa työhuoneessaan. Hän voi tuskin pyytää Bobia tulemaan pyytämättä minuakin, tiesin siis hänen tahtovan tavata Bobia ja tunsin olevan parasta antaa heidän olla kahdenkesken. Jonkin tekosyyin nojalla jäin siis istumaan kirjoituspöytäni ääreen, käskin Bobin mennä tytön työhuoneeseen ja lupasin itse pian tulla perässä. Hän meni sisään ja jätti oven raolleen. Luulen heidän heti Bobin sinne mentyä unohtaneen minun olevan olemassakaan. Pöytänsä luota ei Beulah voinut nähdä minua ja Bob istui selkä puoliksi minuun päin. "Minä en mielelläni vaivaa teitä tilinne tähden", kuulin tytön sanovan epävarmalla äänellä, "mutta kun minun täytyy matkustaa isäni luo viikkoa jälkeen joulun, haluaisin kysyä teiltä, eikö olisi parasta kirjoittaa hänelle ja sanoa, että vaikka jokin ihmetyö mahdollisesti voisi tapahtua, en kuitenkaan luule meidän voivamme pelastaa häntä. Niin suoraan en juuri voi tätä hänelle sanoa, mutta kyllä minun pitäisi kuitenkin valmistaa häntä tätä iskua vastaanottamaan. Minä en ole neuvotellut teidän kanssanne uusista yrityksistä, mr. Brownley, tuon onnettoman sokerikeinottelun perästä, ja —"

"Miss Sands, minä ymmärrän tarkoituksenne", keskeytti hänet Bob, "ja pyydän teiltä anteeksi, etten ole neuvotellut teidän kanssanne asioistanne. Syynä siihen on se, etten itse ole ollut täysin selvillä, mitä olisi tehtävä. Toivon, ettette epäilisi minun unohtaneen asiaanne. En silmänräpäyksikään, otettuani teidän raha-asianne huostaani, ole unohtanut lupaustani pitää huolta, ettei mitään siinä suhteessa tule laiminlyödyksi. Minä olen todellakin koettanut ajatella jotain lupaavaa keinottelua, mutta — mutta", äänensä kävi käheäksi — "ei minulla ole enään samaa luottamusta itseeni, tuon sokeripäivän jälkeen, jolloin tein tyhjäksi teidän toiveenne pelastaa isänne — minulta puuttuu usko itseeni, joka on välttämätöntä pelin voittamiseksi."

Tuli hetken hiljaisuus, sitten kuulin äänen, jota on mahdoton sanoin kuvata, ja joka selvemmin kuin mitkään sanat osoitti naisen seuranneen sydämensä kehoitusta. Kun vasten tahtoaikin katsahdin sinne päin, näin näyn, josta lumouksen valtaamana en voinut kääntää pois silmiäni. Bob istui kumartuneena eteenpäin, kätkien kasvonsa käsiinsä ja hänen edessään oli polvillaan Beulah Sands kätet Bobin kaulalla painaen tämän päätä rintaansa vasten. "Bob, Bob", sanoi hän puoliksi tukahtuneella äänellä, "minä en tätä enään kestä: Sydämeni pakahtuu sinua ajatellessani. Sinä olit niin onnellinen, ennenkuin minä tulin sinun tiellesi, ja sinun onnesi on muuttunut suruksi ja epätoivoksi — kaikki minun tähteni — vieraan naisen. Alussa ajattelin vaan isääni ja kuinka voisin hänet pelastaa, mutta siitä päivästä, jolloin näin noitten miesten suuntaavan iskunsa sinun sydämeesi, on minut vallannut palava halu sanoa sinulle, sanoa sinulle, Bob —."

"Mitä, Beulah, mitä? Jumalan tähden, älä epäile, sano minulle se, sano Beulah!" Hän ei nostanut päätään. Se lepäsi tytön rinnoilla, ja käsivartensa oli hän kietonut tytön ympärille. Tämä taivutti päätänsä ja nojasi kauniin, pehmeän, kyynelten huuhteleman poskensa Bobin ruskeaan tukkaan. "Bob, anna anteeksi, mutta minä rakastan sinua, minä rakastan sinua, Bob, kuten ainoastaan nainen voi rakastaa, joka ennen ei ole rakkautta tuntenut, vaan elänyt ankaria velvollisuuksiaan noudattaen. Bob, joka ilta sitten kun kaikki toiset ovat lähteneet, olen hiipinyt sinun konttoriisi ja istunut sinun tuolillesi.

Olen painanut pääni sinun kirjoituspöytäsi vasten ja itkenyt, itkenyt kunnes en enää ole luullut voivani elää huomiseen kuulematta sinun sanovan rakastavasi minua etkä välittäväsi siitäkään, että olen tuottanut turmion sinulle. Olen silitellyt tuolin selkänöjää, jolla sinun armas pääsi on levännyt. Ja suuteloillani olen peittänyt käsipuun, jota sinun vahva, rohkea kätesi on pidellyt. Joka ilta olen polvistunut kirjoituspöytäsi ääressä ja rukoillut Jumalaa suojelemaan sinua kaikista vaaroista ja karkoittamaan elämäsi taivasta pimittävät synkät pilvet. Olen rukoillut häntä tekemään minulle mitä tahansa, vieläpä isällenikin ja äidilleni, kunhan sinä vaan saat takaisin onnesi, jonka sinulta olen ryöstänyt. Bob, minä olen kärsinyt, kuten ainoastaan nainen voi kärsiä."

Hän nyhkytti kuin olisi sydämensä ollut pakahtumaisillaan, itki katkerasti vavahdellen kuin pieni lapsi, joka yöllä tulee äitinsä vuoteen ääreen valittamaan peikkojen häntä peljättäneen. Ennenkuin hän oli lakannut puhumasta, olin päässyt lumouksesta, kääntänyt pääni pois päin ja koettanut olla kuulematta hänen sanojaan. Pelkäsin häiritsevänä heitä enkä uskaltanut mennä sulkemaan Beulahin huoneen ovea tai lähteä pois konttorista, sillä ovi ulospäin oli aivan lähellä hänen oveansa. Minä odotin siis äänettömänä. Hiljaisuutta, joka tuntui loppumattomalta, katkaisivat silloin tällöin Beulahin nyhkytykset. Mutta silloin kuului Bob pitkään huohtaen ilosta sanovan:

"Beulah, Beulah, oma Beulahini!"

Ymmärsin hänen nousseen seisomaan. Minäkin nousin aikoen sulkea oven. Mutta taas sain nähdä näyn sellaisen, että jäin kuin kiinninaulattuna seisomaan paikalleni. Bob oli tarttunut Beulahin olkapäihin, piteli häntä etäämmällä itsestään ja katseli hänen silmiinsä kauvan ja rukoillen. En koskaan ennen ole ihmiskasvoissa nähnyt tuota säteilevää iloa, jonka vanhat mestarit tauluissaan ovat kuvanneet Kristuksen eteen polvistuneitten ihmisten kasvoilla, ihmisten, jotka katseellaan tahtovat hänelle ilmaista sielunsa rakkauden ja kiitollisuuden. Seisoin kuin kivettynyt. Hitaasti ja kunnioittavasti, kuten jälkeen jäänyt mies koskettaa kuolleen vaimonsa rakastettua otsaa, kumartui Bob suutelemaan häntä. Yhä uudestaan painoi hän tytön rintaansa vasten suudellen hänen otsaansa, silmiään ja huuliaan. En tahtonut viipyä enään. Kiiruhdin käytävälle ja ikäänkuin vasta nyt olisivat huomanneet minun olevan lähellä, kääntyivät molemmat ja katsoivat minuun. Vihdoin hengähti Bob syvään ja puhkesi nauruun, joka ilmaisi onnea, mutta, jossa kuitenkin kyyneleet helähtelivät.

"Kas vaan, Jim, vanha kunnan Jim, mistä sinä tulet? Kuten kaikki muutkin urkkijat, olet ollut hiljaa kuin hiiri. Myönnä Jim, ettet ole kuullut itsestäsi puhuttavan pahaa etkä hyvää, sillä nyt vasta johtuu mieleeni, että olemme olleet kovin itsekkäitä, ja jättäneet sinut puuhailemaan tilikirjain ääreen."

Me nauroimme kaikin, ja Beulah Sands punastui kuin ruusu sanoessaan: "Mr Randolph, me emme nyt ole toimineet juuri paraan taitomme mukaan isäni asioissa."

Hetken kuluttua aloimme keskustella asiasta ja tulimme siihen päätökseen, että Beulah kirjoittaisi isälleen niin varovaisesti kuin suinkin, välttäisi kovin suoraa selitystä, mutta kuitenkin ilmoittaisi ei vielä päässeensä pitkällekin siinä asiassa, jota toimittamaan hän oli matkustanut pohjoiseen. Bob oli nyt aivan kuin toinen mies ja samaa voitiin sanoa Beulah Sandsista. Molemmat kertoivat nyt pelostaan ja toiveistaan sangen avomielisesti vastoin entistä tapaansa. Yhdessä kohdassa näytti Bob vaiteliaalta. Vihdoin kysyin häneltä suoraan: "Kuule Bob, onko sinulla jotain mielessäsi, josta voisi olla todellista apua miss Sandsille ja hänen isälleen?"

"En tiedä, mitä siihen vastaisin Jim. Voin vaan sanoa, että minulla on eräitä tuumia, uhkarohkeita kylläkin, mutta — niin, asia on se, että minä noudatan varmaa ajatussuuntaa."

Älysin, ettei hän tahtonut ilmaista minulle suunnitelmiaan. Me erosimme, ja Bob ajoi yhdessä miss Sandsin kanssa.

Parin päivän perästä lähetti hän tiedon haluavansa puhua meidän kanssamme, kun tulisimme konttoriin.

"Olen saanut sähkösanoman isältäni", sanoi hän, "se saattaa minut levottomaksi. Siinä on näin: "Tärkeitä papereita lähetetty tämän päivän postissa. Vastaa heti kun olet saanut.""

Sitten tuli kirje. Se osoitti tuomari Sandsin olevan kovin hermostunut ja tuskallisessa mielentilassa. Hän kirjoitti eläneensä alituisessa pelossa, sillä muutamat hänen ystäviään, joiden maatilat olivat uskotut hänen huostaansa, olivat saaneet nimettömiä kirjeitä, joissa kehoitettiin ottamaan selkoa siitä, kuinka tuomari hoiti hänelle uskottuja tehtäviään. Sitten oli Reinhart liittolaisineen koettanut pakoittaa häntä myymään kaikki Rannikkorata-osakkeensa, joita he tarvitsivat järjestääkseen uudestaan koko suunnitelman ja pannakseen toimeen tuumat, joita jo kauvan olivat hautoneet mielessään. He olivat alentaneet osakkeittensa hintaa tavattomasti. Tuomari Sands selitti, että sinä päivänä, jolloin hän olisi pakoitettu myymään rannikkorata-osakkeensa, täytyisi hänen ilmaista asiainsa tila, koska ilman laillisen oikeuden suostumusta ei myyminen voisi tulla kysymykseen. Kirjeen loppu kuului näin:

"Rakas tyttäreni, tiedän itse paremmin kuin kukaan muu, kuinka vähän toivoa on sinun yrityksistäsi. Mutta niin toivoton on tilani ollut viime aikoina, niin paljon minä luotan sinuun, rakas lapseni, ja me ihmiset olemme siten luodut, että lannistumaton toivo herää meissä joutuessamme suuriin vaikeuksiin — niin, minä olen toivonut ja toivon edelleenkin, että sinusta on tuleva perheemme pelastaja; että sinä, heikko lapsi, voit Jumalan avulla tulla siksi, joka pelastat tämän nimen, jonka tahrattomuus on meille molemmille elämätämme kalliimpi; että sinä voit karkoittaa nälän hirviön meidän oveltamme, josta näihin asti ainoastaan menestyksen ja onnen säteet ovat sisään tulvineet; sillä sinusta, rakas Beulah, on tuleva se joka pelastat vanhan isäsi astumasta häpeällä hautaan. Anna anteeksi rakas lapsi, että minä lasken sinun heikoille hartioillesi tämän taakan, että olen kyllin heikko ja turvaton antaakseni sinun yksinäsi huolehtia kaikista. Jos ei enään toivoa ole, käsken sinua, luettuasi tämän kirjeen heti sanomaan se minulle, sillä vaikka minä taloudellisesti ja sielun voimiinkin nähden olen aivan mennyttä miestä, on minun nimeni kuitenkin Sands, eikä kukaan heistä ole väistynyt velvollisuuden tieltä, kuinka tuskallinen ja raskas se sitten on ollutkin."

Antaessani kirjeen takaisin miss Sandsille, sanoi hän:

"Saanko nyt kertoa teille, mr Randolph, ja mr Brownleylle vähän isästäni ja kodistani, jotta saatte nähdä olomme sellaisina kuin ne todellisuudessa ovat? Isäni on jaloimpia miehiä, mitä maa päällänsä kantaa. Minä yksin en sitä sano — jos te kotivaltioni asukkailta kysyisitte sen miehen nimeä, joka on tehnyt valtion aineellisen edistymisen, sen asukkaiden ylhäisten ja alhaisten, valkoisien ja mustien hyväksi enemmän kuin kukaan muu, vastattaisiin teille: 'Tuomari Lee Sands.' Kansa on jumaloinnut ja vieläkin jumaloi häntä. Suoritettuaan tutkintonsa yliopistossa pääsi hän isoisäni, senaattori Lee Sandsin lakiasiantoihmistoon. Ennenkuin oli täyttänyt kolmeakymmentäkään, pääsi hän kongressin jäseneksi ja häntä pidettiin valtiomme etevimpänä kaunopuhujana, jotka eivät meillä ole niinkään harvinaisia. Kahdenkymmenen viiden vuoden ikäisenä meni hän naimisiin äitini, serkkunsa Julia Leen kanssa Richmondista ja siitä ajasta asti aina siihen päivään, jolloin tuo petomainen rosvo hyökkäsi hänen kimppuunsa, vietti hän sellaista elämää, jollaista jalo mies on toivonut aina viettävänsä, jos Luoja olisi hänelle sen sallinut. Teidän olisi pitänyt käydä kodissani voidaksenne täysin ymmärtää ja arvossa pitää isäni luonnetta ja nähdäksenne, kuinka tämä suru on häneen koskenut. Joka ainoa aamu viettää hän tunnin äitini luona, joka on lannetaudin tähden tullut raajarikoksi. Hän ottaa äitini käsivarsilleen ja kantaa hänet kirjastohuoneeseen kuin pienen lapsen. Ja sitten lukee hän tälle — hän tuntee hyvät kirjat yhtä tarkoin kuin paraat ystävänsä. Sitten kantaa hän äidin takaisin huoneeseensa ja menee tunniksi kansan — viljelysmailla työskenteleväin neekerien ja valko-ihoisten vuokraajain — pariin, jotka ovat levinneet ympäri maakunnan. Hän on kuin heidän kaikkien isä. Hän auttaa heitä heidän suurissa ja pienissä huolissaan. Tuntikaudet työskentelemme sitten yhdessä hänen omissa raha-asioissaan. Neljä tai viisi tuntia iltapäivällä työskentelee hän omia tiluksiaan koskevissa asioissa. Monta kertaa on hän sanonut minulle: 'Meillä on omaisuutta täyden miljoonan arvosta rahassa ja maassa, eikä kenelläkään saisi olla enempää Amerikassa nykyisen hallitusmuodon voimassa ollessa. Ylijäämän pitäisi jokaisen kunniallisen miehen antaa takaisin kansalle, jolta sen on ottanutkin. Minä en ikinä tahdo, että perheelläni olisi enemmän kuin miljoonan dollarin omaisuus.' Kun hän ryhtyi Rannikkoradan asioihin, selitti hän minulle tekevänsä sen auttaakseen Wilsonia — vanhoja ystäviä, joiden neuvonantajana lakiasioissa hän oli ollut monta vuotta — edistämään Etelävaltioitten kehitystä. Hän puhui minulle, kuinka hyödyllistä olisi kiinnittää hänelle uskotut varat tähän yritykseen. Hän sanoi pitävänsä velvollisuutenansa käyttäen nämä varat samoin kuin omiansakin tähän, josta koko etelävaltioitten väestöllä tulisi olemaan hyötyä, eikä lähettää niitä pohjoiseen jauhettavaksi 'Järjestelmän' myllyssä Wall Streetillä. Nämä rahat olivat Etelävaltioissa hankitut ja sellaisten miesten kokoomat, jotka rakastivat maatilkkunsa enemmän kuin kaikkia maailman rikkauksia. Miksi ei sitten käytettäisi niitä näitten alkuperäisten omistajainsa rakastamien maatilkkujen hyödyksi? Muistan elävästi, kuinka hän hämmästyi, kun Wilsonit ilmoittivat hänelle rahojen täten sijoitettuna tuottavan omistajilleen suurta voittoa.

"Se ei ole oikein, Beulah', sanoi hän minulle eräänä aamuna saatuaan Baltimoresta kirjeen, jossa ilmoitettiin Rannikkoradan osakkeitten ja arvopapereitten nousseen, jotta ne tuottivat yli viisikymmentä prosenttia voittoa, 'ei ole oikein tehty ansaita sillä tavalla. Ei kenenkään pitäisi saada enempää kuin laillisen koron ja kohtuullisen voiton mahdollisen tappion varalta, jos on kysymys pääoman sijoittamisesta, mutta erittäin koskee tämä liikenneyhtiöitä, jotka jokaisen dollarinsa saavat ratoja käyttävältä kansalta. Olen punninnut asiaa kaikin puolin, eikä se ole oikein; eikä se olisi sallittuakaan, jos kansa, joka lait säätää omaksi parhaakseen, ymmärtäisi etuaan, kuten sen pitäisi.'

"Kerran toisensa perästä kirjoitti hän Wilsonille, että he hoitaisivat radan asiat niin, että säästö jokaisen vuoden lopussa olisi riittävä radan ja kaluston kunnossa pitämiseksi ja koron sekä kohtuullisen osingon jakamiseen. Ja kun Wilsonit tulivat kotiimme esittämään hänelle Reinhartin ja tämän rosvooverien tarjousta maksaa suunnattomia summia, jos saisivat haltuunsa Rannikkoradan silmälläpidon, suuttui hän kovasti ja väitti tällaisilla ehdotuksilla solvaistavan kunniallista miestä. Hän neuvoi radan hallinnon luottamusmiehiä estämään Reinhartia saamasta haluamaansa tointa haltuunsa.

Minä istuin kirjastossa, kun isäni puhui vanhemman Wilsonin ja johtajien kanssa.

"Hän kääntyi John Wilsonin puoleen kehoittaen häntä tekemään kaiken voitavansa estääkseen yhä enenevää taipumusta käyttää kansan tietämättömyyttä sen orjuuttamiseksi. Hän sanoi, että jonkun yleisesti arvossa pidetyn miehen, joka on korkeassa yhteiskunnallisessa asemassa ja rikas, jonkun, johon kansa luottaa, täytyisi alkaa taistelun näitä new-yorkilaisia saatanoita vastaan, joilla rahan kokoaminen keinoista välittämättä on ainoana päämääränään. Ja hän sanoi John Wilsonille, että tämä, John W., juuri oli sopiva mies siihen, sillä hänellä oli suuri omaisuus, jonka hän oli kunniallisesti perinyt isältään ja iso-isältään; kukaan ei syyttäisi hänen olevan kerskailijan, joka koetti herättää huomiota, ja hän nautti niin vanhaa ja horjumatonta luottamusta rahamaailmassa, että häntä siellä jokainen tottelisi. Minä muistan, kuinka painavasti isäni sanoi: 'Minä sanon sinulle, John, että on amerikalaisen kunniaa alentavaa *edes keskustellakaan* sellaisesta ehdotuksesta, jonka Reinhart, tuo roisto on esittänyt. Hän sanoi, ettei asiaa vähääkään muuta se, että Reinhart omistaa parikymmentä miljoonaa, on kolmen- tai neljäkymmenen suuren yhtiön hallinnon jäsenenä ja lahjoittaa vuosittain suuria summia hyväntekeväisiin tarkoituksiin ja kirkolle — hän on roisto kaikesta huolimatta. Ja jokainen', lisäsi hän, 'uskaltaa sanoa, että hän ottaa liikenneyhtiön osakkeita, jotka juuri edustavat määrättyä siihen sijoitettua summaa, korottaakseen niiden hinnan viisi- ja kymmenen kertaa todellista arvoa suuremmaksi pakottaamalla kansan maksamaan hävyttömän korkeita piletti- ja rahtimaksuja ja täten kiskoo korkoja vääryydellä kootusta pääomasta!

"Tämä päätös, jonka isäni ja Wilsonit kokouksessa tekivät — päätös joka tapauksessa kieltäytyä panemasta Etelävaltioitten kansaa Wall Street-'Järjestelmän' kiskomisille alttiiksi, nosti Reinhartin ja hänen dollaripuolueensa sotajalalle. Siitä, mitä nyt olen isästäni kertonut, voitte kuvitella, minkälaisessa asemassa hän nyt on. Kun öisin ajattelen häntä — ajattelen, kuinka hän toivoo, vaikka ei mitään toivoa enään ole, eikä hänellä ole ketään apuna, ei ketään, jolle puhuisi surustaan, ajattelen, kuinka uhrautuvasti hän rakastaa äitiäni ja tahtonsa voimalla onnistuu salata tältä kauheat kärsimyksensä — olen tulla hulluksi tästä kaikesta."

"Miss Sands, miksi ette tahdo ottaa lainaksi rahoja, jotka tarvitaan isänne asiain korjaamiseksi", kysyin minä.

"Te olette kovin hyvä, mr Randolph, mutta te ette tunne minun isääni oikein, vaikka olen koettanut kuvailla häntä teille. Hän ei tahdo toisen kustannuksella saada huojennusta kärsimyksissään, vaikka ne olisivat vielä sata kertaa ankarammat. Te ette ymmärrä Sandsien suvun vanhanaikaista, syvälle juurtunutta ylpeyttä."

"Mutta ettekö te voisi salata häneltä, mistä päin apu tulee?"

Tyttö tuijotti minua ällistyneenä suurilla sinisillä silmillään.

"Mr Randolph, en suinkaan minä voi pettää isääni. Vaikka hänen henkensä olisi kysymyksessä, en voisi hänelle valehdella. Mahdotonta. Isäni inhoo valhetta. Hän pitää valehtelijaa alhaisimpana kaikista luoduista olennoista. Kun tulen kotiin isäni luo, sanoo hän minulle: 'Kerro nyt, mitä olet tehnyt'. Minä näen hänen seisovan edessäni kahden valkean pilarin välissä puistokäytävän päässä. Minä kuulen hänen sanovan hiljaa ja rauhallisesti: 'Tervetullut, Beulah, tyttäreni. Äitisi odottaa sinua ylhäällä huoneessaan. Mene kaikin mokomin heti hänen luokseen.' Sitten kuljettaa hän minua ympäri istutusmaita näytelläkseen ne minulle eikä anna minun sanoa sanaakaan raha-asioistamme ennenkuin päivällisen jalestä, jolloin naapurit ovat poistuneet, sillä ei kukaan Sands palaa matkoilta, ilman että hänet erityisellä tavalla lausutaan tervetulleeksi. Kun olen toivottanut hyvää yötä äidille ja sisarelle, ja hän on vetänyt pienen keinutuolini suuren nojatuolinsa eteen kirjastossa, ja kun vihdoinkin olen sytyttänyt hänen sikaarinsa, katsoo hän suoraan silmiini ja sanoo: 'Tyttäreni, puhu, mitä olet tehnyt!' Minä voisin yhtä hyvin syöstä tikarin hänen rintaansa kuin salata häneltä jotain. Ei, mr Randolph, pelastus ei ole enään mahdollista muulla tavoin kuin käyttämällä nämät 30,000 dollaria kunniallisilla keinoilla voittaakseen takaisin, mitä Wall Street on isältäni varastanut. Tätäkään ei omatuntomme täysin hyväksy — mutta kaikki muu on mahdotonta. Jos tästä ei apua lähde, silloin isäni ja me kaikin saamme kantaa Reinhartin tunnottoman menettelyn seuraukset."

Bob oli tarkkaan kuunnellut virkkaamatta mitään, ennenkuin tyttö oli lakannut puhumasta. Silloin sanoi hän: "Minusta tuntuu siltä kuin saisivat markkinat pianikin meille otollisen käänteen." Huomasimme molemmat hänellä taas olevan uusia tuumia tekeillä.

Sitten saimme tietää Beulahin samana iltana kirjoittaneen isälleen pitkän kirjeen, jossa kertoi, kuinka meidän oli käynyt — että hänellä kyllä oli ollut toiveita kahden miljoonan voitosta yrityksistään, mutta ne olivatkin menneet myttyyn, ja tulevaisuus näytti synkältä. Hän pyysi isäänsä valmistautumaan onnettomuuden varalta ja lupasi, jos ei ennen 1 päivää joulukuuta muutosta asioitten tilassa tapahdu, tulla kotiin ollakseen hänen luonaan iskun sattuessa. Hän pyysi isäänsä valmistautumaan kestämään onnettomuutensa kuten Sandsien arvo vaatii, ja vakuutti hänelle joka tapauksessa voivansa ansaita

kylliksi pitääkseen köyhyyden loitolla talosta. Tuomari Sandsin piti saada tämä kirje parin päivän perästä, perjantaina 13 p. marraskuuta. Jumalani, kuinka hyvin muistan tämän päivämäärän! Se on merkitty aivoihini kuin poltinraudalla.

Keskustelun päätyttyä pyysin Bobia luokseni päivälliselle, jotta saisimme yhdessä perinpohjin harkita, olisiko vielä pelastus mahdollinen.

"Ei, Jim, tänä iltana täytyy minun toimia, sitä ei voi enään siirtää tuonnemmaksi. Hintaluetteloehdotus on tänään julkaistu, ja äskettäin on saatu tietää sokeritrustin johtajan päättäneen laskea liikkeelle suuren joukon ylimääräisiä osakkeita. Asia on saanut käänteen, jota jo ennustin, ja tänään nousevat paperit hinnassa. Väitetään niistä pyydettyä 200 huomenna, ja 'Katu' ennustaa niitten kymmenessä päivässä nousevan 250:en. Barry Conant on ostanut kaiken päivää, ja sanomalehdet ilmoittavat Camemeyerin ja 'Standart Oilin' voittaneen kaksikymmentä miljoonaa. Ne sanovat Washingtonin suurpelaajien, kongressimiesten, senaattorien ja ministeristön jäsenien lähettiläittensä ja tappelukukkojen kautta aikaansaaneen suurta hävitystä. Melkein kaikki ovat he hyötäneet keikauksesta, paitsi minä, Beulah Sands ja yleisö. Yleisö saa kärsiä kuten tavallisesti, sillä sitä varten käytetään kaksiteräistä kirvestä. Se on myynyt osakkeensa ja sen täytyy vuosittain maksaa miljoonia enemmän sokerista kuin sen olisi tarvinnut, jos laki olisi laadittu sen etua silmällä pitäen. Jim, päivänselvää on, että Amerikan kansa on auttamattomasti noitten 'Järjestelmän' pyövelien käsissä aivan kuin elettäisiin sultaanin valtakunnassa, jossa muutamat etuoikeutetut murhaajat saavat tappaa ja ryöstää mielinmäärin. Jim Randolph, sinä tunnet tämän dollaripelin. Tiedät, kuinka sitä johdetaan ja tunnet miehiä, jotka johtavat sitä. Sano minulle, ansaitsevatko Wall Street ja sen sydämiä ja sieluja tuhoavat pyövelit kunniallisten ihmisten sääliä?"

"Minä en ymmärrä sinua, Bob. Mitä sinä tarkoitat?"

"Tässä ei ole kysymys siitä. Minä kysyn, pitäisikö sinun mielestäsi kunniallisen miehen tietäessään keinon Wall Streetin kukistamiseen sen omassa pelissä, pitäisikö hänen silloin epäillä iskeä — epäillä siveellisten tai omantunnon syitten tähden? Sinä näet, mitä Barry Conant voi saada aikaan tuona päivänä ainoastaan seisomalla pörssisalisissa ja jaksamalla aukoa suutaan kauvemmin kuin minä. Näit hänen voivan myydä sokeriosakkeita niin halvalla, että minun täytyi luopua 150,000 osakkeestamme kahdeksaa tai kymmentä miljoonaa vähemmällä kuin olisimme niistä saaneet, jos olisimme voineet pitää ne tähän päivään saakka. Tämän rosvojuonen perusteella ansaitsevat hänen suojattinsa, 'Järjestelmän' miehet noin viisi tai seitsemän miljoonaa."

"Sitä minä en myönnä, Bob. Tiedän Barry Conantin voineen tehdä tämän, koska hänellä oli enemmän rahoja käytettävänä kuin sinulla."

"Uskotko sinä sen, Jim? Niin sinä luulet, mutta minä sanon sinulle, että rahoilla ei ollut mitään vaikutusta asian lopulliseen päätökseen. Mikään muu ei siihen vaikuttanut kuin pirullinen järjestelmä, viekkaus ja juonittelu, joille koko pörssipeli perustuu. Tässä, Jim, yksi ainoa mies aukoi suutaan ja huusi käheitä sanoja. Siitä hetkestä, jolloin Barry Conant ilmestyi joukkoomme hamaan poislähtönsä asti, jolloin me olimme joutuneet häviölle, ei hän käyttänyt ainoatakaan senttiä, enkä minäkään. Hän vaan sanoi 'myyty' useammin ja kauvemmin kuin minä sanoin 'ostan'. Mahdollisesti oli hänellä rahojakin varalta, mahdollisesti myöskin ainoastaan hermoja. Jumala yksin sen tietää, sillä kun Conant oli lopettanut myyntinsä, voi hän 90:stä ostaa takaisin minulle 175:stä myymänsä 50,000 osaketta, jotka murtivat minun voimani. Jim, jos sinä päivänä olisin tiennyt niin paljon kuin tiedän nyt, olisin seisonut siellä siksi kun itse helveti olisi jäänyt tai Barry Conant lähtenyt. Sitten olisin pannut hänet ostamaan ne takaisin 280:stä tai 2,080 ja minä olisin kärventänyt hänet ja kaikki hänen Camemeyer- ja 'Standard Oil'-suojattinsa ja pusertanut heiltä heidän joka-ainoan rikoksentahraaman dollarinsa."

"Mitä ihmettä sinä tarkoitat, Bob? Tuo kaikki on hepreaa minulle. Minä en käsitä sinun puheestasi yhtään mitään."

"Et suinkaan, Jim, eikä Wall Streetkaan käsittäisi, jos sattuisi minua kuulemaan. Mutta sinä ja Wall Street tulette käsittämään tämän muutaman päivän perästä. Nyt minä lähden. Minulla on yhtä ja toista tehtävää."

Hän sieppasi hattunsa ja jätti minut miettimään sanojensa tarkoitusta.

Seuraavana päivänä ottivat sokeri-"bullit" haltuunsa näyttämön keskustan. Pitkin päivää he sitten nakkelivat osakkeita välissään, ikäänkuin tuhannen osaketta olisi ollut heinätukku 200,000 dollarin sijasta — sillä heti pörssin avattua nousivat ne 200:aan. 'Järjestelmän' joukot pitivät ehdottomasti markkinoita hallussaan. Barry Conant ei väistynyt hetkeksikään sokeriosakkeitten myyntipaikalta ja oli heti valmis tarttumaan hintojen johtoon, kun ne alkoivat kallistella määrätystä suunnastaan. Sähkösanomanauhan tulkitsijoille oli päivänselvää 'Järjestelmän' aikovan kannustaa juoksijoitaan täyteen raviin. Ike Bloomstein, tarkkaan harkitseva vanha konna, joka puhui saksanvoittoisesti ja oli 40

vuoden ajan seurannut jokaista liikettä pörssissä, oli nyt valmis lyömään vetoa kaikki, palatsistaan Viidennen avenyn varrella aina vanhaan olkihattuunsa asti siitä, että kaikki pörssipaperit ja vaihtelut olivat yhtä riippuvaiset keskimäärälaskuista kuin luode ja vuoksi auringosta ja kuusta. Hän huomautti Joe Barnsille, lainausasiain tuntejalle:

"'Cam' ja Öljymiehet ovat rakentaneet ylimääräisen kaidepuun rotanpyydyksen ympärille, sen perästä kun heillä oli kestävänsä taistelu Bob Brownleyta ja Randolphia vastaan. Jos eivät laskuni petä ensi kertaa neljässä kymmenessä vuodessa, saavutetaan tässä loistava ennätys ennen viikon loppua."

"Ajattelen samoin, Ike", vastasi Joe. "Nyt, jos koskaan, pystyvät Barry Conantin terävät hampaat raatelemaan. Sain juuri määräyksen eräältä taholta, alentaa koron vaadittaissa maksettavista arvopaperilainoista neljästä kahteen ja puoleen prosenttiin — yhteensä kymmenen miljoonaa, joka määräys on annettu sokeriosakkeitten hyväksi. Joku tahtoo tehdä lampaille helpoksi hankkia rahoja heidän ostaakseen niin paljon sokeriosakkeita kuin vaan ikinä tahtovat. Jim, sinä ja minä voisimme ansaita hyvät rahat, jos vaan tietäisimme, missä määrässä Barry ja hänen liittolaisensa aikovat korottaa sokeriosakkeitten hintaa kolme- neljäkymmentä pistettä, vai antavatko ehkä niitten laskea 200:sta 150:en, ennenkuin kelkkansa kääntävät. Mitä arvelet?"

"En ymmärrä, vaikka olen heitä pitänyt silmällä kaiken päivää. Kyllä he ovat jo latoneet lampaat riviin ja ovat valmiit keritsemään, mille taholle hinnat kääntynevätkin. Koskaan en ole nähnyt parempaa tulvaa markkinoilla. Barryn käytöksestä päättäen päivän kuluessa voisi luulla heidän aikovan nostaa sokerin hintaa huomiseen puolipäivään saakka, ja se voi nousta kahteensataan kolmeen kymmeneen tai kahteensataan viiteen kymmeneen. Mutta pari merkkiä viittaa toiseen suuntaan. Ensiksikin, että sokerivaunuissa jo on kieltämättä suurin lasti meheviä, lihavia porsaita, mitä konsanaan on esikaupungeista kuljetettu. Charley Bates sanoo, että jos hänen Washingtonista saamansa sähkösanomat olisivat olleet ensimmäiset viestintuojat kapitoliumista tällä viikolla, olisi hän luullut nimihuudon senaatissa, kongressissa tai ministeristöissä olevan kysymyksessä. Kaikki merkit viittaavat siihen, että 'Cam' ei laske näitä lihavia keinottelijoita asiasta pelkällä rahalla, mikäli hänestä riippuu, ja hänellä on ohjukset käsissään."

"Olet oikeassa, Ike. Jos minä johtaisin tätä teurastusta, en luulisi nostavani hintaa paljon yli 200:n, sillä silloin voisi käydä niin, että toiset joutuisivat kiusaukseen hyökätä saaliin kimppuun ja vetäytyisivät pois pelistä. Mutta vaarallista on tietää, mitä 'Cam' ja nuot nelisilmäiset lurjukset 26 Broadwaylla hommailevat."

"Niin, ja näetkös, Joe, sitten on vielä eräs asia, joka saattaa minut räpyttämään silmiäni ajatellessani hinnan nousevan yli 200:n. Huomenna on perjantai 13 päivä."

"Todellakin, Joe, se meidän myöskin pitää ottaa huomioon, eikä ole ainoatakaan miestä pörssissä tai 'Kadulla', joka ei sitä hoksaisi. Perjantai 13 päivä voisi olla vahingollinen parhaillekin bullmarkkinoille. Sinä ja minä, Ike, tiedämme sen, ja sen on myöskin kokemus osoittanut, mutta tässä täytyy huomata vielä yksi seikka: ei yksikään mies pörssissä tiedä paremmin kuin Barry Conant, mitä perjantai 13 päivä merkitsee. Hän on osannut sen kääntää suojatteinsa eduksi monta kertaa. Barryhän ei ole koko päivänä syönyt mitään pelosta, että ruoka voisi mennä väärään kurkkuun. Hän ei ole jättänyt myyntipaikkaa hetkeksikään. Suoraan sanoen, Ike, tämä sotaretki on minun mielestäni liian monimutkainen. Minä en viitsi sitä enään pohtia, vaan lähden tavallisiin toimiini."

"Samat sanat, Joe. Kuule, Joe, huomasitko Bob Brownleyta tänään? Hän pysytteli lakkaamatta joukon sivulla, ikäänkuin joku olisi varastanut hänen kravattineulansa, ja hän pitäisi vaarilla, koska varas menisi ohi antaakseen tälle korvatillikan. Hän ei ole tehnyt ainoatakaan tarjousta tänään ja kuitenkin pysytteli hän sitkeästi paikallaan. Minä pidin silmällä häntä, sillä minä luulen, että hänellä oli takin hiassa jotain, joka pölyäisi, jos hän sattuisi pudottamaan sen. Luulen Barryn ajatelleen samoin. Bob ei päästänyt häntä näkyvistään eikä Bob itse ole tehnyt tänään ainoatakaan kauppaa. Nyt suljetaan jo muutaman minuutin kuluttua, mutta tuollahan Barry onkin taas keskellä joukkoa ja nyt hän on saanut hinnan nousemaan kahteensataan."

V.

Torstai 12 p. marraskuuta oli ikimuistettava päivä Wall Streetillä. Kun gong-gongin kumahuus ilmoitti pelin siksi päiväksi olevan lopussa, on varmaa, että se kidutettujen sielujen paljous, joka etsii lohdutustaan pörssin ympärillä olevista petollisista, liejuisista hetteistä, pörssin, mihin kaikki heidän

toiveensa ovat kiinnitetyt, uudella innolla toivoi tämän soraläjäksi kukistuvan ennen huomispäivää. Varmemmin kuin milloinkaan ennen uskoi pörssi jatkavansa voittokulkuaan huomenna. Sokeriosakkeitten hinta nousi 207.50:een ja muut osakkeet kohosivat samalla. Puolessa tunnissa nousi muutamien rautateitten osakkeet kymmenen pistettä. Pörssiä suljettaessa oli sokeri korkeimmillaan, jännitys tavaton, ja Barry Conant osti niin paljon kuin vaan tarjolla oli. Viimeisen puolen tunnin aikana levisi tieto, että pörssin varsinaiset jäsenet ja keinottelijat, samoin monet puoliksi ammattipelaajat, jotka olivat toimitusliikkeitten palveluksessa, myivät kaikki saatavissa olevat varastonsa kaikin mokomin päästäkseen niistä huomiseen, jolloin oli Wall Streetin pelätty päivä, perjantai kuukauden 13:sta. Mutta myöskin kävi selvästi ilmi kiihkeästä myynnistä sulkemisaikana ja hintain kiinteydestä — sillä ne eivät olleet vähintäkään horjuneet osakkeita yhä suurissa tukuissa myytäessä — että huomina merkkipäivä oli määrätty jonkun mahtavan liiton eduille soveliaaksi. Pörssiä suljettaessa olisivat useat myyjät, jos olisivat saaneet vielä viisi minuuttiakaan aikaa, ostaneet takaisin kaikki myymänsä osakkeet, vaikka olisivat vähän tappiotakin kärsineet, sillä he rupesivat aavistamaan joutuneensa satimeen. Ja heidän levottomuutensa yhä eneni, kun vähän jälkeinpäin julaistiin seuraava tiedonanto:

"Kun Barry Conant eilen pörssin suljettua lähti sieltä, huomautti hän erälle toiselle välittäjälle: 'Kello kolme huomenna tulee perjantai 13 päivä saamaan toisen merkityksen Wall Streetillä'. Tämän otaksutaan tarkoittavan hämmästyttä herättävää käännettä huomispäivän sokerimarkkinoissa."

"Katu" tiesi tämän tiedonannon julkaisseen sanomalehtitoimiston olevan hyvissä väleissä Barry Conantin ja "Järjestelmän" kanssa eikä koskaan painattavan mitään heille epämieluisia. Tämä siis ennusti lähenevää voittoa *bulleille* ja suurta tappiota *beareille*.

Muutkin kuin Ike Bloomstein olivat huomanneet Bob Brownleyn pysyttelevän sokeriosakkeitten myyntipaikan läheisyydessä koko päivän, mutta kun sulkemisaika tuli ja meni hänen puuttumatta mihinkään kauppoihin, eivät hänen välittäjätoverinsa sen enempää häntä enään ajatelleet. Wall Street voi käyttää ainoastaan "toimijoita." Runoilija ja ajattelija ei Saharan erämaassakaan voi niin yksinään ja häiritsemättä työskennellä kuin Wall Streetillä kello kymmenen ja yhdentoista välillä. Joku viisas mies on sanonut, että ihmisen ajatukset, samoin kuin kaivoämpäri, eivät voi päästä täyttää määräänsä edemmäksi. Wall Streetin miehen ajatukset alkavat ja päättyvät dollareihin. Tavallisen kuolevaisen harrastukset ovat niille aivan vieraat.

Perjantai 13 päivä koitti pukeutuneena luihin ja ytimiin tunkevaan, kosteaan, valahtelevaan sumupukuun, jota ei juuri voinut kutsua sateeksikaan. Se oli tällainen New-Yorkin päivä, joka antaa epäröivälle itsemurhaajalle uutta rohkeutta katkaista elämänlangan. Kello kymmenen ajoissa oli kosteus laskeutunut niin raskaana pörssin ja sitä ympäröivien paheentuolien yli, että se jäähdytti taistelukiihkoisimmankin härän (bull) intoa. Ei mikään ihmisluokka ole sään vaikutuksille niin herkkä kuin pörssipelaajain. Tiedetään aivan varmaan pelottoman pelisankarin lykänneen toistaiseksi kauvan suunnittelemansa keikauksen vaan siksi, että epäsuotuisa ilma täytti hänen verensä lannistavalla, jähmettäväällä kylmyydellä. Tulossa olevan sokeri-ilotulituksen vuoksi olivat pörssin jäsenet kokoontuneet aikaisin; välittäjäkonttorit olivat täpö täynnä ennen kello kymmentä; New-Yorkin vieläpä Bostonin, Philadelphian ja muitten keskustaupunkien aamulehdet sisälsivät juttuja odotettavissa olevasta suuresta sokeriosakkeitten hinnan ylennyksestä. Asiaa tuntevat vainusivat "Järjestelmän" vaikutusta näissä uutisissa ja tiesivät, ettei tämä innokas yhdistys pelkän unettomuuden tähden pitänyt kokousta yöllä. Kaikki merkit viittasivat pahinta laatua olevan teurastuksen tulevan tapahtumaan niin selvästi, että karhut (the bears) ja tilapäiset keinottelijat tunsivat itsellään olevan sangen vähän toiveita onnettoman päivämäärän ja huonon sään tähden.

Bob ei ollut näyttänyt konttorissa edellisenä iltapäivänä, ja kun kello oli jo viittä vailla kymmenen, eikä häntä vielääkään kuulunut, päätin lähteä pörssiin katsomaan, ottaisiko hän osaa sokerikarhujen ärsyttämiseen. Minulla ei ollut erityistä syytä luulla tämän häntä huvittavan, lukuunottamatta hänen omituista käytöstään edellisinä päivinä ja varsinkin sitä seikkaa, että hän eilen oli oleskellut sokeriosakkeitten myyntipaikalla ryhtymättä mihinkään toimiin. Mutta vanhan tavan mukaan pörssipelissä hullun paperin purasema leikkaaja vetäytyy ehdottomasti aina sinne, jossa tämä paperi alkaa vaahtosuin raivota ja näytellä hampaitaan. Ennen kaikkea oli minulla käsittämätön aavistus siitä, että seisoin tulevien tapausten varjossa, aavistus, joka on yleinen osakepelimaailmassa eleleville.

Kuten ennenmainittuna päivänä muutamia viikkoja sitten, tungeskeli joukko nytkin sokeriosakkeitten ympärillä, mutta sen järjestys oli nyt vähän toisenlainen. Tuolla keskipisteessä seisoivat Barry Conant ja hänen luotettavat apulaisensa, mutta kilpailijoita vastapuolueesta ei näkynyt. Ei kukaan näistä sadoista välittäjistä näyttänyt tehneen epätoivoista välttämättömyyden pakoittamaa päätöstä voittaa tai kuolla. He olivat tulleet ostaakseen tai myydäkseen eivätkä aikoneet alkaa taistelua elämästä ja kuolemasta, taistelua, jonka tunnuslauseena on: "Minusta riippuu taistelun tulos!" Osakkeitten hallussa pitäjät voitiin iloisesta kasvojenilmeestä erottaa niistä, joilla ei ollut myytyjä osakkeita hallussa, ja jotka olivat nähneet kirjoituksen seinällä ja joutuneet pelon ja kauhun valtaan. Barry Conant ja hänen apulaisensa esiintyivät hyvin itsetietoisesti: he tulisivat tekemään kaikki, mitä olivat aikoneetkin.

Heidän huolellisesti napitetut takkinsa ja uhkamielinen ryhtinsä osoittivat heidän valmistuneen voimain koetukseen, pitämään kiinni ja vetämään minkä jaksoivat, mutta nähtävästi eivät he odottaneet kovin sitkeätä vastarintaa. Avausmerkki kumahti, ja välittäjien suuri joukko teki hyökkäyksen, mutta nyt oli kysymys vaan suoneniskusta eikä lihasta ja luusta, sielusta ja sydäimestä, vaan ainoastaan paljaasta verestä. Ensimmäinen hinta sokeriosakkeista oli 211 3,000:sta. Joku myi koko summan yhdessä tukussa. Barry Conant osti sen. Silmälasittakin näki myyjän olevan jonkun hänen apulaisistaan. Tällaista kutsutaan "huuhdekaupaksi", ja se on keinotekoinen, edeltäkäsinkin tehty sopimus kahden välittäjän kesken perustuksen laskemiseksi tuleville kauppasopimuksille — yksi yleisön pettämiseksi aijotuista pienistä pelikepposista, joiden avulla kauppiaat ja välittäjät varustautuvat väärillä arpanappuloilla. Perusajatuksensa puolesta on se vanhempi arvopaperipörssiäkin, ja käytetään muuallakin kuin siellä. Ajatelkaa esim., että neljä rehelliä ostajaa tahtoo hevoshuutokaupassa huutaa 200 dollarin arvoisen hevosen. Omistajan hyvä ystävä tarjoaa aluksi 400, ja nuo neljä, jotka eivät ymmärrä, minkä arvoisia hevoset ovat, puijataan ostamaan hevonen 400-500 dollarin hinnasta. Mutta ihminen on luotu sellaiseksi, että hän tahtoo tulla petetyksi huutokaupoissa kuten pörssipelissäkin yhtä hartaasti kuin koi haluaa lentää kynttilänliekkiin. Viiden minuutin kuluttua oli sokeri 221:ssä, ja kiihkeät tilapäikeinottelijat kilpailivat osakkeista kuin viimeistä päivää, Barry Conantin ja hänen apulaistensa koettaessa nostaa niitä vielä vähän heidän kurotettuja sormenpäitään ylemmäksi ostamalla heti kaikki, mitä kunnialliset myyjät kauppasivat tai sieppaamalla silmänräpäyksessä omien tallirenkiensä ilmaan viskaamat tukut.

En kummastunut nähdessäni Bobin kookkaan vartalon joukon keskellä hiukan keskipisteestä syrjään päin. Kaikki muut yritteliäät pörssinjäsenet olivat tietysti myöskin saapuvilla, Ike Bloomstein ja Joe Barneskin, joka harvoin sekaantui joukkoon, olivat siellä mahdollisesti ostaakseen muutaman tukun, kenties myöskin saadakseen katsella teurastusta niin läheltä kuin mahdollista. Bob ei ottanut osaa kauppaan, vaikka hän nyt kuten eilenkin taukoamatta katseli Barry Conantia. Ajattelin: "Nyt hän koettaa nähdä läpi Barry Conantin pelin" — mitä varten, en kuitenkaan ymmärtänyt. Suuren seinäkellon viisari näytti kaupan kestäneen puolen tuntia, ja yhä kohotti Barry Conant hintoja. Sointuvalla äänellä oli hän juuri huutanut "25 5,000:sta ja alle sen", kun läpi salin kajahti: "Myyty." Se oli Bob. Hän oli tunkeutunut joukon keskipisteeseen ja seisoi nyt Barry Conantin edessä. Hän ei ollut enään sama Bob, jolle Barry Conant oli antanut harpuunin piston tuona iltapäivänä muutamia viikkoja sitten. En koskaan ollut nähnyt häntä näin kylmänä, levollisena ja hillittynä. Hän oli itsetietoinen voima ruumiillistuneena. Jätävä, pilkallinen hymy huulillaan katseli hän alas vastustajaansa.

Barry Conantiin vaikutti Bobin tarjous toisella tavoin kuin tämän viimeinen tarjous tuona päivänä, jolloin Beulah Sandsin toiveet olivat tuhaksi rauenneet. Nyt ei häntä kannustanut hurja, mieletön taistelunhalu, hän näytti sen sijaan teroittavan nopeata ajatusvoimaansa tarvittavan tuumakkuuden varalle. Luulen Barry Conantin sillä hetkellä hoksanneen, miksi Bob edellisenä päivänä oli hänen lähettyvillään seisokellut ja muistelleen, minkä näköinen Bob oli ollut sinä päivänä, kun hän itse oli syössyt tämän pikajunan radalta. Hän epärovi neljänneksen sekuntia antaen salamannopeudella merkkejä apulaisilleen. Ja sitten antautui hän rohkeasti taisteluun. "25 5,000:sta." Kylmänä kuin tuomiota langettavan tuomarin suusta kuului Bobin ääni: "Myyty." "25 5,000:sta." "Myyty." "25 5,000:sta." "Myyty." He katselivat silmää räpäyttämättä toisiaan. Barryn katseessa leimusi uhka, johon Bob vastasi halveksivalla säälillä. Ostaminen ja myyminen ympärillä taukosi, kunnes pörssissä vallitsi täydellinen hiljaisuus — ennen kuulumatonta tällaisissa tilaisuuksissa. Taas kuului Barry Conantin ääni: "25 5,000:sta." "Myyty." "25 5,000:sta." "Myyty." Barry Conant oli kohdannut voittajansa. Ehkä hän nyt ensi kerran harvinaisen elämänsä kestäessä havaitsi 'Järjestelmän' ei voivan välttää Koston kättä, tai mikä lienee hänelle tullut — ei tiennyt kukaan ehkei hän itsekään, mutta silmänräpäykseksi kalvistutti mielenliikutus hänen ruskeat kasvonsa ja äänensä värähti. Vielä kerran kuului: "25 5,000:sta." Että Bob näki hänen kalpenevan ja huomasi värähdyksen hänen äänessään, oli selvää jokaiselle, sillä heti lausuttuaan "myyty", jatkoi hän: "5,000 24:stä, 23:sta, 22:sta, 20:stä." Ei Barry Conant eikä hänen apulaisensa ehtineet edes välillä sanoa "otetaan", vaikka kysymys, tahtoivatko ottaa vai ei, oli vielä ratkaisematta, ennenkuin Bob pysähtyi 20:en juuri niin pitkäksi aikaa kuin kellon heiluri tarvitsee kerran heilahtakseen. Hän ikäänkuin tahtoi kiihoittaa heitä pysymään asialleen uskollisina. Juuri tämän väliajan kestäessä ehti Barry Conant malttaa mielensä, sillä hänen kimeätä vastaustaan, "otetaan", seurasi heti "20 10,000:sta ja siitä alaspäin." Tarjous tuskin oli päässyt hänen huuliltaan, ennenkuin Bobin syvä ääni vastasi, "myyty." "25,000 tai siitä alaspäin 19:sta, 18:sta, 15:sta, 10:stä." Nyt oli helvetti päässyt valloilleen. Edes ja takaisin, kaidepuuta vastaan, ympäri huonetta, takaisin keskikohtaan ja taas ympäri pauhasi ja kohisi virta viidentoista vimmatuimman minuutin aikana, mitä New-Yorkin arvopaperipörssin historia kertoo tietää, historia, jossa vilisee kertomuksia hurjista, mielettömistä näytelmistä.

Sulasta väsymyksestä täytyi miesten kymmenen minuutin ajaksi levähtää; tämä aika käytettiin ostojen vertailemiseen. Lepoajan alkaessa myytiin sokeriosakkeita 155:lla, neljännestuntia kestäneen raivopuuskauksen aikana olivat osakkeet laskeneet 210:stä 155:en, mutta näiden kymmenen minuutin kuluessa nousivat ne taas 167:än. Barry Conant oli taas asettunut keskelle joukkoa silmäiltyään

nopeasti läpi juoksupoikien hänelle ojentamat lyhyet tiedonannot ja jaettuaan apulaisilleen määräyksiä. Hän oli nähtävästi saanut uutta rohkeutta päämiestensä lähettämistä uudistetuista määräyksistä. Useimpain kaidepuun rajoittamassa keskustassa olevain miesten kasvot olivat kamalannäköiset, toisten valkeat kuin juuri sairaskuoteelta nousseilla, toisten punaiset kuin olisivat halpauksen saamisillaan — kaikissa jännitetty ilme, ikäänkuin olisivat odottaneet valamiesten tuloa, joiden pitäisi langettaa tuomio elämästä tai kuolemasta. Kaikki tiesivät Bobin myyneen toista sataatuhatta sokeriosaketta, joitten pitäisi tuottaa yli neljän miljoonan dollarin voiton. Alkaisiko hän vielä myydä, vai oliko hän jo lopettanut? Olivatko ne osakkeita, joita hänellä ei ollut ja joita täytyi ostaa takaisin, vai olivatko ne jo hänen hallussaan — tässä tapauksessa, kenen ne olisivat? Myivätkö salaliittolaiset kukin omiaan, vai myivätkö he yhteisesti, ja tokkohan Camemeyer ja "Standard Oil" tyhjentäisivät varastonsa tehdäkseen mahdottomaksi apulisän saamisen Washingtonista? Nämät kysymykset kihisivät kuin höyry höyrypannussa näiden välittäjien aivoissa, milloin kuumana, milloin kylmänä, sillä vastauksesta riippui monen miehen omaisuus, monen joka henkeään pidättäen vartoi taistelun uudistamista tai lakkaamista. Barry Conantinkin tavallisesti niin liikkumattomilla kasvoilla kuvastui levottomuus.

Bob oli todellakin koko joukossa ainoa, joka ei ilmaissut, mitä mielessään piili. Hänen huulillaan pörssipelin alkaessa väreillyt pilkallinen hymy leikki vieläkin hänen suunsopissaan, kun hän suoristi itseään vastustajansa edessä. Nyt saivat kaikki nähdä, ettei hän ollut vielä lopettanut. Barry Conant oli nähtävästi valmistautunut jouduttamaan taistelua, vaikkakin entistä varovammin: "67, 1,000:sta." Eräs hänen apulaisistaan tarjosi 67 500:sta, toinen 67 300:sta, ja kun Bob ei näyttänyt aikovan suostua näihin tarjouksiin, kuultiin 67 eri suuruisista summista tarjottavan pitkin koko linjaa. Ehkä Bob itseksensä löi arpaa, ostaako takaisin kaikki ennen myymänsä, tai myöskin laskee yhteen tarjouksia mikäli niitä tehtiin. Hän ei sanonut mitään puoleen minuuttiin, ja tämä puoli minuuttia oli kokonainen ijäisyys näitten kidutettujen miesten mielestä. Mutta sitten teki hän kädellään liikkeen ikäänkuin olisi siunannut koko joukon ja sanoi kylmäverisesti: "Myyty kaikki osakkeet 5,600 kaikkiaan."

"67 1,000:sta", tarjosi taas Barry Conant. "Myyty." "67 5,000:sta." "Myyty." "66 1,000:sta." "Myyty". Laskeminen viidestä tuhannesta tuhanteen ja yhteen dollariin osakkeelta tässä Barry Conantin tarjouksessa oli haavoitetun mutta yhä vieläkin rohkean kenraalin käsky: "Peräytykää!" Bob kuuli sen. "10,000 ja siitä alaspäin 65:stä, 64:stä, 62:sta, 60:stä." Hälinä oli yhtä hurja kuin ennenkin. Koko joukko, lukuunottamatta Barry Conantia ja hänen apulaisiaan, näkyi tulleen siihen johtopäätökseen, että Bobin uudistettu hyökkäys merkitsi hänen puolueensa olevan voitolla, ja ne, jotka olivat pitäneet osakkeensa kaikesta huolimatta eläen toivossa, yhtähyvin kuin nekin, jotka olivat myyneet etukäteen ja olleet kahden vaiheella, missä määrässä heidän pitäisi täyttää sitoumuksensa, tai myisivätkö enemmän ja suuremmalla voitolla, myivät nyt kilpaa kuin hullut. Kaikki aavistivat pörssikauhun olevan tulossa. Kaikki huomasivat sen tulevan olemaan vakavaa laatua, sillä tietämättömimmätkin pörssisalisissa olivat kuulleet, että suunnaton määrä sokeriosakkeita oli Washingtonin keinottelijakolkelaitten hallussa, jotka olivat ostaneet ne korkeista hinnoista. Sokeriosakkeet alenivat nyt kaksi, kolme, viisi dollaria kappaleelta joka kaupassa, ja kauhu levisi muittenkin osakkeitten myyntipaikkoihin, kuten aina tapahtuu; sillä kun äkkiä suuria vahinkoja sattuu toisissa osakkeissa, täytyy tappion kärsineitten myydä muut osakkeensa voidakseen kestää tämän tappion ja seuraus siitä on, että koko rakennus romahtaa kuin korttitalo. Sokeriosakkeet olivat juuri laskeneet alle 110:n, kun puheenjohtajan voimakas vasaranisku kajahti kautta huoneen. Silmänräpäyksessä tuli kuolonhiljaisuus. Kaikki tunsivat tämän äänen pahinta onnettomuutta ennustavan pörssissä, sillä se merkitsee kaupat täydyttävän keskeyttää, jotta puheenjohtaja voisi ilmoittaa jonkun pörssin jäsenistä tehneen konkurssin.

Perkins, Blanchard & C:o ilmoittavat täytyneensä lakkauttaa maksunsa.

Tämä ilmoitus, joka osoitti yhden vanhimmista liikkeistä jo kukistuneen Bobin menettelyn tähden, antoi aihetta yhä kiihkeämpään myyntiin. Pörssin jäsenet näyttivät käyttäneen lyhyttä vaitioloaikaansa täyttääkseen keuhkonsa ilmalla, sillä nyt alkoi kattoholvia tärisyttävä ulvonta joka taholla.

Katselin tarkkaan Bobia; oli todellakin mahdotonta irroittaa katsettani hänestä; häntä eivät vähintäkään ympärillään kaikuvat tuskanhuudot näyttäneet liikkuttavan — tai oikeastaan hurjat välittäjät eivät *huutaneet* enään tarjouksiaan, he *parkuivat*. Hän jatkoi taipumattomana osakkeitten alentamista tuhansien ja kymmentuhansien suuruisissa erissä tarjoillen niitä.

Kerran toisensa perästä sattui isku ja jokaisen hinnan alennuksen tiedoksi tultua uudistui hirvittävä karjunta. Kun osakkeita tarjottiin jo 80:llä — ei 180:llä, vaan 80:llä muutta mutkitta — näytti osakekeinottelijain viimeinen päivä koittaneen. Muutaman minuutin kuluttua ilmoitettiin jonkun pankin lakkauttaneen maksunsa, sitten taas jonkun yhtiön lopettaneen toimintansa. Mihin tämä päättyisi? Mikä voima hillitsisi tämän sulaneittein dollarien Niagaran? Äkkiä kuului Bob Brownleyn ääni yli melskeen. Hän taisi seisoa varpaillaan. Käsivartensa olivat kohotetut. Hän näytti olevan päästä pitempi muita. Hänen äänensä oli edelleenkin selkeä ja voimakas huolimatta kaksi tuntia kestäneistä tavattomista ponnistuksista. Tälle joukolle se mahtoi helähtää kuin pelastavan enkelin ääni. "80 25,000:sta ja siitä

alaspäin." Silmänräpäyksessä sinkautettiin osakkeita hänelle joka puolelta. Hän oli ainoa huomattava ostaja osakkeitten laskettua alle 125:n. Barry Conant ja hänen apulaisensa olivat kadonneet kuten lumihuutaajat katoavat veturin vetoluukkuun junan kiitäessä eteenpäin pyryilmalla. Muutamien sekuntien kuluttua oli Bobille myyty haluamansa 25,000 osaketta. Taas kajahti hänen äänensä "80 25,000:sta." Myyjät epäröivät. Hän sai vaan muutamia tuhansia. "85 25,000:sta." Muutamia tuhansia lisää. "90 25,000." Vielä vähemmän. Hänen tarjouksensa alkoivat vaikuttaa joukkoon. Läpi huoneen kajahtavan huudon kuulivat toisillakin myyntipaikoilla olijat. — "Brownley on alkanut korottaa!" — Ja tästä tiedosta saaden uutta rohkeutta kokosivat ylennyskeinottelijat voimansa ja alkoivat tarjota kaikenlaisia osakkeita, jotka tunti sitten eivät olisi kelvanneet kenellekään mistään hinnasta.

Tuossa tuokiossa oli koko näyttämö muuttunut; nyt oli sekasorto yhtä suuri hintain ylenemisen kuin se äsken oli ollut niitten laskemisen tähden. Bob Brownley osti yhä edelleen, kunnes oli nostanut hinnan yli 150:n. Ja sitten kulki hän ympäri laskemassa yhteen kauppasummia. Tehtyään laskujaan kymmenen minuuttia palasi hän joukon keskikohtaan ja osti 11,000 osaketta lisäksi. Lähtiessään huomasi hän minut.

"Jim, oletko ollut kauvankin täällä?"

"Kokonaisen ijankaikkisuuden. Olin täällä pörssiä avattaessa ja Jumala varjelkoon minua elämästä enään sellaisia hetkiä kuin viimeiset kaksi tuntia. Minusta tuntuu kaikki unelta, kauhealta painajaiselta. Bob, sanohan jo Jumalan nimessä, mitä olet tehnyt!"

Hän katsahti minuun hurjalla, läpätunkevilla katseella, jossa kuvastui hillitön riemu. Ikinä en ole ihmissilmissä nähnyt sellaista voitonylpeyttä, joka säteili hänen loistavista, ruskeista silmistään.

"Jim Randolph", sanoi hän, "minä olen antanut Wall Streetille ja sen helvetilliselle 'Järjestelmälle' annoksen heidän omaa myrkkyyään, kukkurapäisen annoksen, sen saat uskoa. Heidän tarkoituksensa oli korjaamalla uuden sadon ihmissieluista ja sydämistä 'bullien' puolelle antaa perjantaille 13 päivälle toisen merkityksen. Vanhastaan pidetään perjantaita 13 päivää 'bearein' kekrinä. Minä pidän vanhat tavat kunniassa ja siksi minä sen sijaan korjasin sadon heidän sydämiänsä. Sittemmin kerron sulle, kuinka tämä kaikki tapahtui, Jim, mutta nyt minun täytyy mennä Beulah Sandsin luo. Jim Randolph, minä olen pelastanut hänet ja hänen isänsä. Minä olen hankkinut heille kolme miljoonaa ja itse voittanut vähintään seitsemän."

Hän melkein parkaisi nämät sanat ja jätti minut siihen seisomaan hämmästyneenä ja ällistyneenä. Pian kuitenkin toinnuin ja jostain syystä seurasin häntä sinne, mihin hän sanoi lähtevänsä.

VI.

Kulkiessani konttorini läpi muutamia minuutteja myöhemmin kuulin Bobin äänen Beulah Sandsin huoneesta. Se oli kohonnut intohimoisen kaunopuheliaisuuden asteelle.

"Kyllä, Beulah, olen tehnyt sen aivan yksinäni. Olen ristiinnaulinnut Comemeyerin, 'Standard Oilin' ja 'Järjestelmän', jotka naulitsivat minut ristille muutamia viikkoja sitten. Sinulla on kolme miljoonaa, ja minulla seitsemän. Nyt sinun tarvitsee vain mennä kotiin isäsi luo ja sitten palata luokseni. Takaisin luokseni, Beulah, takaisin luokseni tullaksesi vaimokseni."

Hän pysähtyi. Ei kuulunut ääntäkään. Odotin; sitten, pelästyneenä, astuin Beulah Sandsin huoneen ovelle. Bob seisoi juuri ja juuri kynnyksen sisäpuolella, mihin hän oli pysähtynyt kertoakseen tytölle ilahduttavat uutiset. Tämä oli noussut ylös työpöytänsä äärestä ja katseli häntä tuskallisella tuijotuksella. Bob näytti jähmettyneen paikalleen hänen katseestaan, rakkauden purkauksen villi hurmaus heijastui yhä hänen silmistään. Beulah sanoi juuri saavuttuani oven luo.

"Bob, autuutesi tähden, kerro minulle, että sait nuo rahat ilman vääryyttä, rehellisesti."

Bobin on täytynyt käsittää vasta nyt ensimmäistä kertaa, mitä hän oli tehnyt. Hän ei puhunut mitään. Hän vain tuijotti tytön silmiin. Tämä oli nyt hänen vieressään.

"Bob, hermosi ovat riekaleina", hän sanoi, "Olet käynyt hirvittävän tulikokeen läpi. Olen viimeisen tunnin ajan lukenut tiedonantoja kaatuneista pankeista ja trusteista sekä konkurssiin menneistä pankkiiritaloista. Olen lukenut, että sinä sait tuon aikaan; että sinä olet ansainnut miljoonia — ja tiesin, että teit sen minun ja isäni tähden; mutta kaiken iloni, kiitollisuuteni, rakkauteni keskellä — sillä, oi

Bob, minä rakastan sinua —" hän pisti väliin intohimoisesti, "tuntuu siltä kuin rakastaisin sinua yli ihmissydämen kaiken kyvyn rakastaa. Minusta näyttää, että saadakseni oikeuden olla sinun tämän elämän yhden ainoankin hetken, olisin hymyillen valmis kestämään kaikki ikuisen kidutuksen tuskat ja kurjuudet. Kyllä, Bob, oikeudesta, että kutsuisit minua omaksesi, kun vain kuulisin sanankin, olisin valmis tekemään mitä tahansa, Bob, mitä tahansa, joka on kunniallista."

Beulah oli vetänyt Bobin käden alas lähelle kasvojaan, ja hänen suuret, siniset silmänsä tutkivat Bobin silmiä, ikäänkuin tunkeutuakseen aivan sieluun asti. Hän oli aivan kuin lapsi yksinkertaisessa vetoomuksessaan saada nähdä hänen sydämensä, nähdäkseen, ettei siellä ollut mitään mustaa.

Tuijotuksen jatkuessa hänen kauniit kätensä leikkittelivät Bobin hiuksilla kuten äidin tyynnytellessään sairasta lastaan.

"Bob, puhu minulle, puhu minulle", hän pyyteli, "kerro minulle, ettei noiden miljoonien hankkimiseen liittynyt mitään kunniatonta. Kerro minulle, ettei kukaan ole joutunut kärsimään kuten isäni ja minä itse olemme kärsineet. Kerro minulle, etteivät itsemurhaajat ja tuomitut, häpeään raahatut tyttäret ja hullujenhuoneeseen lähetetyt äidit, jotka ovat tämän pörssikauhun seurauksia, ole sinun keksimäsi, epärehellisen, kunniantoman juonen uhreja. Bob, oi Bob, vastaa minulle! Kiellä, tai minun sydämeni särkyy muutoin; tai, Bob, jos olet erehtynyt, jos olet tehnyt jotain, jota palavassa halussasi auttaa minua ja isääni pidit luvallisena, mutta jonka nyt huomaatkin vääräksi, niin puhu se minulle rakas Bob, ja yhdessä sitten koetamme auttaa asiaa. Koetamme keksiä jonkun keinon sovittaaksemme vääryyden. Me annamme joka miljoonan viimeiseen ropoon asti niille, jotka olet onnettomuuteen saattanut. Isäni tappio ei merkitse mitään. Me lähdemme yhdessä kotiin hänen luokseen, kerromme mitä olemme tehneet, mitä olemme saaneet aikaan, tunnustamme erehdyksemme ja nähdessään meidän epätoivomme unohtaa hän omat surunsa. Sillä niin suuresti kammoo minun isäni kaikkea häpeällistä, että hän pitää kurjuutensakin onnena saadessaan tietää tyttärensä hänen opetuksiaan noudattaen sovittavan tämän suuren vääryyden. Ja sitten, Bob, menemme naimisiin, ja sinä ja minä ja minun vanhempani asumme kaikin yhdessä ja tulemme — oi, me tulemme niin onnellisiksi ja alamme elämän vasta uudestaan."

"Beulah, herkeä! Jumalan ja rakkautesi nimessä pyydän sinua: ei sanaakaan enään! Miehen kärsimyksillä on rajansa, vaikka tämä mies sitten olisikin suuri, vahva peto, kuten minä. Ja Beulah, tämän rajan olen minä saavuttanut. Tämä päivä on ollut raskas minulle."

Hänen äänensä heltyi ja kävi pehmeäksi kuin lapsen.

"Minun täytyy lähteä takaisin kadun hälinään ja melskeeseen, yhtyä pauhaavaan joukkoon ja koettaa hillitä hermoni, saada takaisin ajatuskykyni. Sitten voin ajatella taas oikein ja minä tulen takaisin sinun luoksesi ja yhdessä punnitsemme, olenko tehnyt jotain, joka tekee minut arvottomaksi koskettamaan Luojan luomista kauneimman naisen poskea, käsiä ja huulia. Beulah, sinä tiedät, että en tahtoisi pettää sinua, vaikka ruumiini ja sieluni olisivat kysymyksessä, ja minä lupaan sinulle, että jos olen tehnyt sinun ja isäsi mielestä väärin, teen kaikki mitä käsket sovittaakseni rikokseni."

Hän otti tytön käden omiinsa hiljaa ja kunnioittavasti ja kosketettuaan huulillaan hänen ihanaa kullankarvaista tukkaansa lähti huoneesta.

Beulah Sands kääntyi minun puoleeni. "Mr. Randolph, pyydän teitä, lähtekää hänen muassaan. Hän on aivan suunniltaan. Eikä voi tietää, mitä levoton, myrskyisä mielensä hänet saattaa tekemään. Minäkin olen tuntenut kiusauksia öisin kuumeen kourissa ajatellessani isäni tilaa. Saatanan käskyläiset vainoovat onnettomia, kun ei kukaan näitä rakastava olento ole lähellä. Olen monta kertaa ajatellut, että useat kauheat onnettomuudet olisi voitu estää, jos joku hyvä, säälivä ystävä olisi ratkaisevassa, turmiota tuottavassa silmänräpäyksessä seisonut kärsivän sivulla lohduttamassa, viittaamassa ylös, kohti aurinkoa, joka nyt on hetkellisesti pilviin peittynyt, ja pimeys sentähden tuntunut sietämättömältä. Menkää kaikkiin mokomin, mr. Randolph, hänen jälissään, jotta voisitte olla käsillä, jos hän epätoivoissaan siitä, mitä on aikaansaanut, aikoisi vahingoittaa itseään. Sanokaa hänelle, että peljätty huomispäivä ei koskaan ole niin kamala kuin se edeltäkäsikin saattaa näyttää."

Minä tapasin Bobin heti konttorin edustalla. En puhunut hänelle mitään, sillä arvasin, ettei hän ollut halukas antautumaan keskusteluun. Kuljin aivan hiljaa hänen perässään ja olin päättänyt pitää silmällä häntä. Kello oli vähää vaille yksi. Wall Street oli hulluutensa huipulla, jokaisen oli vallannut raivoisa kiihko. Päivän suuren tapahtuman johdosta oli tämä ainakin vilkasliikkeinen rahamiesten katu tulvillaan väkeä. Sanomalehtipojat myyskentelivät iltapäiväpainoksia. "Hirveä pörssikahu Wall Streetillä. Yksi mies kaikkia muita vastassa. Robert Brownley kukistanut 'Kadun'. Ansainnut kaksikymmentä miljoonaa tunnissa. Pankkeja täytynyt sulkea. Hävitystä ja raunioita kaikkialla. Mr Snow, Asterfield Nationalin toimeenpaneva johtaja tehnyt itsemurhan." Bob ei näyttänyt kuulevan mitään. Hän kulki eteenpäin pitkin, tasaisin askelin, pää pystyssä ja avaruuteen tuijottaen — hän vaan ajatteli, ajatteli sielunsa pelastusta. Ohikulkijat katsoivat häneen, muutamain silmissä kuvastui sammumaton viha ja he näyttivät

aikovan karata hänen kimppuunsa. Toiset taas huusivat hänelle ystävällisiä sanoja nauraen iloisesti; toiset kääntyivät uteliaina taakseen katsomaan häntä. Helposti voi erottaa haavoittuneet voitonriemuisista ja niistä, jotka vaan välinpitämättöminä kuuntelivat tuon suuren vauhtipyörän huminaa, jonka vaikutus ulottui laajalle rahamaailmaan. Bob ei huomannut ketään. Mihin hän aikoi? Hän tuli kadun päähän, kadun, jonka tunnusmerkkinä ovat raha ja rikokset, ja kulki yli Broadwayn. Vihdoin joutui hän vanhan Trinityn kirkkomaata ympäröivän aidan viereen. Pidellen molemmin käsin aidanliihteistä, tuijotti hän mammonan vartijoitten haudoilla oleviin lahonneisiin patsaisiin, miesten, jotka olivat eläneet maan päällä ja taistelleet sankaritaistelujaan kuten hänkin eli ja taisteli, mutta, jotka nyt eivät enään tienneet mitään kymmenenlyönneistä eivätkä kolmen lyönneistä, ja joita ohikulkevat pörssipelaaajat ja dollarin edessä ryömijät ajattelivat yhtä välinpitämättöminä kuin heidän hautamerkkiensä alustoja kalvavia matoja. Muutaman minuutin ajan seisoi hän liikkumattomana, sitten lähti hän astumaan eteenpäin pitkin Broadwayta. Hän meni Tykistöpuistoon. Joka penkillä istuskeli ihmishaaskoja, joita New-Yorkin mahtavat likaviemärit oksentavat tuhansittain ilmoille auringonnousun aikana: tässä juopunut raukka nukkumalla haihduttaen humalaansa, tuossa italialainen nainen, jota ympäröi puolentusinaa dollarikuninkaitten alkuja ja tulevia salonkikuningattaria, vaatetuksestaan päättäen äsken tulleet siirtolaislaivalla satamaan. Bob Brownley ei näyttänyt huomaavan mitään. Mutta sitten seisahtui hän äkkiä. Eräällä penkillä istui lempeäkasvoinen äiti pidellen nukkuvaa kapalolastaan käsivarsillaan. Pieni vaaleakiharainen poika nojasi päätään hänen polveensa ja nukkui uneksien satumaailman hurmaavista metsistä ja kiemurtelevista käytävistä. Naisen kasvoilla oli ilme, jossa kuvastui puoliksi nuoren tytön luottavaa toivoa ja puoliksi varttuneen ihmisen kokemia pettymyksiä ja suruja. Ne olivat kauniit kasvot, nähtävästi oli Luoja luonut niitten omistajan iloista, huoletonta elämää varten, mutta nyt oli suurkaupungin leima niissä selvästi huomattavissa.

"Mr. Brownley —" Nainen aikoi nousta seisomaan.

Bob painoi hänet ystävällisesti takaisin penkille varoen herättämästä lapsia heidän suloisesta unestansa.

"Mitä te täällä teette, mrs —?" Bob oli unohtanut hänen nimensä.

"Mrs Chase. Jätettyäni paikkani Randolph & Randolphin konttorissa, jouduin naimisiin John Chasen kanssa. Muistatte kenties, hän oli kirjanpitäjä. Kotimme oli niin onnellinen, mieheni niin hyvä; minun ei enään tarvinnut työskennellä kirjoituskoneen ääressä. Nämät ovat meidän lapsemme."

"Mitä te täällä teette?"

Naisen silmistä rupesi vierimään kyyneleitä. Hän ei vastannut.

"Älkää kaunistelko, puhukaa kaikki, vaimo! Minunkin sydämessäni riehuvat pimeyden voimat, joita en tahdo maailmalle ilmaista. Kertokaa minulle elämäanne; taitaa olla minun hyväkin saada kuulla se, taitaapa olla."

Olin istahtanut vähän matkan päässä olevalle penkille. He olivat niin innostuneet, etteivät huomanneet minua eikä ketään muutakaan. En kuullut mitä he puhuivat, mutta kauvan sen jälkeen kun satuin mainitsemaan entisen koneella kirjoittajamme Bessie Brownin nimen Bobille, kertoi hän kohtauksensa tuon naisen kanssa Tykistöpuistossa. Tämän mies oli heidän naimisiin mentyään joutunut pörssipelihimon saaliiksi, himon, joka yötä ja päivää kalvaa uhrinsa sydäntä ja sielua, jossa kuumeentapainen rikastumisen halu kasvamistaan kasvaa. Mies oli pannut peliin kaikki heidän yhteiset säästönsä ja joutunut häviölle. Ikävistä syistä oli hän sitten menettänyt paikkansa ja lopulta joutunut likakaivon — suuren pörssihelvetin laskuojapaikkaan. Sieltä oli hänet varkaudesta syytettynä viikko sitten lähetetty vankeuteen, ja eilen oli isäntä karkoittanut onnettoman vaimon kadulle lapsineen. — Minä näin Bobin ottavan muistikirjansa taskustaan ja kirjoittavan siihen jotain. Sitten repäsi hän lehden irti, ojensi sen naiselle, nosti hattuaan ja lähti ennenkuin tämä ennätti estää häntä. Minä näin naisen katsahavan paperiin, lyövän otsaansa, katsovan taas paperiin ja sitten Bob Brownleytä, joka oli jo etäällä. Ja minä näin hänen vanhassa Tykistöpuistossa, rankkasateessa kaikkien nähden laskeuvan polvilleen rukoilemaan. Kuvanko hän rukoili, en tiedä. Tiedän vaan, että kun minä lähdettyäni Bobin perässä katsahdin taakseni, näin hänen olevan vielä siellä polvillaan. Minusta tuntui tämä kaikki niin monimutkaiselta ja luonnottomalta. Sittemmin tulinkin huomaamaan, että tässä inhimillisten kärsimysten maailmassa ei ole mitään monimutkaista eikä luonnottomaa; että inhimillinen kärsimys tekee kaiken sellaiselta näyttävän aivan jokapäiväiseksi. Seuraavana päivänä tuli Bessie Brown konttorimme ja kysyi Bobia. Kun ei hän voinut saada tätä tavata, pyysi hän puhutella minua.

"Mr Randolph, olkaa hyvä ja sanokaa minulle, mitä tällä teen", sanoi hän. "Minä tapasin mr Brownleyn Tykistöpuistossa eilen. Hän näki minun olevan puutteessa ja antoi tämän minulle, mutta hän mahtoi erehtyä", ja hän näytti minulle tuhannen dollarin osoitusta maksettava Randolph & Randolphilla. Minä maksoin sanotun summan, ja nainen lähti.

Tykistöpuistosta lähti Bob lastauslaitureille, Boweryyn, Five Pointsiin, näihin ansareihin, joissa Amerikan kansan pohjasakasta kohoava rikkaruoho paraiten menestyy. Hän näytti aikovan etsiä pääkaupungin pahimmat kurjuuden pesät. Kaksi tuntia hän näin kuljeskeli, ja minä seurasin jälessä. Monta kertaa ajoin puhutella häntä, mutta jätinkin sen sikseen. Minä huomasin ankaran taistelun raivoavan hänen sielussaan ja ymmärsin sen ratkaisusta riippuvan Bobin pelastuksen. Sielun taisteluissaan etsivät useat metsien rauhaa, lehtien viihdyttävää suhinaa, puron hilpeätä lirinää, mutta Bobin metsänä näytti olevan kurjuuden pimittämä rotko, lehtien suhinana ihmisjoukkojen käheä porina ja lirisevänä purona suuren kaupungin kurjuuden lasten kyyneleet ja kärsimykset, sillä hän pysähtyi yhtä mittaa puhelemaan tiellä kohtaamiensa hylkiöitten kanssa. Trinityn tornikello oli neljä meidän palatessamme Randolph & Randolphin konttoriin. Bob kulki pitkin, kiireisin askelin; häntä nähtävästi kannusti palava halu kohdata Beulah Sandsia. Viimeisen neljänneksen kuluessa oli minun ollut vaikea seurata häntä. Oliko hän tehnyt jonkun päätöksen ja minkä? Näin kyselin itseltäni luoviessani eteenpäin väkijoukossa.

Bob meni suoraan päätä Beulah Sandsin työhuoneeseen, minä menin omaani. En ollut siellä minuuttiakaan, kun aloin kuulla syviä tukahutettuja valitushuutoja. Minä kuuntelin. Ääni alkoi käydä yhä kovemaksi. Se kuului Beulah Sandsin työhuoneesta. Yhdellä harppauksella olin ovella. Jumalani, mikä näky minua kohtasi siellä! Se on vieläkin ihka elävästi silmiäni edessä, vaikka vuodet ovatkin sitä hiukan himmentäneet. Kaunis, rauhallinen, harmaapukuinen olento, joka oli käynyt meille niin rakkaaksi, istui matalan kirjoituspöytänsä ääressä keskellä huonetta. Hänen kasvonsa olivat kääntyneet oveen päin. Kyynärpäänsä nojasivat pöytään; käsissään oli sanomalehti, jota hän luultavasti oli lukenut Bobin sisään astuessa. Jumala tiesi, kuinka kauvan hän oli sitä lukenut, ennenkuin Bob tuli huoneeseen. Tämä oli polvillaan tytön tuolin ääressä, kädet kohotettuina ikäänkuin tuskalliseen rukoukseen, jonka sisältöä tulkitsivat vaikeroivat valitushuudot. Kasvoillaan kuvastui sanomaton kauhu ja ankara tuska; silmät olivat pullistuneet ulos kuopistaan ja tuijottivat tyttöön aivankuin vankilakomerosta olisivat katselleet murhatun uhrin haamua. Hänen rintansa kohoili kuten koettaessaan särkeä näkymättömiä, henkeä salpaavia kahleita. Ja joka henkäyksellä pusertui siitä kauhea valitushuuto, jotka äsken olivat kuuluneet konttoriini ja pakoittaneet minut tänne tulemaan. Beulah Sands oli vähän kääntänyt päätänsä, joten hänen lempeät silmänsä katselivat nyt Bobia lapsellisen säikähtyneinä. Minä katselin hämmästyneenä, kuinka hän, aina niin nopea-ajatuksinen ja selvä ymmärrykseltään, voi pysyä välinpitämättömänä nähdessään tällaista tuskaa. Mutta — kauhistuksien kauhistus! — Silloin äkkäsin minä jotain puuttuvan näistä suurista sinisistä silmistä. Minä näin — olin tukehtua. Olisikohan se mahdollista? Harppasin hänen luokseen. Taas katsahdin näihin silmiin, jotka aamulla olivat olleet niin älykkäät, niin jumalalliset, niin ihmiselliset. Niiden sielu, niiden elämä oli poissa. Beulah Sands oli hengetön nainen, ei ruumiiltaan vaan sielunsa puolesta; hengenkipinä, tuo selittämätön, oli sammunut. Hän oli vaan tyhjä kuori — nainen elävästä lihasta ja verestä; mutta elämän ydin, ymmärryksen valo oli poissa. Hän, ennen nainen, oli nyt lapsi. Minä painoin käsilläni kosteata otsaani. Suljin silmäni ja avasin ne taas. Bob oli siinä yhä polvillaan kohotetuina käsin ja särkyneinä katsein. Ja yhä kaikui huoneessa kamalat, tukahutetut valitushuudot. Beulah Sands hymyili — pienen kehtolapsen hymyä. Hän päästi sanomalehden kädestään ja silitti Bobin pronssinruskeata poskea, kuten pienokainen palleroisilla käsillään hyväilee äitinsä kasvoja. Kauhulla odotin hänen alkavan lepperelläkin kuin pieni lapsi. Tietämättäni lienen kääntänyt katseeni hänen kasvoistaan, sillä äkkiä sattui silmiini suuri musta päällekirjoitus, joka ulottui poikki koko yläsivun lehteä, jota Beulah oli äsken lukenut:

"Perjantai 13 päivä"

Ja sen alapuolella eräällä palstalla:

"Kamala tapaus Virginiassa."

"Valtion etevin kansalainen, entinen Yhdysvaltain senaattori, entinen kuvernööri, tuomari Lee Sands Sands Landingista, on mielenhäiriössä, joka johtui hänen omaisuutensa ja haltuunsa uskottujen miljooniin nousevain varain menetyksestä, leikannut kurkun poikki rammalta vaimoltaan ja tyttäreltään ja lopuksi itseltään. Kaikki kolme kuolivat silmänräpäyksessä".

Ja eräällä toisella palstalla:

"Robert Brownley on aikaansaanut turmiollisimman pörssikauhun, mitä Wall Streetin historiassa tunnetaan, levittäen hävitystä ja tuhoa yli koko maan."

Hirvittävä kuva eri vivahduksineen painui mieleeni, sydämeeni, koko sieluuni. Se kuvasi rahanpalveluksen elo-juhla-näytelmiä, kaikkine satoineen. Ja pääosan siitä muodosti elävältä kuollut, jossa yhä vielä henki säilyi vainotakseen maalareita, joista yksi makasi maahan masennettuna synkän, verisen taulunsa edessä.

Se sanataituri, joka erään hulluinhuoneen portin päälle kirjoitti: "Ihmisen kärsimyksillä on määrätty rajansa, jonka yli käytyään hän saa rauhan", ymmärsi hyvin Jumalan ihmeellisen viisauden. Beulah

Sands oli päässyt rajan yli ja saavuttanut rauhan.

Hirvittävä valitus taukosi ja tuhanharmaa kalpeus levisi Bob Brownleyn kasvoille. Ennenkuin ehdin tarttua kiini häneen, kaatui hän lattialle selälleen kuin kuollut. Bob Brownleykin oli astunut rajansa toiselle puolelle. Minä kumarruin Bobin puoleen ja kohotin hänen päätänsä suloisen naislapsen polvistuessa hänen viereensä peittäen hänen kasvonsa suuteloilla ja huudellen hänelle kuin pieni tyttö nukelleen: "Bob, rakas Bob, herää, herää! Beulahisi tahtoo puhella kanssasi." Kun painoin käteni Bobin sydämelle ja tunsin sen alkavan sykkiä yhä kovemmin ja kuunnellessani Beulah Sandsin lapsellista ääntä, jolla hän niin iloisen luottavaisena huuteli ainoata, mikä hänellä oli enään jäljellä entisestä elämästään, haihtui kauhu vähän mielestäni. Sen sijalle tuli suuri, yhä kasvava tunne Jumalan ihmeellisestä viisaudesta. Ajattelin kiitollisena äitini mielilauseetta, että sovitus on Jumalan ja luonnon korkein laki. Minä annoin Bobin pään vaipua Beulahin polvelle ja hänen levollisesta, tasaisesta hengityksestään päätin hänen vahingoittumatta päässeen ohi ratkaisevan hetken, sekä ettei enään ollut hengenvaaraa pelättävissä kuten ensin olin luullut.

Bob nukkui. Beulah Sands lakkasi huutelemasta häntä, nosti hymyillen sormen huulilleen ja sanoi hiljaa: "Vait, Bob nukkuu." Yhdessä sitten valvoimme nukkuvan rakastetun ja ystävän luona, Beulah onnellisena kuin lapsi, jolla ei ole mitään heräämisestä pelättävissä, minä vavisten ajatellessani, mitä silloin tapahtuisi. Minä olin päivän kuluessa nähnyt ihmissielun siirtyvän tuntemattomiin maihin. Tulisiko toinenkin seuraamaan sitä tällä matkalla? En todellakaan tiedä, kauvanko odotimme, ennenkuin Bob heräsi. Minusta tuntui tämä aika kokonaiselta ijäisyydeltä, vaikka sitä kellosta päättäen oli kestänyt vaan tunnin. Bobin vahva ruumiinrakennus, hänen terve verensä ja loistava ajatuskykynsä auttoivat häntä astumaan uuteen maailmaansa, joka oli täynnä sydämen ja sielun kiduttavia falskia. Hän avasi silmäluomensa ja katsoi minua ja Beulah Sandsia niin surullinen, kammoksuva ja synkkä katse silmissään, että jo olisin toivonut niitten ainiaaksi sulkeutuneen, tai avautuvan yhtä lapsellisen ilmeettöminä kuin tytönkin silmät olivat. Vihdoin pysähtyi hänen katseensa tämän silmiin ja huulensa kuiskasivat: "Beulah!"

"Niin, Bob, minä kyllä arvasin sinun tietävän, että nyt on aika herätä." Hän kumartui suutelemaan Bobin silmiä sydämellisesti ja innokkaasti kuin lapsi suutelee rakastamaansa olentoa.

Bob nousi hitaasti seisomaan. Näin hänen silmistään ja koko hänen ruumistaan puistattavasta vavahduksesta huomatessaan sanomalehden, että hän oli täydellisesti tajuissaan eikä ollut nukkuttuaan unohtanut päivän tapahtumia. Hän suoristi vartalonsa, kohotti päänsä ja pullisti rintaansa — hetkiseksi vaan ja vanhan tavan mukaan. Sitten sulki hän Beulah Sandsin syliinsä ja painoi päänsä hänen olkapäälleen. Hän nyhkytti kuin isä lapsensa ruumiin ääressä.

"Bob, Bob, sillä tavallako sinä kohtelet Beulahiasi, kun hän antaa sinun nukkua, jotta silmäsi oikein kirkastuisivat häiksi? Onko oikein käyttäytyä sillä tavoin tämän ystävällisen miehen läsnäollessa, joka tahtoo seurata meitä kirkkoon? Paha, paha Bob!"

Minä katselin häntä ja sitten katsahdin kauhistuneena Bobiin. Nyt alkoi minulle oikein toden teolla selvitä, että tämä nainen oli täydellisesti kuollut. Ensi hetkestä alkain olin tiennyt hänen ymmärryksensä valon sammuneen, mutta näkeminen vaikuttaa usein vahvemmin kuin tietäminen. Hän ei edes tuntenut minua. Hänen sielunsa oli kuollut kaikelle muulle paitsi sille miehelle, jota hän rakasti, jota hän kärsimyksensä pitkinä päivinä oli salassa jumaloinnut. Kaikesta muusta paitsi hänestä oli tyttö tietämätön kuin vastasyntynyt lapsi.

Kuullessaan sanat "hät" ja "kirkko" nosti Bob hitaasti päänsä tytön olalta. Tajusin hänen päätöksensä samassa hetkessä kuin katseemme kohtasivat toisensa; ymmärsin vastustamisen olevan hyödyttöntä ja pelko ja kauhu sydämessä kuulin äänen, viihdyttävänä kuin isä pienelle lapselleen, puhuvan: "Niin, rakas Beulahini, minä olen nukkunut ihan liian kauvan. Bob on ollut paha, mutta hän tahtoo sensijaan nyt kiirehtiä. Ota hattusi ja takkisi, niin kiiruhdamme kirkkoon, muuten myöhästymme."

Iloisesti hämmästyneenä nauraen juoksi tyttö kaapille, jossa pieni harmaa hattu ja soma harmaa takki riippuivat. Bob otti ne naulasta ja ojensi hänelle.

"Ei sanaakaan enään, Jim", sanoi Bob käskevästi. "Jumalan ja ystävytemme nimessä pyydän sinua, älä sano enään sanaakaan. Beulah Sandsin täytyy tulla vaimokseni, niin totta kuin löydän papin, joka vihkii meidät. Se on parasta. Se yksin on oikein. Sen tahtoo Jumala, mikäli minä voin oikean väärästä eroittaa. Joka tapauksessa sen täytyy tapahtua. Hänellä ei ole isää eikä äitiä, ei sisarta, ei ainoatakaan ihmistä, joka suojelisi ja puolustaisi häntä. 'Järjestelmä' on riistänyt häneltä kaikki elämässä, hänet itsensäkin, kaikki, Jim, paitsi minua. Minun täytyy koettaa voittaa hänet jälleen itselleen tai luoda hänelle uuden maailman, onnellisen maailman — onnellisen ainakin hänelle itselleen."

VII.

Eräs vanha pelaaja, joka oli koko elämänsä ajan viettänyt kuuntelemalla kierivän rulettikuulan ratinaa, sai kerran uhrattuaan viimeisen dollarinsa tuon armottoman tiikerin kitaan, onnettomuustoveriltaan kuulla pelihelvetin omistajan pitävän jalkaansa sähkönäpin päällä, joten voi pysäyttää kuulan siihen, missä *hänen* panoksensa ei ollut. Hän sanoi silloin vaan: "Jumalan kiitos. Minä luulin tuon pääpetturin, jota kutsutaan Kohtaloksi, ja joka koko elämäni ajan on painanut jalallaan sähkönappia minun pelatessani, tehneen minulle tämän kepposen." Pitkälliset kärsimykset olivat saattaneet vanhan pelaajan turvautumaan filosofiaan, onnettomien raamattuun. Ihmisviekkautta vastaan taistellakseen hän vielä toivoi keinoja löytyvän, mutta Kohtaloa vastaan ei käynyt sotiminen.

Bob Brownley oli huomannut itsellään olevan huonon onnen, kun silmänsä avautuivat näkemään sen tosiasian, että hän oli joutunut puille paljaille ihmisten tekemän vääryyden tähden, mutta kun Kohtalo painoi sähkönappia hänen pelissään, havaitsi hän ihmisten aikaansaaman helvetin olevan vaan heikon jäljennöksen tämän rinnalla ja — taipui, taipui kuten taipuvat kaikki, jotka tuntevat elämän pelin — koska hänen täytyi. Bobin voimakas pää taipui, hänen raudanluja tahtonsa murtui, ja sielunsa kuiskasi nöyrästi: "Tapahtukoon sinun tahtosi."

Samana iltana vihittiin hän Beulah Sandsin kanssa. Pappi, joka yhdisti täysikasvuisen miehen ja naisen, joka oli kuin vastasyntynyt lapsi, ei nähnyt mitään tavatonta tässä liitossa. Minulle, joka toimitin sulhaspojan, morsiustytön ja morsiamen isän ja äidin virkaa, kuiskasi hän: "Me saamme nähdä merkillisiä asioita, me suurkaupungin papit, mr Randolph. Tämä pieni herttainen nainen näyttää olevan vähän omituinen." Minun selitykseni, että hän ja mr Brownley olivat ainoat henkiin jääneet päivän kauhean murhenäytelmän perästä, riitti hänelle. Hän oli tyytyväinen, kun kysymykseensä: "Tahdotko ottaa tämän Robert Brownleyn aviomieheksesi?" sai vastaukseksi vaan suloisen, lapsellisen hymyn ja näki tytön painautuvan lähemmäksi Bobia.

Bob ja hänen nuori vaimonsa matkustivat seuraavana päivänä etelään Bobin äidin ja sisarien luo. Hän jätti minun huolekseni selvittää asiansa pörssissä. Hän pyysi minun tallettamaan 3,000,000 Beulah Sandsin voittona ja ylijäämästä ottamaan muutamia viikkoja sitten minulle antamainsa velkakirjain lunastamiseen tarvittavan summan. Omalle osalleen jäi sitten vielä yli 5,000,000.

Wall Streetin johtava lehti lopetti pörssikauhun johdosta pitämänsä saarnan seuraavilla sanoilla:

"Wall Street on kokenut monta kovaa perjantaita. Muutamat niistä ovat sattuneet kuukauden 13 päiväksi, mutta ei mitään almanakkaan merkityistä perjantaista, lauvantaista, maanantaista, tiistaista, keskiviikoista tai torstaista, jotka ovat menneisyyteen vaipuneet, hänen saatanallinen majesteettinsa ole suuremmalla riemulla tervehtinyt kuin eilispäivää. Rukoilemme Korkeinta, ettei mikään vastatulevista päivistä mitä tiikerimäiseen julmuuteen ja inhimilliseen tuhoamiseen tulee, voittaisi eilispäivän ennätystä. Väitetään mr Brownleyn Randolph & Randolphin liikkeestä omaan tai suojattiansa laskuun voittaneen kaksikymmentäviisi miljoonaa. Otaksumme tämän olevan liian vähän. Ne tappiot, joita toiset tulivat kärsimään Robert Brownleyn hirvittävän menestyksen tähden nousevat varmaan yli viidensadan miljoonan. Wall Street ja koko maa tekevät parhaiten pannessaan eilispäivän markkinoista saamansa siveellisen opetuksen sydämelleen. Tämä opetus on seuraava: Rikkauden keskittyminen muutamain amerikkalaisten käsiin on uhkaavaa meidän raha-asiaimme rakenteelle. 'Kadulla' on vallalla se mielipide, ettei Robert Brownleyn ikinä olisi onnistunut alentaa sokeri-osakkeitten hintoja sillä tavalla kuin hän eilen teki Camemeyeria ja 'Standard Oilia' vastaan, jos ei hänellä olisi ollut käytettävänä 50-100 miljoonaa dollaria. Jos suuri joukko rahamiehiä vakaalla aikomuksella yhtyy sellaiseen hyökkäykseen, joka eilen menestyksellä suoritettiin, miksi ei sellaista hävitystä voitaisi uudistaa koska tahansa, millä osakkeilla tahansa ja vaikka näillä osakkeilla olisi takanaan minkäläinen tuki hyvänsä?"

Luettuani tämän ja kuunneltuani keskusteluja tähän samaan suuntaan, tulin ihan päästä pyörälle. En kuolemaksenikaan olisi voinut käsittää, mistä Bob Brownley olisi saanut viiden tai kymmenen miljoonan takauksen tätä hyökkäystä varten, vielä vähemmän viisikymmentä tai sata. Tunnustaa täytyi kuitenkin hänellä olleen jotain varalla, sillä kuinka hän muutoin olisi voinut aikaansaada sen, minkä olin nähnyt hänen tekevän?

Bob jätti vaimonsa äitinsä luo matkustaakseen itse Sands Landingiin hautajaisiin. Kun vanha tuomari ja hänen uhrinsa olivat haudatut ja sukulaiset kokoontuneet Sandsin suuren herraskartanon kirjastoon, ilmoitti Bob heille, minkälaiseen tilaan heidän nuori sukulaisensa oli joutunut ja että tämä oli nyt hänen vaimonsa. Hän tahtoi ehdottomasti maksaa kaikki tuomari Sandsin velat, joista yli 500,000 dollaria oli hänen haltuunsa uskottuja Sandsin suvun jäsenien varoja. Ennenkuin Bob palasi äitinsä kotiin, oli hän suuressa onnettomuudessaan valmistanut iloa monelle. Koko seudun väestö oli suuresti rakastanut tuomari Sandsia ja hänen perhettään, mutta hänelle sattunut onnettomuus oli ollut vähällä aikaansaada tuhoa laajalla alalla, joten odottamaton puolentoista miljoonan korvaus tuli kuin lahja korkeudesta iloa

synnyttään.

Kaksi päivää hautajaisten jälkeen huomasi Bob rakkaimman toiveensa tyhjiin raukeevan. Hän oli käskenyt järjestää Sandsin maatilalla kaikki entiseen tapaansa. Beulah Sandsin sedät, tädit ja serkut olisivat häntä vastaan ottamassa ja tekisivät kaiken voitavansa herättääkseen hänen häiriintynyttä ajatuskykyään. He vakuuttivat Bobille, että vaikka Beulahin isä, äiti ja sisar olivatkin poissa, olisi täällä kuitenkin paljon, joka voisi houkutella esiin hänen kadonneen muistinsa. Bob ja hänen vaimonsa astuivat laivasta puistokäytävän päässä olevalle laiturille. Tämä puistokäytävä juuri vei suoraan viiniköynnöksien peittämään, valkoisilla pylväillä varustettuun holvikkoon. Bobin epätoivo mahtoi olla rajaton, kun Beulah lapsellisen iloisesti taputtaen käsiään huudahti: "Oi, Bob, kuinka kaunis paikka!" Ei mikään osoittanut hänen tuntevan tätä suurta sisäänkäytävää, josta hän oli tullut ja mennyt lapsuudestaan saakka. Bob vei hänet muassaan kirjastoon, hänen äitinsä huoneeseen, omaan huoneeseensa, lastenkamariin, jossa hänen lapsuudenaikaiset nukkensa ja leikkikalunsa olivat vielä tallella, mutta hän ei millään tavoin näyttänyt tuntevansa niitä, hän vaan riemuitsi lapsellisesti. Hän näki tätinsä, setänsä ja serkkunsa, joiden parissa oli viettänyt koko ikänsä ja ihmetteli, miksi niin paljon vierasta väkeä oli tässä muuten niin rauhallisessa paikassa. Vihdoin he taluttivat sisään hänen vanhan mustaihoisen hoitajattarensa, joka oli pitänyt huolta hänestä pienenä, leikkinyt hänen kanssaan hänen suuremmaksi tultuaan ja sitten myöhemmin aina pysynyt hänen suosikkinaan. Kirjastossa ei ainoakaan silmä pysynyt kuivana, kun Beulah eukkoraukan ilonpurkauksiin vastasi hämmästyneenä katsellen häntä kuin ymmärtämätön lapsi. Vanhan neekerivaimon suru oli todella liikuttavaa katsella, hänen huomattavasti olevansa vieras "pienelle mesilintuselleen." Lapsi kummasteli hänen suruaan. Päivän selvää oli, että Sandsien koti ei merkinnyt mitään perheen ainoalle jälkeenjäänellemme jäsenelle.

Bob vei Beulahin New-Yorkiin takaisin ja haki apua vaimolleen monelta kuuluisalta lääkärieltä Amerikassa ja Vanhassa maailmassa. Lääkärit olivat sangen huvitetut tästä omituisesta lajista mielisairautta, sillä eräissä kohdin oli Beulahin sairaus heille aivan uutta, ennen tuntematonta, mutta parantumisen toiveita ei antanut kukaan. Kaikki päättelivät yksimielisesti jonkun sydäntä ja aivoja yhdistäneen johtolangan palaneen poikki, kun julma "Järjestelmä" laskee liikkeelle sellaisen virran, että lanka ei kyennyt sitä kuljettamaan. Kaikki olivat yksimieliset siitä, että tämä suuri lapsi ei koskaan vanhenisi, jos ei mahdollisesti jotain sisällistä käännettä tapahtuisi, joka on mahdotonta ihmisvoimin aikaansaada. Muutamat lääketieteelliset kuuluisuudet viittasivat erääseen mahdollisuuteen, mutta se oli liian kamala Bobin voidakseen kiinnittää siihen huomiota.

Avioliittonsa ensimmäisenä vuosipäivänä olivat Bob ja hänen vaimonsa muuttaneet uuteen, komeaan taloonsa Viidennen avenyn varrella. Hän oli ostanut ja revittänyt alas kaksi taloa 42:n ja 43:n kadun välistä ja rakennuttanut niitten sijalle palatsin, joka oli ainoa laatuaan New-Yorkin ihmeellisten rakennuksien joukossa. Ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa oli kaikkea, mitä hienostunut maku ja rajattomat tulot voivat aikaansaada. Eivätkä nämä komeat kerrokset ilmaisseet kenellekään niitä ihmeellisiä asioita, joita niitten lisäksi siellä oli olemassa. Hillitty loisto vallitsi salongeissa, kirjastossa ja ruokasalissa. Näyttäessään minulle niitä sanoi Bob: "Näetkös, Jim, voihan Beulah jonakin kauniina päivänä tulla terveeksi ja takaisin minun luokseni, ja silloin tahdon itselläni olevan kaikki kuten hän olisi halunnut, ja kuten hänellä olisi ollut, jos ei kirous olisi kohdannut meitä." Kolmas kerros oli Beulahin hallussa. Erittäin hieno makuuhuone, järjestetty kuten lapselle; tämän rinnalla kaksi huonetta hoitajattaria varten; sitten oli siellä vielä pieni kouluhuone, suuri leikkihuone nukkineen, nukkekaappineen ja kaikenlaisine ylellisine leikkikaluneen, aivankuin ne todella olisivat olleet muutaman vuoden ikäisen lapsen tavaroita. Käytävän toisella puolen oli kolme konttorihuonetta, ihan kuin minun, Bobin ja Beulah Sandsin huoneet Randolph & Randolphilla. Kun ensin sain nähdä ne, en tahtonut oikein päästä selville siitä, etten ollut siinä paikassa, joka edellisenä vuonna oli ollut niin kauheitten tapausten näyttämöpaikkana. Bob oli pienimpiä seikkoja myöten jäljitellyt meidän "työpajamme" alhaalla kaupungilla. Seisoessani Beulah Sandsin työhuoneen ovella, näin edessäni matalan kirjoituspöydän, jonka ääressä hän oli istunut sinä iltapäivänä, jolloin vasta näin "Järjestelmän" toiminnan kamalat seuraukset. Olin melkein näkevinäni pienen, harmaan olennonkin iltapäivälehti käsissään. Kauhistuneena katsahdin tuolin viereen lattiaan etsien Bobia tuskallisine kasvoineen ja kohotettuine käsivarsineen. Kun ensi kerran seisoin tuossa Bobin jäljittelemässä paikassa, olin kuulevinani puoliksi tukahutetut nyyhkytyksetkin.

"Jim", sanoi Bob, "minä olen saanut päähäni, että Beulah jonakuna päivänä herää ja katselee ympärilleen luullen nukkuneensa muutamia minuuksia. Jos niin tapahtuisi, ei täällä saa olla mitään, joka muistuttaa asian todellista laitaa. Minä olen edeltäkäsini neuvonut hänen hoitajattariansa, jotka vuorottain pitävät häntä silmällä yötä ja päivää ja pyytäneet heitä koettamaan totuttaa häntä istuutumaan vanhan kirjoituspöytänsä ääreen; minä olen sanonut heille, että heidän täytyy olla aina valmiit hänen heräämisensä varalta, ja kun se hetki lyö, pitää heidän sulkea kerroksen ja talon muut huoneet, kunnes olen ehtinyt sisälle hänen luokseen. Kas, tässä onkin Beulah."

Lastenkamarista tuli nyt hymyilevä, onnellinen pienokainen naisen haamussa. Huolimatta hänen kehittyneestä, naisellisesta vartalostaan, joka oli säilyttänyt ihmeellisen kauneutensa, viehättävistä

kasvoistaan, kullanuskeasta tukastaan ja suurista sinisistä silmistään, jotka olivat yhtä lumoavat kuin sinä päivänäkin, jolloin hän ensikerran astui Randolph & Randolphin konttoriin; huolimatta vartalonmukaisesta harmaasta puvusta hienoine alaspäin käännettyine pitsikauluksineen, täytyi minun väkisinkin uskoa, että tämä nainen oli pieni lapsi. Silmät kysyvinä, hilpeästi nauraen juoksi hän Bobin luo, heittäysi hänen kaulaansa ja peitti hänen kasvonsa suuteloilla.

"Kiltti Bob on tullut kotiin leikkimään Beulahin kanssa", sanoi hän. "Beulah tiesi hänen tulevan. Ne sanoivat Bobin lähteneen metsään kukkia poimimaan, mutta Beulah tiesi, että jos Bob olisi mennyt metsään, olisi hän vienyt Beulahin muassaan. Nyt täytyy Bobin leikkiä Beulahin kanssa koulua." Hän istui kirjoituspöytänsä ääreen ja avasi aapisen. Teeskennellen ankaruutta sanoi hän: "Bob, k-i-s-s-a, mikä siitä tulee?" Puolen tunnin ajan istui Bob ja leikki vuoroin oppilasta vuoroin opettajaa kärsivällisesti kuin hellä isä. Minun oli vaikeata pidättää kyyneleitäni katsellessani tätä surullista näkyä.

Ensimmäisenä vuotena naimisiin menonsa jälkeen näimme Bobin harvoin konttorissa. Pörssissä hän näyttäytyi vielä harvemmin. Pari, kolme kertaa oli hän tullut pörssisaliin, mutta ei tehnyt mitään kauppoja siellä ja näytti muutenkin sangen vähän huvitetulta koko hommasta.

"Katu" tiesi Bobin menneen naimisiin tuomari Lee Sandsin, Tom Reinhartin Rannikko-ilmaratavehkeilyjen uhrin, tyttären kanssa. Muuten ei kukaan tätä asiaa sen tarkemmin tuntenut. Bobin ystävät eivät koskaan tavanneet hänen vaimoansa. Joskus kohtasivat he Brownleyn vaunut avenyllä tai puistossa, ja kun olivat varmat, että Bobin seurassa oleva kaunis nainen oli hänen vaimonsa, päättivät he Bobin tehneen hyvän kaupan. Muuten olikin luonnollista, että Mrs Brownley karttoi seuraelämää kamalan tapauksen perästä kodissaan Virginiassa. Mutta he eivät voineet käsittää, miksi tuo viehättävä olento Bobin rinnalla vaunuissa aina oli harmaisiin puettu, vaikka hänen oikeastaan olisi tullut kantaa surupukua. Jonkun ajan kuluttua alettiin kuiskailla jotain olevan hullusti Bobin kodissa. Mutta vähitellen taukosivat ystävät ja tuttavat kuiskailemasta vieläpä ajattelemastakin hänen asioitaan. Monien pahojen puoliensa rinnalla, joita New-Yorkilla on yhtä lukuisasti kuin kirkontorneja ja hyväntekeväisyysmyyjäisiä, on sillä toki *yksi* kaikki sovittava avu. Jos vaan annat New-Yorkin olla rauhassa, saat olla varma siitä, että New-York puolestaan maksaa samalla mitalla, vaikka asuisit keskellä sen kiihkeintä kuhinaa.

Väkirikkaimmissa ja uudenaikaisimmissa kortteleissa voi joku henkilö mennä ja tulla koko elinaikansa kenenkään koko "sakissa" tietämättä, koska tämä meneminen ja tuleminen lakkaa. Kun new-yorkilainen lukee sanomalehdestä, että joku naapuritalossa asuva mies on tullut murhatuksi ja lyhdynsyttyttäjä, veronkantaja, teurastaja, leipuri tai joku muu on sattunut löytämään tämän ruumiin, ei hänelle juolahda mieleenkään mitenkään lyöneensä laimin velvollisuuttansa naapuriaan kohtaan.

Sanaa "naapuri" tai "lähimmäinen" ei ensinkään löydy New-Yorkin kaupungin sanakirjassa. Mahdollisesti oli se siellä ennen, mutta silloin on siitä jo kauvan aikaa tai käyttivät sitä piikkilanka-aidantolppana henkilöt, joitten tunnuslauseena on: "Pysykää loitommalla, me teemme samoin, kunnes olemme oppineet tuntemaan teidät." Kerrotaan eräästä maalaispapista, vanhanaikaisesta amerikalaisesta, joka oli tullut erääseen New-Yorkin seurakuntaan papiksi, että hänen lähtiessään tervehtimään pitäjäläisiään hänet vangittiin erään, sivistyneen käsityksen mukaan, lähimmän naapurinsa eteisessä. Hänet vietiin Bellevuehen tarkastettavaksi, oliko hän mielisairas ja päätös kuului: "Mielenhäiriössä. Ei voinut näyttää suosituskirjeitä eikä kuulunut seurapiiriin."

Vähän jälkeen häittänsä ensimmäisen vuosipäivän luopui Bob Randolph & Randolphin palveluksesta ja avasi oman konttorin. Hän sanoi luopuvansa välittäjähommissa ja käyttävänsä aikansa omiin asioihinsa. Konttorin avattuansa tuli hänestä taas innokas pörssimies, vaikka hänen toimeliaisuutensa oli hyvin säännötöntä. Voi kulua viikkokausia hänen ensinkään näkymättään pörssissä tai "Kadulla." Mutta sitten palasi hän takaisin. Suoritettuaan joukon loistavia keinotteluja suurella menestyksellä, katosi hän taas pörssistä. Ennen pitkää oli hän tunnettu onnellisimpana keinottelijana Wall Streetillä ja jokainen uusi yritys oli merkinä hänen lukuisille puoluelaisilleen seuraamaan hänen jälissään.

Silloin tällöin sain tietoja Beulah Sandsin tilasta. Hän ei ollut parantunut, muutamia asioita ainoastaan oppinut kuten pieni lapsi. Mutta mitään toivoa ei ollut hänen ymmärryksensä palaamisesta.

Konttoriini saapui kummallisia viestejä Bobin hommista. Pitkät ajat oli hän kadoksissa. Hänen vaimonsa hoitajattaret, veljensä, äitinsä, sisarensa, joille hän oli ostanut komean talon muutamia kortteleja ylempänä omaa taloaan, eivät tällöin kuulleet hänestä hiiskahdustakaan. Mutta sitten hän palasi taas ja hänen hurja katseensa ja kuihtuneet kasvonsa todistivat pitkällisestä, epätoivoisesta sieluntaistelusta. Hän juopotteli usein nykyään, sitä tapaa hänellä ei ennen ollut. Kymmenen päivää häittänsä toisen vuosipäivän edellä oli hän ollut kadoksissa. Vuosipäivän aamuna nähtiin hänet taas pörssissä. Kasvonsa olivat uhmailevat ja silmissä paloi hurja tuli. Markkinat olivat viikko viikolta vilkastuneet ja olivat nyt kiihkeimmillään. Tom Reinhart ja hänen puolueensa "Järjestelmässä" olivat keksineet uuden yleisön nylkemistavan Unionin ja Northern Pacificin osakkeilla. Gong-gongin kumahtaessa otti Bob haltuunsa Union Pacific-osakkeitten myyntipaikan ja puolessa tunnissa oli hänen

säälimättömän myymisensä tähden pörssikauhu päässyt valloilleen. Liikkeessämme oli paljon Pacific-osakkeita vaikkakaan emme olleet missään yhteydessä Tom Reinhartin ja hänen salaliittonsa kanssa. Heti kun sain tietää Bobin olevan syynä tähän hävitystyöhön, hyökkäsin pörssiin, tunkeuduin joukon läpi ja pyysin puhua pari sanaa hänen kanssaan. Hän oli alentanut nämät paperit viisikymmentä pistettä osakkeelta, ja kauhu raivosi parhaillaan salissa. Hän katsahti vihaisesti minuun, mutta seurasi sentään perässäni käytävään. Aluksi hän ei tahtonut kuullakaan minun pyyntöäni, mutta sanoi vihdoinkin: "Jim, en kuolemakseni luopuisi tästä tuumasta. Minä olen päättänyt hävittää kartalta tämän saatanallisen laitoksen, mutta jos tällä vahingoitan toiminimeä, saan nyt tilaisuuden tehdä jotain sinun hyväksesi — sinun, joka olet tehnyt niin paljon hyvää minulle. Siis — koko käänös!" Hän syöksähti Union Pacific-joukkoon annettuaan määräyksiään välittäjille, jotka silmänräpäyksessä hajaantuivat muutamiin muihin myyntipaikkoihin. Tuossa tuokiassa hälveni kauhu, ja useat erilaiset osakkeet kohosivat kahdesta viiteen pisteeseen kerrallaan. Bob osti edelleen Union Pacific-osakkeita ja hänen välittäjänsä suurin määrin toisia osakkeita. Koskaan ei oltu nähty niin äkinäistä käännettä markkinoissa. Hänen ostokykynsä näytti olevan rajaton. Laskettiin hänen itsensä ja välittäjänsä ostaneen yli puolen miljoonaa osaketta, ennenkuin hän tuli ulos ja yhdessä minun kanssani lähti pörssistä.

Katselin häntä kummastellen. "Bob, minä en ymmärrä sinua", sanoin vihdoinkin kääntyessämme Broad Streetilta Wallille. "Sinä näyt osaavan loihkia. Kaikki, mihin kosketat, muuttuu kullaksi."

Hän käännähti kiivaasti minuun päin. "Niin, Jim, olet oikeassa. Kullaksi, sydämettömäksi, sieluttomaksi kullaksi. Mutta mihin se roska kelpaa? Mitä hyvää minulla siitä on? Otaksun tehneeni tänään vaikeimman työn, mitä 'Kadun' historia tietää kertoa yhden miehen suorittaneen. Minulla on nyt noin 25 miljoonaa kullassa enemmän kuin aamulla, ja minä olin silloinkin kyllin rikas sulkeakseni itäisen virran ja huomattavan osan pohjoistakin. Mutta sano minulle, sano, Jim, mitä voisin tässä maailmassa kullalla ostaa sellaista, jota minulla ei jo ennestään ole? Minä olin terve ja onnellinen, täysin terve ja täysin onnellinen, kun ei minulla kaikkiaan ollut tuhattakaan dollaria. Nyt minulla on viisikymmentä miljoonaa dollaria, ja minä tiedän, miten voin hankkia viisikymmentä, vaikkapa viisisataa viisikymmentä lisäksi koska hyvänsä vaan suvaitsen ottaa ne, mutta nyt kärsin helvetin tuskia ruumiillisesti ja henkisesti. Ei yksikään kerjäläinen ole onnesta köyhempi kuin minä. Sano minulle, sano, Jim, Jumalan nimessä, jos hän on olemassa — sillä tämä kultapeli ryöstää minulta uskon Jumalaankin — mistä saan ostaa pienen, hyvin pienen murusen onnea kaikella tällä kirodulla, saastaisella kullallani? Ja mitä tällä kullalla teen tulevassa elämässä, Jim Randolph, mitä se minulle siellä valmistaa? Jos olisin kuollut köyhänä ollessani, myönnä, että minulla silloin olisi ollut paremmat toiveet päästä taivaaseen, jos se on olemassa. Mutta päivänä tällaisena, jolloin näet toimintani tulokset, tulokset tämän rajattoman kullan paljouden käsittelemisestä, olet varmaan kanssani yhtä mieltä siitä, että jos nyt kuolisin, olisi minulle todennäköisesti varattu helvetissä paikka, jossa tulikivi pahimmin käryää ja kuumuus on polttavin."

Me seisimme Randolph & Randolphin sisäänkäytävässä Bobin päästäessä ilmoille tämän katkeran sanatulvan. Hän katsoi minuun, kuten kuvittelen vangin tyrmässä katsovan vartijaansa pyytäessään vastausta kysymykseensä: "Missä on vapauteni?" En voinut vastata sanaakaan. Huomatessani uuden elämänsä vaikuttamat muutokset hänen jokaisessa kasvopiirteessään, ankaran kovuuden, vainotun, epätoivoisen, hulluutta ennustavan ilmeen, en minäkään voinut ymmärtää, mitä iloa hänellä oli miljoonistaan. Hiuksensa, ennen niin sileät ja huolellisesti hoidetut, riippuivat sekaisina suortuvina, paikatellen näkyivät jo alkaneen harmetakin. Vieläkin oli Bob Brownley kaunis, tenhoavampikin nyt, jolloin myrky oli alkanut tunkeutua hänen sieluunsa, mutta hänen kauneutensa oli kuin häkkiin suljetun leijonan, joka raivostuu mielettömäksi muistaessaan kadotettua vapauttaan.

"Jim", jatkoi hän huomatessaan, etten voinut vastata, "otaksun, ettet tiedä, missä voisin vaihtaa tämän keltaisen saatanan johonkin Gileadin voiteeseen. En tahdo enään väsyttää sinua valituksillani. Lähdän ylös kaupungille tapaamaan pikku tyttöä, jonka onnen Tom Reinhart tarvitsi kauppa-asioissaan. Minä lähdän hänen luokseen näyttelemään hänelle tämänviikkoisesta *Collier's Illustrated*'ista kuvia siitä kauniista parantumattomien sairaitten kodista, jonka Reinhart niin jalomielisesti ja komeasti on rakennuttanut uhraten siihen kaksi ja puoli miljoonaa! Ehkä se pieni tyttö saa paremmat ajatukset Reinhartista, kuullessaan, että isänsä rahat ovat käytetyt niin hyvään tarkoitukseen. Kenties tuo suuri rahanero nimittääkin talon 'Tuomari Lee Sandsin Sairashuoneeksi' ja hakkauttaa sisäänkäytävän yläpuolelle hänen isänsä, äitinsä ja sisarensa korkokuvat ja näitten puoliksi katkaistujen, roikkuvien päitten päälle sanat: 'Usko, Toivo ja Rakkaus!'"

Bob Brownley purskahti kamalasti nauraa hohottamaan tämän sanottuaan. Sitten löi hän olalleni kädellään ja lisäsi käheällä äänellä: "Jim, ilman sinua olisin rutistanut tämän shakaali-ihmisystävän ja hänen liittolaistensa sielut. Mutta samantekevä. Odottakoon toistaiseksi, kunnes taas saan hänet käsiini. Jokainen elonpäivänsä tekee hänet yhä sopivammaksi paistinvaraaseen pistettäväksi. Näitten kahden lyhyen vuoden kuluessa, hänen lakattuaan paahtamasta Lee Sandsin sielua, on hän yhä enemmän tullut ansainneeksi sen kohtalon, minkä aijon hänelle valmistaa. Näen sanomalehdistä hänen

ylimyksellisen vaimonsa kullan ihmeitä tekevän voiman avulla parantaneen Newportin sen tavasta mainita Reinhartin nimen hänen kyökkipiika-aikojensa yhteydessä ja saaneen nyt pääsyn hienoimpiin seurapiireihin. Luin hiljakkoin hänen tyttärensä menneen naimisiin englantilaisen aatelismiehen kanssa ja löydetyn vanhan Reinhartien vaakunakilven, jossa on kuvattuna panssaroitu käsi pidellen kaksiteräistä tikaria ja lentoon lähtevä korppikotka. Tunnuksena siinä on: 'Mikä pistää selkään, se pistää usein'."

Bob jätti minut, ja hänen naurunsa kaikui korvissani. Minua värisytti astuessamme vanhan nimikilpemme ohitse, tuon kilven, jonka värit olivat musta ja kulta, ja jonka setäni ja isäni olivat naulanneet konttorikäytävän yläpuolelle ennen vanhaan, jolloin Wall Streetin miehet puhuivat kunniasta ja kullasta eikä yksin kullasta ja yhä vaan kullasta.

Kertoessani vaimolleni päivän tapahtumista, täytyi minun ilmaista hänelle kalvavat ajatukseni. "Kate", sanoin minä, "Bob tulee varmaankin tekemään kamaloita jonakuna päivänä. Minun mielestäni on hänen tilansa ihan toivoton. Hän käy yhä mielettömämmäksi alituisesti pohtiessaan kurjaa tilaansa. En ikinä olisi voinut aavistaa ihmisolennon joutuvan sellaiseen kiirastuleen täällä maan päällä — rajaton, säälimätön voima toisella puolen, pohjaton, sammumaton helvetti toisella."

"Jim, mitenkä hän menettelee voidakseen saada aikaan sellaista sekasortoa? Minä en voi lukemistani enkä kuulemistani ymmärtää, kuinka hän herättää nämät pörssikauhut ja hankkii itselleen rahoja niin suunnattomasti."

"Ei sitä käsitä kukaan", vastasin minä. "Ymmärrän minäkin pörssipelin, mutta vaikka olisi henkeni kysymyksessä, en osaisi selittää, miten hän menettelee. Mikään suurista rahamahdeista ei ole hänen kanssaan liitossa, se on varmaa, sillä hänellä on jo pari vuotta ollut sellaiset ajatukset niistä, että ei olisi voinut yhdessä työskennellä niitten kanssa, vaikka saisi sielunsa autuuden palkakseen. Heti kun jotakuta 'Järjestelmän' suurmiehistä mainitaankin, joutuu hän raivoihinsa. Hän on tänään ansainnut enemmän rahoja kuin ainoakaan mies maailman alusta saakka on yhtenä päivänä ansainnut, ja hän oli juuri alottanut työnsä jättäessään sen vasta sikseen, tehdäkseen minulle mieliksi. Seisoessani pörssisalissa ja katsellessani hänen hommiaan, näyttää hänen menettelytapansa aivan tavalliselta ja yksinkertaiselta. Jälestäpäin se käy yli ymmärrykseni. Jos hän tähän tapaan jatkaa, ovat Rockefellerin, Vanderbildin ja Gouldin rikkaudet yhteenlaskettuina vähäpätöiset niihin verraten, jotka hän on hankkiva muutamassa vuodessa. Minä en suoraan sanoen osaa sitä laskeakaan ja päätäni rupeaa kivistäämään jo sitä ajatellessanikin."

VIII.

Monta kertaa seuraavana vuotena ja vihdoin Sandsien perheessä tapahtuneen murhenäytelmän vuosipäivänä johti Bob pörssin ihan kauhun rajalle lopuksi kuitenkin kääntäen markkinain suunnan ja pelastaen "Kadun." Hän voitti suunnattomia summia. Hänen omaisuutensa arvioitiin jo nousevan yli kahdensadan miljoonan ja oli maailman suurimpia. Hänen nimensä synnytti pelkoa kaikkialla, missä osakekeinottelua harjoitettiin. Wall Street oli tottunut pitämään hänen jokaista yritystään, siitä saakka kun hän vehkeilynsä alotti, ehdottomasti onnistuneena. Silloin tällöin ilmestyi hän markkinoille, kun joku rohkeimmista nurkkakunnista vehkeili hintojen alentamiseksi, ja särki koko heidän suunnitelmansa ostamalla kaikki tarjolla olevat osakkeet ja korottamalla tarjouksiaan, jotta näytti tavallisesti toimeenpanemiensa hinnan alennusten sijaan aikovan nyt saada aikaan yhtä tavattoman ylennyksen. Näissä tilaisuuksissa oli hän pörssin epäjumala, sillä pörssi jumaloi miestä, joka korottaa hintoja yhtä paljon kuin se vihaa miestä, joka alentaa ne. Kerran sotautusten liitäessä Washingtonista tulevia lennätinlankoja pitkin ja huhun kertoessa ministeristön jäsenien, senaattorien ja kongressin miesten aikaisten tiedonantojen johdosta laajentaneen liiketoimiaan, ja kun 'Standard Oilin' pankit pyysivät 15 % lainaamistaan rahoista ja välttämätön keikaus näytti olevan tulossa, pilasi Bob yhtäkkiä lainausmarkkinat tarjoomalla sadan miljoonan lainan 4 %:lla ja ostamalla sekä samalla korottamalla hintoja löi pakosalle koko Washingtonin koplän ja sen rikostoverit New-Yorkissa ja tuotti heille miljoonain tappion. Hän jatkoi tätä menettelytapaansa yhä väkivaltaisemmin ja yhä kasvavilla voitoilla aina murhenäytelmän neljänteen vuosipäivään asti. Edellisenä vuosipäivänä olin osaksi omain etujeni tähden, osaksi pelosta, että hän todellakin kukistaisi koko pörssin ja Wall Streetin syöksynyt joukkoon ja sananmukaisesti vetänyt hänet ulos sieltä. Mutta minun vaikutukseni häneen väheni samassa määrässä kuin hänen hurjuutensa kasvoi. Jokaisen uuden hävitysretken perästä kävi minulle yhä vaikeammaksi saada häntä taivutetuksi tahtoni mukaan.

Ja niin tuli neljäs vuosipäivä pörssikahuineen, joka näytti uhkaavan entistä turmiollisemmalla

hävityksellä. Hän kieltäytyi kerrassaan kuulemasta minun pyyntöäni ja sanoi minulle aikovansa viedä tahtonsa perille, vaikka itse Randolph & Randolphiakin perikato uhkaisi. Pörssissä tiedettiin minun olevan ainoan, jota Bob vähänkin totteli hulluuden puuskauksissaan, pörssin jäsenet huomasivat valppailla silmillään minun yritykseni koettaa taivuttaa häntä luopumaan tuumistaan. Kun hänen kiivaat liikkeensä ja kova äänensä — sillä hän oli viinin ja peli-innon kiihottamana eikä välittänyt salata aikomuksiaan — kun siis liikkeensä ja äänensä ilmaisivat, etten voinut saada häntä taipumaan, hyökkäsivät kaikki välittäjät myyntipaikoille päästäkseen osakkeistaan, ennenkuin Bob saapuisi. Mutta äkkiä, ja käännettyäni lohduttomana hänelle selkäni, pälkähti päähäni valoisa ajatus. Asema oli epätoivoinen. Olin hullun kanssa tekemisissä ja katsoin olevani oikeutettu yrittämään viimeistä keinoa. Juoksin takaisin hänen luokseen. "Bob, jää hyvästi!" kuiskasin hänen korvaansa. "Jää hyvästi! Kymmenen minuutin perästä saat kuulla Jim Randolphin katkaissees kurkkunsa." Hän horjahti ikäänkuin olisi saanut puukonpiston, löi otsaansa jotta kajahti ja — hänen hurjissa silmissään näkyi värähtävän pelko.

"Odota, Jim, Jumalan tähden, älä sano niin, Minun kalkkini on jo muutenkin täpö täynnä. Älä sano, että saan vielä *senkin* rikoksen tunnolleni." Hän mietti hetkisen. "Minä en tiedä, Jim, tarkoitatko sitä, mitä sanot, mutta minä en voi sitä mahdollisuutta ajatella, en vaikka koko maailman rahat olisivat kysymyksessä — en edes kostaakseni. Odota täällä, Jim." Hän huusi välittäjiään, ja useita niitä juoksi hänen luokseen joka taholta huonetta. Hän lähetti ne takaisin väkijoukkoon kiiruhtaen itse amalgaamosakkeitten myyntipaikalle. Pelastus oli siksi päiväksi taattu.

Hetkisen kuluttua palasi hän luokseni. "Jim, minun täytyy puhua kanssasi", sanoi hän. "Tule mukaani konttoriini." Sinne päästyämme väänsi hän oven lukkoon ja asettui eteeni. Hänen suuret silmänsä katselivat kiinteästi omiini. Opintoaikoinamme olin aina katsellessani niitten ruskeaan syvyyteen näkevinäni, kuten taikavoiman loihdimina, onnellisesti päättyvien haltijatarsatujen sankarit ja sankarittaret, aivankuin lapsi luulee näkevänsä loihdittuja olentoja joululieden loimussa. Mutta tänään ei suinkaan ollut ilahduttavaa katsella Bobin suurien silmien syvyyteen.

"Jim, sinä pelotit minua hirveästi", sammalsi hän. "Älä tee sitä toista kertaa — minulla ei ole paljoa jäljellä, jota varten eläisin. Tietysti tunnen vähän hellyyttä äitiäni, Frediä ja sisariani kohtaan. Mutta sinua kohtaan tunnen rakkautta, jonka ainoastaan rakkaus Beulahiin voittaisi, jos olisin saanut hänet sellaisena kuin hän ennen oli. Ajatus, että olen tuhonnut elämäsi ja kaikki, mitä sinulla sitä varten on, katkaisisi viimeisenkin säikeen, jolla elämässä riipun. Eloni on kiirastuli. Beulah on vaan alituisesti läsnäoleva kiroukseni — haamu, joka repelee sydäntäni ja sieluani, toisena hetkenä kiihdyttää kostonhimoani kärsimiensä vääryyksien tähden, toisena hetkenä jähmettää minut omantunnotuskilla, koska en vielä ole kostanut hänen puolestaan. Jos ei Beulahia olisi minulla, voisin kenties ajan pitkään unohtaa tämän kaiken; ehkä voisin keksiä jonkun suunnitelman auttaakseni ihmisraukkoja, joiden elämän köyhyys tekee sietämättömäksi ja niillä miljoonilla, jotka olen vetänyt tuon helvetin alimmasta pohjukasta, saisin toimeen jotain hyvää, joka edes antaisi rauhan sielulleni; mutta se on mahdotonta nyt, kun Beulah Sands elävältä kuolleena on alituisesti silmäini edessä, ja tuo helvetillinen koneisto surisee aivoissani ja laulaa lakkaamatta: 'Kosta hänen puolestaan ja hänen isänsä puolesta, itsesikin puolesta kosta!' Mahdotonta on luopua siitä. Minun täytyy kostaa. Minun täytyy seisauttaa tämä koneisto, joka vuosittain musertaa useampia amerikalaisia sydämiä ja sieluja kuin koko maailman muut rahankiristäjät yhteensä. Ja samassa suhteessa kuin tekoni tuonnemmaksi siirrän, kasvaa minun kostonhimoni. Jim, älä luule minun tietämättäni muuttuneen syvyydenhengeksi. Kun myöhempinä aikoina olen joskus katsahthanut peiliin, olen kauhistunut. Ajatellessani, mikä olin silloin, kun isäsi otti meidät kuulustelulle konttoriin ja asetti meidät tähän sydäntäkutistavaan ja sieluakovettavaan ammatiin, ja mikä nyt olen, täytyy minun turvautua konjakkin apuun, jotta en tulisi hulluksi. Ymmärrät, mitä minulle merkitsee sanoa tätä kaikkea, minulle, joka olen alkanut urani ylpeänä kuten Brownleyt ainakin; mutta niin se on, Jim. Äskettäin eräänä iltana menin kotiin, sieluani jähmetti muistelllessani menneitä aikoja, konjakki poltti aivojani ja minä päätin tehdä lopun kaikesta. Otin revolverini ja herätin Beulahin. Mutta kun sanoin hänelle, 'nyt tappaa Bob Beulahin ja itsensä', nauroi hän niin iloisesti ja lapsellisesti, taputti käsiään ja sanoi: 'Bob on niin kiltti, Bob leikkii Beulahin kanssa', ja minä tulin ajatelleeksi, että Reinhart roisto ja muut 'Järjestelmän' paholaiset saisivat jäädä esteettömästi jatkamaan työtänsä enkä voinutkaan tehdä sitä. Minun täytyy kostaa; minun täytyy rikki ruhjoa tuo sydämiä musertava koneisto. Sitten voin lähteä ja ottaa Beulahin muassani. Olkaamme siis siitä asiasta selvillä, Jim, kerta kaikkiaan."

Omantunnonvaivat ja muut miettimiset olivat nyt tiessään ja Bob oli taas raivoisa intiaani. "Minä hävitän tuon lisähelvetin jonakuna päivänä ja se tapahtuu sinä päivänä, jolloin ensi kerralla käyn asiaan käsiksi. Älä puhu minulle, älä ymmärrä minua väärin. Tänään sinä estit minua. Minä en tiedä, oliko uhkauksesi täyttä totta, enkä minä siitä nyt väiltäkään. Ei tee mitään, vaikka keskeytinkin työni, sillä 'Järjestelmän' koneisto on aina löydettävissä. Se ei menetä mitään perkeleellisyydestään, ei mitään tuhoavasta taidostaan jauhaa murskaksi sydämiä, päinvastoin sinä tiedät vauhdin lisääntyvän päivä päivältä sen käynnissä ollessa. Nyt sanon sinulle, Jim Randolph, että sinun on järjestettävä omasi ja

toiminimen asiat siten, ettei sinulle tapahdu mitään vahinkoa, kun ensi kerralla menen tuohon rotankoloon, sillä sieltä ulos tultuani ovat New-Yorkin arvopaperipörssi ja 'Järjestelmä' saaneet selkärankansa katkaistuksi. Niin, ja minä revin sydämenkin heidän rinnastaan. Ei kukaan heistä enään koskaan kykene ryöstämään Amerikan kansalta sen voimakkaita miehiä ja jaloja naisia ja antamaan heille korvaukseksi loppumatonta tuskaa. Minä olen täysin rehellinen sinua kohtaan, Jim; viimeisen kerran minä tästä asiasta puhun. Tästälähin on sinulla yhtä suuri vaara kuin toisillakin, jotka ovat tekemisissä tuon kirotnun laitoksen kanssa. Kun ensi kerralla isken, ei säästetä ketään. Minä aijon tuhota 'Kadun' ja viattomat saavat kärsiä syyllisten kera, jos heillä sattuu olemaan osakkeita siinä pelissä.

"Minun valtani, Jim, on rajaton; ei mikään voi masentaa sitä. Minä en aijo sen tarkemmin selitellä sinulle. Olet nähnyt minut työssä. Sinun täytyy tietää voimani olevan suuremman 'Järjestelmän' voimaa, ja sinä, minä ja 'Katu' olemme aina tienneet 'Järjestelmän' olevan hallitusta mahtavamman. Se on mahtavampi kuin tuomioistuimet, lakiasäättävät kokoukset, kongressi ja Yhdysvaltain presidentti yhteensä, se hallitsee rajattomasti sitä perustusta, jolla se lepää — kansakunnan rahoja. Mutta minun valtani on suurempi, tuhat, jopa miljoona kertaa suurempi kuin heidän. Jim, väitetään minun ansainneen rahoja enemmän kuin yksikään mies koko maailmassa. Väitetään minun omistavan viisisataa miljoonaa dollaria, mutta niillä hölmöillä ei ole minun vehkeeni selvillä. He vaan tietävät minun hankkineen viisisataa miljoonaa julkisilla otteluillani, joista he ovat olleet tilaisuudessa tehdä laskujaan. Mutta minä sanon sinulle, että olen voittanut vielä enemmän salaisilla toimillani. Minun lähettilääni ovat olleet rahoillani varustettuina jokaisessa yrityksessä, jokaisessa varkaudessa, minkä 'Järjestelmä' on näyttämölle asettanut. Koko maailma päivitteli ja kauhistui, kun Carnegie, seppä Pittsburghista, sieppasi itselleen kolmensadan miljoonan saaliin tuolla terästepulla — niin, minä kutsun sen saaliiksi, Jim. Älä rypistä otsaasi, ikäänkuin aikoisit ruveta torumaan minua sopimattomain lausetapojeni tähden. Minä olen oppinut kutsumaan sitä peliä, jolla me huvittelemme, oikealla nimellä. Se ei ole liikeyritys, jonka tuloksena on ansaittu voitto, se on konnantöitten suunnittelua, jonka tarkoituksena on saalis ja ryöstö.

"Minä vetäydyin takaisin, kun teräs loikkasi 105:stä 50:en ja 50:stä 8:an eikä kukaan tiennyt minun voittaneen siinä dollariakaan. Sinä ja 'Katu' luitte viime vuonna joka aamu arveluita, keitä ne olisivat, jotka olivat kohmanneet sadat miljoonat hinnanlaskussa itselleen. Sanomalehdet ja pörssitiedonannot olivat tietävinään toisinaan sen olleen Standard Oilin, joskus taas Morganin, sitten Frickin, Schwabin, Gatesin ja niin mentiin luettelo ulkoa alusta loppuun. Tietysti ei kukaan kieltäynyt tästä kunniasta; oli hyvin tärkeätä näille maantieritareille saada maailman silmissä hankituksi miljoonia, vaikkeivät olisi nähneet vilaustakaan rahoista. Dick Turpin ja Jonathan Wild eivät olisi voineet olla enemmän mielissään tullessaan syytetyiksi toisten maantierosvojen tekemistä rohkeista väkivallantöistä kuin nämät nykyaikaiset rosvot, silloin kun heidän luultiin tehneen ne sydämettömät työt, joihin heillä ei ollut mitään osaa. Mutta, Jim, minä se olin, joka myin Pennsylvania-osakkeita jokaikinen aamu kautta vuoden, jona aikana sanomalehdistö selitteli myyntiä seuraavin sanoin: 'Cassat kukistaa Gouldin lennätinlankapylväät. Gould ja ukko Rockefeller myyvät Pennsylvania-osakkeita kostaakseen.' Jim Randolph, tänä päivänä on minulla biljoona dollareja, ei Rockefellerin ja Carnegien tavoin, vaan todellinen biljoona. Vaikka ei minulla olisi muutakaan mahtia kuin huomispäivänä vaatia saada tämä biljoona rahassa, riittäisi sekin tuhoamaan koko rahamaailman ennen iltaa. Sinä, Jim, saat kernaasti ottaa niin paljon kuin tahdot tästä summasta, ja mitä enemmän otat, sitä onnellisemmaksi teet minut, mutta kun tästä lähtien isken, älä silloin koeta hillitä minua, sillä se ei kuitenkaan hyödyttäisi mitään."

Vähän sen jälkeen matkusti Bob Eurooppaan Beulahin kanssa. Eräs etevä saksalainen aivotaudin tuntija oli antanut parantumisen toiveita — kuuden kuukauden oleskelu hänen parantolassaan Berliinissä riittäisi Beulahille järkensä takaisin saamiseen. He palasivat takaisin elokuussa. Matka oli aivan hyödytön. Näin heti Bobin olevan saman rajattoman epätoivon vallassa olevan miehen kuin lähtiessäänkin, toivottomamman, onnettomammankin ehkä kuin varoittaessaan minua ja ilmoittaessaan minulle päätöksensä.

Bobin lähtiessä Eurooppaan hengähti koko "Katu" helpotuksesta, ja kun aika kului eikä hänen levottomuutta herättävää vaikutustaan ollut huomattavissa markkinoilla, alkoi "Järjestelmä" taas samota eteenpäin myöhästyneine toimenpiteineen. Aika oli tullut, sopiva paulojen virittämiseen mitä vahingollisimmiksi suunniteltujen osakekeinottelujen hyväksi. Koko maailmalle oli annettu tiedoksi Tom Reinhartin, nykyään kahdensadan miljoonan omistajan, aikovan yhdistää omat ja monien muitten yritykset yhdeksi ainoaksi jättiläistrustiksi, jonka pääoma nousisi kahteentoista biljoonaan. Hänen Union- ja Southern Pacific-rautatiensä, hiilensä, Etelävaltio-ratansa ynnä höyrylaivayhtiönsä, lyijy-, rauta- ja kuparikaivoksensa yhdistettäisiin teräs-, veturi-, kaasu- y.m. yrityksiin, joiden omistajina olivat hän ja "Standard Oil". Trustista piti muodostua suunnattoman laaja-alainen yhtiö, jonka vertaista eivät rohkeimmatkaan liikemiehet vielä olleet edes uneksineet. "Järjestelmän" pankit samoin kuin trusti- ja vakuutusyhtiötkin yli koko maan olivat kauvan valmistauneet tätä varten keskittämällä maan rahavarat tämän trustin eduksi. Sanomalehdissä ja uutistoimistoissa hoettiin Reinhartin ja hänen salaliittonsa

ostaneen miljoonia yritykseen kuuluvien eri liikkeitten osakkeita, ja yleisesti tunnettua oli, että näistä hommista onnellisesti suoriuduttuaan, lähentelisi Reinhartin omaisuus biljoonaa. Lokakuun 1 p:nä jaettiin Anti-People-trusti, jonka pääoma oli 12,000,000,000 dollaria, 120,000,000 osakkeeseen, merkittyinä listoille New-Yorkin, Lontoon ja Bostonin arvopaperipörssissä sekä Saksan ja Ranskan pörssissä ja kauppaa näillä osakkeilla alettiin heti käydä kiihkeällä vauhdilla. Ilmoitus, että yksi biljoona kahdestatoista oli varattu markkinoilla olevain osakkeitten turvaamista ja niillä keinottelua varten, oli niin yleisesti tehty tunnetuksi, ettei pahinkaan hurjapää rojhennut myydä etukäteen.

Oli päivän selvää osakepeliin osaaottavalle maailmalle, että tästä tulisi "Järjestelmän" suuri kepponen, ja sen toimeenpantua heräisi kansa äkkiä tietoisuuteen siitä, että sen säästöt olivat sijoitetut yhdistettyihin amerikalaisiin teollisuusyrityksiin, joiden arvot olivat kovin liioiteltuja, että muutamat harvat pitivät käsissään todelliset rahat, ja että kansan jokaista yritystä saada määrätä ja tarkastaa tätä uutta ryöstöjärjestelmää kohtaisi tappio — ei "Järjestelmää" vaan kansaa.

Olin tavannut Bobin vaan muutaman kerran hänen palattuaan Euroopasta. Ennen lokakuun 1 päivää ei häntä oltu nähty pörssissä eikä "Kadulla." Vähän jälkeen uuden trustin, jota "Katu" kutsui nimellä "Piru periköön kansan", registeriin panoa alkoi hän säännöllisesti saapua konttoriinsa. Tällä kannalla olivat asiat silloin, kun Fred Brownley puhui minulle telefoonissa, jonka seikan mainitsin jo tämän kertomuksen alussa, vaikka nyt vasta huomaan jutelleeni kovin hitaasti.

Salamannopeudella olivat ajatukseni kiitäneet viimeisten viiden vuoden ja niitten edellisten viidentoista läpitse ja jokainen ajatus oli synkentänyt henkisen näköpiirini yllä lepävää mustaa pilvenlonkaa. Keskellä näitä mietteitäni kilisi telefoni taaskin.

"Mr Randolph, etkö te, taivaan nimessä, vielä ole tehnyt mitään?" Ääni oli Fred Brownleyn. "Tila on täällä peloittava. Bobin välittäjät myyvät osakkeita viiden- ja kymmentuhannen suuruisissa kimpussa. Barry Conant johtaa Reinhartin joukkiota. Hän väittää saaneensa määräyksen rajattomasti suojella Anti-People-osakkeita, mutta Bobin on onnistunut pelästyttää Reinhartin koplää aika tavalla. Swan on juuri omakätisesti antanut Conantille satatuhatta kymmentuhannen nipuissa ja hän sanoi minulle lähtevänsä pyytämään Bobia itseä hyökkäämään Barry Conantin kimppuun. Osakkeet ovat ylimalkaan alennetut kaksikymmentä pistettä, vaikka he eivät ole päästäneet Anti-Peoplea laskemaan edes kahdeksannestakaan. He ovat arvioineet ne 106:ksi, mutta paha huhu on liikkeellä, että Bob yleisen hyökkäyksen varjossa ampuu Anti-People-osakkeet Reinhartin sivustaa vastaan Rogersin ja Rockefellerin päälle, ja se huhu alkaa jo vaikuttaa. Yksin Barry Conantkin on alkanut käydä vähän levottomaksi. Viimeinen huhu kertoo Reinhartin lainailevan sadoin miljoonin Anti-People-osakkeita varten ja lainoja sähkötetään joka taholle. Tiedättekö, että Reinhart on maatilallaan etelässä Virginiassa eikä voi saapua tänne ennen huomisaikaa. Jos Bobin onnistuu alentaa Anti-People-merkin, tulee siitä keikaus, jonka vertaista ei vielä ole nähty."

"Hyvä, Fred", vastasin minä. "Minä lähdän nyt Bobin luo. Minusta on vaikeata tehdä sitä, mutta muuta keinoa ei enään ole."

Laskin kuulotorven kädestäni ja kiiruhdin Bobin konttoriin. Kulkiessani läpi kirjanpitohuoneen, sanoi eräs kirjanpitäjästä: "Ne ovat juuri alentaneet Anti-People-90:en sen johdosta, että on saapunut tieto Tom Reinhartin vaimon ja ainoan tyttären saaneen surmansa automobiilionnettomuudessa maatilallaan Virginiassa. Ensin kerrottiin Reinhartinkin kuolleen. Tämä on todistettu vääräksi ja viimeiset viestit kertovat hänen olevan sängyn omana sairaana."

Naputin Bobin konttorin oveen. Aavistin taistelun olevan tulossa kuullessani hänen käheästi ärjäisevän: "Sisään!" Hän seiso i sähkölennättimensä luona paperinauha toisessa kädessään ja toisella painaen telefonin kuulotorvea korvaansa vasten. Jumalani, kuinka kuvaava näky! Hänen komea vartalonsa oli suorassa, jalkojen asento luja, ikäänkuin koko mies olisi pronssista valettu, olkapäät taaksepäin kuin rynnätessään pörssin kaikkia määräyksiä vastaan, silmissä paloi synkkä, kuluttava tuli, ja leuvat olivat yhteenpuristetut niin, jotta epätoivoiset piirteet, jotka viime aikoina olivat painaneet leimansa hänen kasvoihinsa, entistä selvemmin tulivat näkyviin. Hänen leveä rintansa kohoili aivankuin hän olisi ollut ruumiillisia voimia kysyvässä ottelussa. Hänen erittäin luonteva "smokinginsa" oli rinnalta auki, ja matalan, alaspäin taivutetun kauluksen keskestä kohosi kaula ja pää, joka muistutti metsän kuningasta, kun tämä kalliolla seisten odottaa koirain ja metsästäjäin tuloa.

Seisahdin silmänräpäykseksi kynnykselle hengähtääkseni ja katselin tuota pelättävää olentoa. Jos Bob Brownley olisi ollut viholliseni, olisin heti paikalla paennut, ja minun täytyy kuitenkin sanoa, etten ole muita pelkurimpi. Itsekseni kiitin Jumalaa siitä, että Bob oli konttorissa eikä pörssissä. Hän oli hirvittävän näköinen. Jokainen piirteensä osoitti hänen olevan miehen, joka ei ollut peräytynyt kenenkään edestä, ennen hän olisi vaikka tappanut jonkun, joka aikoi estellä häntä, ja jonka hän katsoi täytyvänsä raivata tieltänsä. Hän oli kamalimman mielipuolisuuden ruumiillistunut kuva. Hän ei edes minut huomattaessaan osoittanut vähintäkään liikutuksen merkkiä, vaikka tuloni oli yllätys hänelle.

"Vai niin, oletko se sinä, Jim Randolph, oletko *sinä* täällä?" Hänen äänensä oli käheä, ja siinä oli kova sointu, joka tunki luihin ja ytimiin. Koko ystävyyskuntamme ajan oli Bob Brownley aina puhutellut minua ystävällisellä ja huomaavalla äänellä. Minä katselin häntä kovin hämmästyneenä. Hänen täytyi huomata kuinka loukkaantunut minä olin. Mutta jos hän sen huomasi, ei hän näyttänyt välittävän siitä. Hänen silmänsä ilme katsellessaan minua suoraan silmiin ei muuttunut vähintäkään, ihan kuin olisin ollut hänen verivihollisensa.

Taas korotti hän äänensä: "Mitä varten sinä olet tullut tänne? Onko sinun aikomuksesi sen varoituksen perästä, jonka sinulle olen antanut, taas ruveta tuon Reinhart-konnan puolustajaksi?"

Pusersin tietämättäni käsiäni yhteen, kunnes tunsin kynsien tunkeutuvan lihaani. Minä rakastin Bob Brownleyä. Olisin tehnyt mitä tahansa voidakseni tehdä hänet onnelliseksi, olisin kernaasti elämänikin uhrannut suojellakseni häntä itseltään ja muilta, mutta tämä mielipuu, tämä raivoisa peto ei ollut enään se Bob Brownley, jonka olin tuntenut, enempiä kuin joulukuun ulvova koillismyrskykään on elokuun lempeä, kaivattu länsituuli, ja minä tunsin hänen raa'asta sisunpurkauksestaan niin suuttuneeni, että minun oli vaikea hillitä itseäni. Kovalla ponnistuksella karkoitin kuitenkin tämän tunteen luotani ja koetin olla ajattelematta muuta kuin hänen kauheata onnettomuuttansa ja menneitten aikojen Bobia.

Lujalla äänellä sanoin hänelle: "Bob, niinkö sinä puhuttelet minua konttorissasi?" Koska tahansa muulloin olisivat ääneni ja sanani koskettaneet hänen ritarillista mieltään, mutta nyt vastasi hän karkeasti: "Helvettiin kaikki tunteellisuus. Mitä —" Hän ei kääntänyt katsettaan minusta, mutta ymmärsin hänen kuuntelevan ääntä telefonissa. Silmänräpäys vielä — sitten puhkesi hän hurjaan nauruun, joka mahtoi kuulua etuhuoneeseenkin.

"*Kahdeksankymmentä*, ja se vyöryy eteenpäin kuin virta keväällä", sanoi hän puhutorveen, "ja pojat ihmettelevät, miksi en tahdo lopettaa jo, kun Reinhartille on käynyt niin nolosti. Menkää takaisin ja tunkekaa heihin niin paljon kuin ikinä tahtovat, kunnes tukehtuvat, aina 60:en asti. Se on vastaukseni. Sanokaa heille, että vaikka Reinhartilla olisi vielä lisäksi kymmenen vaimoa ja tyttäriä, ja vaikka ne saisivat surmansa jokaikinen, minä edelleenkin repelen rikki hänen kurjan trustinsa haihduttaakseni hänen suruansa. Antakaa määräykseni toisien osakkeitten myyjille, että minä tahdon passittaa Reinhartin sellaiseen paikkaan, että hän kiroaa huonoa onneaan, joka ei sallinut hänen muun perheensä keralla kuolla automobiilionnettomuudessa.

"Helvettiin kaikki tunteellisuus!" Tämä sanottiin taas minulle. "Mitä sinä tahdot? Jos olet tullut tänne kerjäämään armoa Reinhartille ja hänen keltaisille penikoilleen, olet saanut jo vastaukseni. Minä en lakkaa hätyyttämästä tuota epäihmisellistä hyenaa, vaikka hänen vaimonsa ja tyttärensä ja kaikki 'Järjestelmän' miesten kuolleet vaimot ja tyttäret tulisivat takaisin käärinliinoissaan ja rukoilisivat minua sitä tekemään. Minä en sallisi yhdenkään ainoan osakkeen hinnassa yletä.

"Koskahan nuot miesten ryöstäjät ja naisten rauhan häiritsijät ovat lopettaneet vehkeilynsä kuolemantapauksen tähden? Koska on kulttu puhuttavan heidän malttaneen odottaa, kunnes edes ruumis on ehtinyt kylmetä, kun he taas ovat alkaneet repiä sydämiä uhriensa rinnoista. Nyt on minun vuoroni, ja jos minä hiuskarvankaan verran taivun, niin kirous kohdatkoon silloin minua ja Beulahia, ijankaikkinen kadotus tulkoon osaksemme."

Nyt en kestänyt enää kauvempaa. Jos jäisin tänne, tulisin minäkin hulluksi. Tartuin ovenripaan, mutta ennenkuin ehdin avata, hyökkäsi Bob kimppuuni kuin susi. Hän tarttui olkapäihini ja mielipuolen voimalla työnsi minut takaisin keskelle huonetta. Minä lyykähdin tuolille.

"Ei, Jim Randolph. Sinä et pääse täältä. Sinä tulit tänne sanoaksesi jotain, ja, jumalauta, minä tahdon tietää, mitä se oli. Sinä tunnet minut. Olet ainoa ihminen, joka minut tunnet. Sinä tunnet minut, Jim Randolph, ja tiedät, olenko minä tällaista ansainnut. Sinä tiedät, olinko tehnyt pienintäkään vääryyttä yhdellekään miehelle, naiselle tai lapselle hamaan siihen päivään saakka, jolloin nuot rahahullut koirat rikki repelivät minun sieluni. Sen sinä tiedät ja nyt aijoit hiipiä täältä ja jättää minut kuin raivohulluksi tulleen Reinhart—Standard Oil-rotuisen koiran."

Hän seisoj katsellen alas minuun, kamalana ja kuitenkin epätoivossaan valtavasti vaikuttavana. Hänen sinkauttaessaan nämät sanat silmilleni, tunsin itseni vakuutetuksi siitä, että hän oli mielenhäiriössä. Edessäni oli mielipuu. Mutta tämä tunne kesti ainoastaan silmänräpäyksen ajan. Minun kauhuni ja vihani muuttui suureksi, valtavaksi sääliseksi Bobia kohtaan, ja minä kätkin kasvot käsiini ja itkin. On vaikeata myöntää sitä — mutta minä itkin hillittömästi. Samassa tuli huoneessa aivan hiljaista, ikäänkuin nyyhkytykseni ja vaikeroimiseni olisivat sen vaikuttaneet. Minä huomasin sen, häpesin, mutta en voinut pidättää itkuani. Telefooni kilisi lakkaamatta, kimakasti, hurjasti, mutta kukaan ei vastannut. Hiljaisuus alkoi käydä niin painostavaksi, että vihdoin sain rauhoittuneeksi. Huoahdin, minusta tuntui kuin möhkäle kurkussani olisi tukehduuttamaisillaan minut, ja avasin hitaasti silmäni.

Bobin kookas vartalo oli edessäni. Päänsä oli eteenpäin kumarruksissa ja kätensä oli hän pannut ristiin rinnalleen. Jos hän ei olisi seisonut niin suorana, olisin luullut hänet kuolleeksi, sillä hän ei liikahnutkaan. Hypähdin seisomaan ja katsahdin hänen kasvoihinsa, joita pitkin suuret kyneleet vierivät. Tartuin häntä olkapäähän.

"Bob, rakas vanha ystäväni, Bob, anna minulle anteeksi. Jumalan tähden anna minulle anteeksi, että olen ahdistanut sinua onnettomuudessasi."

Katsoin häntä, enkä ikinä unohda ilmettä, jonka näin hänen kasvoillaan. Murtunut nainen ei olisi voinut näyttää valjummalta. Hän kohotti hitaasti päänsä, horjui ja sai kiinni telefonista, johon nojauti.

"Älä sano niin, Jim, älä sano niin, älä pyydä minulta anteeksi. Oi, Jim, Jim, vanha ystävä, anna minulle anteeksi, että olen käyttäytynyt kuin mielipuoli; unohda, mitä äsken sanoin sinulle, unohda peto, jonka äsken näit edessäsi, ja ajattele minua sellaisena kuin olin ennen, jolloin olisin mieluummin reväissyt kielen suustani kuin sanonut yhdenkään pahan sanan paraalle, todellisimmalle ystäväälle, mitä konsanaan ihmisellä voi olla. Jim, unohda kaikki. Minä olin mieletön, olen nytkin vielä ja olen ollut jo kauvan, mutta pianhan se on jo lopussa. Sitä ei voi kestää enään kovin kauvan, Jim, ja minä pyydän sinua monivuotisen ystävyysseuran, St. Paulin ja Harvardin aikaisten muistojen, noitten toivon ja onnen armaitten, menneitten päivien, jolloin rakentelimme tulevaisuussuunnitelmiamme, muistojen nimessä, koeta ajatella minua sellaisena kuin tunsit minut silloin, ja jollaisena olisin pysynytkin, sinä tiedät sen, jos ei 'Järjestelmä' olisi sattunut tielleni."

Bobin liikeapulaiset naputtivat oveen, monta miestä näkyi ovilasin takaa. He olivat kokoontuneet sinne Bobin puhuessa matalalla, surullisella äänellään — äänellä, jonka ei olisi voinut luulla lähtevän samoilta huulilta, joilta äsken oli virrannut sellainen karkea sydämettömyyden tulva.

Bob meni ovelle. Koko konttori oli kuohuksissaan. Pari — kolmekymmentä Bobin välittäjää oli siellä epätoivoissaan, kun eivät olleet saaneet vastausta telefontoihinsa. Useita heistä töytäsi sisään etuhuoneen läpi. Bob katseli kylmästi heitä. "Mistä on kysymys", sanoi hän. "Olemmeko tosiaankin joutuneet niin pitkälle, että arvopaperipörssi hyökkää suin päin yksityisen miehen konttoriin, jos tämän telefoni on joutunut epäkuuntoon?"

Hänen tuimuutensa ei heitä pettänyt. Pörssivälittäjiä ei helposti vedetä nenästä, ainakaan sitä lajia, jota Bob käytti palveluksessaan, silloin kun aikoi päästää kauhun riehumaan. Mutta hänen kylmyytensä tyynnytti heitä, ja nähdessään minut he mahdollisesti arvasivat, miksi ei Bob ollut kuulevinaan heidän soittojaan — arvasivat minun lähteneen "Katua" puolustamaan.

"No, kuinka ovat asiat?"

Frank Swan vastasi koko seurueen puolesta. "Kauhu on valloillaan. Se riehuu kellarista aina katon rajaan saakka. Keskimäärin ovat osakkeet laskeneet 40:een tai allekin. Anti-Peoplen ovat 35:ssä ja liitävät edelleen kuin höylänlastut murtuneen padon yli. Barry Conantin toiminimi ja tusina muitakin Reinhartin salaliitosta on joutunut häviölle. Hänen pankkinsa ja trustiyhtiönsä romahtelevat tuon tuostakin. Koko 'Katu' on purjehtinut kumoon ennen sulkemista. Johtokunta on päättänyt kokoontua koettaakseen, olisiko kenties paras sulkea pörssi täksi ja huomiseksi päiväksi."

Bob kuunteli ikäänkuin olisi seisonut peräsimmä myrskyn raivotessa ja kuunnellut käskynalaistensa tuomia tiedonantoja.

Ei näkynyt nyt enää jälkeäkään hänessä äskeisestä mielenliikutuksestaan. Hän oli kylmä ja käskevä kuin kokenut merikarhu, joka tietää, että huolimatta meren raivosta, myrskyn ulvonnasta on ruoriratas totteleva hänen kättänsä, laiva peräsintänsä. "Jim, tule pörssiin", sanoi hän. Toiset tulivat perässä. "Meillä on vaan hetkinen käytettävänämmä", sanoi hän hiljaa minulle, "mutta minun täytyy saada kuulla sinun sanovan antavasi minulle anteeksi. Tiedän kyllä sinun ymmärtävän kaiken, mutta minun täytyy sanoa sinulle, kuinka kauheasti kärsin siitä, että mielettömyydessäni olen voinut unohtaa sen ihailun, kunnioituksen ja rakkauden, jota tunnen sinua kohtaan, niin, jopa kiitollisuuden velkanikin sinua kohtaan siinä määrin, että sanon sellaista, mitä äsken sinulle sanoin. Nyt turvaudun ainoaan jäljellä olevaan keinoon sovittaakseni sen, mikä on tapahtunut. Minä hillitsen kauhun ja hyvitän minkä voin kärsittyjä vahinkoita. Kun nyt olen kukistanut Reinhartin, en enään aijo olla missään tekemisissä täällä."

Hän puristi voimakkaasti vahvalla, rehellisellä kädellään omaani ja astui pitkin askelin pörssiin välittäjäjoukon seuraamana. Kaikkialla vallitsi sekasorto, vaikka toimeliaisuus oli vaihtunut synkäksi alakuloisuudeksi. Niin monta liikettä, pankkia ja trustiyhtiötä oli kukistunut, että ei kukaan tiennyt, voisiko liikemies, jonka kanssa oli aikaisin aamulla tehty jokin sopimus, enään huomenna täyttää sitoumuksiaan. Mies, jolla aamulla oli ollut osakkeita hallussaan ja joka oli myynyt ne ennen keikausta ja katsoi nyt olevansa tästä riippumaton, äkkäsikin jälleen omistavansa jo myymänsä paperit — ostajan

tekemän konkurssin tähden olivat ne joutuneet takaisin myyjälle — ja hinta oli laskenut puoleen entisestä. Mies, joka oli myynyt etukäteen ja muutama minuutti sitten jo innokkaasti laskenut voittojaan, tiesikin nyt voiton vaihtuneen tappioksi, koska henkilö, jolle hän oli lainannut hankintapaperinsa ei voinutkaan maksaa niitä seuraavana päivänä, jolloin lainanantajan piti saada ne takaisin. Se, jolla ei ollut osakkeita, oli siis tullut niitten omistajaksi, sillä hänen täytyi pitää, mitä oli ostanut, voidakseen täyttää sitoumuksensa. Alentamalla hintoja oli hän sotinut omia etujaan vastaan, vaikka luuli "bulleja" vastaan taistelleensa. Kaikki oli paljasta sekasotkua ja mustaa lohduttomuutta. Itse asiassa ei voikaan tavata synkempää huonetta kuin pörssisali, jossa kauhun hirmumyrsky juuri on raivonnut ja jonka sopissa tuulispäät vielä kiiriskelevät ja äskeisestä rymäkästä pelastuneet eivät tiedä, vieläkö se nytkin kokoo voimia uuteen hävitystyöhön ryhtyäkseen.

IX.

Ylihallitus piti kokoustaan johtokunnan huoneessa. Bob syöksähti kursailematta sisään.

"Sana vaan, hyvät herrat", huusi hän. "Minulla on suurempi joukko kauppoja tekeillä sekä ostoja että myyntejä kuin kellään muulla pörssin jäsenellä. Ennenkuin hallitus päättää sulkea pelastaakseen 'Kadun', esitän ratkaistavaksi seuraavaa: Jos pörssi lakkauttaa kaupanteon kolmeksi kymmeneksi minuutiksi ja sallii minun puhua salissa jäsenille, sitoudun minä ostamaan osakkeita kautta koko salin, kunnes ne ovat nousseet vähintään puolet laskemastaan määrästä, mahdollisesti kohonneet entisiin hintoihinsa. Minä ostan siksi kun olen tehnyt lopun biljoonaan nousevan omaisuuteni viimeisestä satadollarisesta. Tämä tekee kai sulkemisen tarpeettomaksi. Tiedän tämän olevan sangen tavattoman pyynnön, mutta herrat ovatkin joutuneet mitä eriskummallisimpaan asemaan, merkillisimpään arvopaperipörssin historiassa. Jos tiedonannot salissa pitävät paikkansa, on jo yli kahdensadan pankin ja trustiyhtiön kautta koko maan kukistunut ja uusia romahduksia tulee tiedoksi joka hetki. Puolet tämän pörssin sekä Bostonin ja Philadelphian pörssien jäsenistä ovat maksukyvyttömiä ja ovat jo sulkeneet liikkeensä tai sulkevat ne ennen kello kolmea, ja pörssipaperein arvovähennys taitaa nousta yli viidentoista biljoonan. Jos ei mihinkään toimenpiteisiin ryhdytä ennen sulkemista, pääsee sama kauhu valloilleen huomispäivänä jokaisessa Euroopan pörssissä."

Johtokunta päätti heti esittää ehdotuksen koko hallinnolle. Seuraavassa tuokiossa paukahti puheenjohtajan vasara ja salissa vallitsi haudanhiljaisuus. Kaikkien katseet olivat kiinnitetyt puheenjohtajaan. Joka mies tässä suuressa joukossa tiesi, että nyt kuulemastaan riippuisi ainakin tällä hetkellä ei ainoastaan Wall Streetin vaan kansakunnankin, ehkäpä koko sivistyneen maailman onni ja menestys. Puheenjohtaja sanoi:

"New-Yorkin arvopaperipörssin jäsenet! Ylihallitus on antanut tehtäväkseni ilmoittaa, että mr Robert Brownley on pyytänyt kaupantekojen keskeyttämistä puoleksi tunniksi saadakseen puhua teille. Jos tähän pyyntöön suostutaan, selittää mr Brownley kaupan jälleen alotettua aikovansa ostaa niin suuren määrän osakkeita, jotta kaikkien käynnissä olevien hinnat tulevat kohoamaan puolet laskemastaan, mahdollisesti niinkin korkealle kuin ne olivat ennen alentumistaan. Hän sitoutuu ostamaan koko omaisuudellaan eli biljoonalla dollarilla. Minä ehdotan äänestystä mr Brownleyn pyynnön johdosta. Kaikki, jotka puolustavat sitä, sanovat 'niin'."

Kautta salin kajahti "niin", jotta seinät tärisivät.

"Kaikki, jotka hylkäävät sen, sanovat 'ei'."

Kuolonhiljaisuus vallitsi.

"Mr Brownley tekee hyvin ja tulee puhumaan tältä korokkeelta, ja sekunnilleen puolen tunnin kuluttua paukahtaa vasara, ja pörssi alottaa toimintansa jälleen."

Bob Brownley nousi puheenjohtajan jättämälle paikalle. Ahdinko huoneessa kasvoi minuutti minuutilta. Sähkölennättimet levittivät jo tietoja tästä tavattomasta kohtauksesta kaikille välitystoimistoille, huomattaville liikkeille ja pankeille yli koko maan, ja muutamain minuuttien kuluttua tiedettäisiin se jo Euroopan pääkaupungeissakin. Sellaista kuulijakuntaa ei historia tiedä kertoa olleen kellään. Sen muodosti koko sivistynyt maailma. Pörssiä ympäröiviltä kaduilta — Wall Streetilta, Broad Streetilta ja New Streetilta kuului jo väkijoukon kumea kohu. Ennenkuin sähkölennätin ehtisi ilmoittaa pörssin toiminnan uudelleen alkaneen, olisivat joukot kasvaneet jo satoihin tuhansiin, sillä koko rahamiesten alue oli kiehunut ja kuohunut jo yli tunnin ajan.

Tällä kertaa voitiin todella Bobiin sovittaa tuo useasti väärin käytetty lausetapa: "hän oli sopiva osaansa." Kun Robert Brownley nosti päänsä ja rintansa pystyyn ja mitteli katseillaan näitä miehiä, joista hän oli loukannut monia, joista useat olivat saaneet tarttua kerjäläissauvaan hänen tähtensä, joita hän oli kiduttanut jokaista, oli hän kuin eläinten kuningas, kuin leijona, äskettäin vangittu aarniometsässä, ja nyt juuri päässyt häkistään vapauteen. Uhka, ihastus, halveksiminen ja sääli kuvastuivat yhtäikaa hänen ilmeessään ja liikkeissään, mutta yli kaiken kuulti tuo kirkas itseensä luottamus, tuo "Tässä seison minä, yksi kaikkia vastaan", joka pani vilunväreet karmimaan pitkin selkäpiitäni.

"Wall Streetin miehet!

"Te olette juuri saaneet olla verrattoman hävitystyön todistajina. Minä olen anonut tilaisuutta saada puhua täällä opettaakseni teille, kuinka kuka tahansa pörssin jäsenistä voi koska tahansa tehdä saman, minkä minä olen tehnyt tänään. Painakaa mieleenne, mitä nyt aijon sanoa teille. Viimeisen neljännesvuosisadan kuluessa on meidän vapaassa, ihanassa maassamme kehittynyt järjestelmä, jonka avulla muutamat harvat ottavat itselleen monien työn tulokset. Miehet, jotka näin ottavat, eivät ole Jumalalta eivätkä ihmisiltä saaneet suurempaa ottamisen oikeutta kuin nekään, joilta he ryöstävät. Heidä ei ole Jumala varustanut millään erityisen etevillä ominaisuuksilla, he eivät ole lähimmäistensä hyväksi suorittaneet mitään suurtöitä tai antaneet näille mitään arvokasta, joka oikeuttaisi heidät tällaiseen ottamiseen. Heidän ainoa oikeutensa ryöstön harjoittamiseen on oman luomansa järjestelmän viekkauksen ja juonien tunteminen. Tätä ei voi kukaan kieltää, sillä asia on päivänselvä. Miehiä tulee päivän koittaessa Wall Streetille, eikä heillä ole penniäkään taskussaan; ja ennen saman päivän laskua poistuvat he sieltä miljoonain omistajina. Niin kaikkivaltiaaksi on tämä sortamisjärjestelmä käynyt, että yksityiset miehet voivat yhdessä ihmisijässä saada haltuunsa miljoonia lähimmäistensä säästämistä varoista. Meidän päivinämme orjailee kansa, kahdeksankymmentä miljoonaa sielua, näitten muutamain harvain hyväksi, saaden palkakseen ruoan ja asunnon. Minä näin tämän rosvoamisen. Minä tunsin rosvon ruoskan iskut. Minä aloin etsiä sen olemassaolon salaisuutta. Minä löysin sen täältä, tästä pelihelvetistä. Minä huomasin ostamiemme ja myymiemme osakkeitten olevan vaan pelimerkkejä; että se, jolla oli korkeampi kasa merkkejä, voi lyödä vastustajansa laudalta; että hänen vastustajansa oli koko maailma, koska kaikki ihmiset välittömästi tai välillisesti ovat kietoutuneet pörssipeliin. Voittamiseen ei tarvita muuta kuin riittävä määrä merkkejä. Jos näitä merkkejä myytäisiin ja ostettaisiin samoilla ehdoilla kaikille ja kaikilta, ei kukaan voisi ostaa enempää kuin jaksaa maksaa, ja peli, vaikkakin onnen kauppaa, olisi kuitenkin rehellistä. Muutamat vehkeilijämestarit, velhot, kun rahat olivat kysymyksessä, havaitsivat jo kauvan sitten tämän ja keksivät järjestelmän, jonka avulla kansaa säälimättä ryöstetään. Heidän keksimänsä järjestelmä oli yksinkertainen, niin yksinkertainen, että maailma ei ole voinut tämän neljännesvuosisadan kestäessä päästä sen kokonaisuuden perille — ette tekään, jotka olette tuntijoita olevinanne. Ei kukaan ollut uskonut vapaan kansan, jonka tarkoituksena oli raivata kaikille tie yhtä tasaiseksi rikkaaksi pääsemiseen, ja joka tahtoi pitää huolta hankittujen rikkauksien turvaamisesta, olevan sellaisen tompelin, että antoi riistää itseltään kokoamansa rahat sellaisella tempulla, jota lapset leikkiessään sokkosilla käyttävät. Koko menettely ei ollut kummempi kuin erään ryövärin ennen vanhaan. Hän näet poimi pieniä kiviä merenrannalta, merkitsi ne rahoiksi ja osti näillä rahoilla työtä lähimmäisiltään. Tämän työn ja kivistä tekemiensä rahain avulla hän otti taas työntekijöiltä pois heidän työstään maksetut rahat, kunnes koko maa oli rahantekijän orjana. Nämät velhot sanoivat: me valmistamme mielivaltaisesti näitä merkkejä — osakkeita. Kun olemme niitä valmistaneet, myymme niin paljon maailmalle, kuin se vaan ostaa jaksaa ja käyttämällä jäljellä olevaa rajatonta varastoamme otamme takaisin jo myymämme ja näin jatkamme tätä menettelyä kunnes olemme saaneet kaikki rahat käsiimme ja kansan orjaksemme. Tätä varten tarvittiin, paitsi merkki-osakkeitten valmistusta, muutakin, tarvittiin pelihelvetti, jonka koneisto käyntiin päästyään kiinnittäisi näihin merkkeihin varman kauppaa-arvon, helvetti, jossa merkit myytyä voidaan voittaa ne takaisin. Minä huomasin, että jos näitten silmäkääntäjain temput voitaisiin paljastaa ja heidän järjestelmänsä tuhota, täytyisi sen tapahtua tämän pörssikoneiston avulla. Minä olen tutkinut koneistoa ja ihmetellyt, että miehet niin kauvan ovat käyneet täällä kuin aasit.

"Osakepelin luonnosta seuraa välttämättömästi, että sitä johdetaan erityisten sääntöjen mukaisesti, jotka ovat muuttumattomat, ja joita vastaan ei saa rikkoa, ja pelkkä yrityskin muuttaa näitä tai rikkoa näitä vastaan kukistaisi koko pörssipelin. Perussääntö, koko pörssipelin olemukselle ehdottomasti välttämätön sääntö on tämä: Jokainen pörssin jäsen voi pörssin aukaisemisen ja sulkemisen välisellä ajalla ostaa tai myydä niin monta osaketta ja arvopaperia kuin häntä vaan haluttaa. Tämän säännön mukaan ei hänen ostamistaan ja myymistään voi rajoittaa se määrä, jonka hän voi ottaa ja maksaa tai myydä etukäteen ja saada maksun siitä, sillä koko maailmassa ei löydy niin paljon rahaa, että saataisiin maksetuksi kaikki, mitä tämä sääntö sallii ostaa ja myydä yhden ainoan päivän kuluessa. Syy on se, että nämät muutamat taikatempujen tekijät ovat mielivaltaisesti valmistaneet monta kertaa enemmän osakkeita kuin on rahoja. Sen osakemäärän, minkä kuka tahansa voi pörssikauden kuluessa myydä, rajoittaa ainoastaan se määrä, jonka hän voi tarjota, ja hän voi tarjota niin paljon kuin kielensä kerkiää; eikä kukaan voi pakottaa häntä näyttämään, kykeneekö hän hankkimaan tarjoamansa määrän,

ennenkuin myyminen on lopussa s.t.s. seuraavana päivänä. Te kysytte, te kuten minäkin: voiko tämä olla mahdollista? Te tulette saamaan saman vastauksen kuin minäkin. Niin se on ja niin sen täytyy olla niin kauvan kuin pörssipeliä jatkuu. Huomatkaa tarkoin, mitä sanon, sillä tämä väite on sangen tärkeä teille kaikille. Pörssin jäsen voi päivän kuluessa myydä niin monta osaketta kuin hän suvaitsee kaupaksi tarjota. Jos nyt yritetään pakoittaa häntä myyntiajallaan ennen tai jälkeen tarjouksensa todistamaan kykenevänsä heti paikalla hankkimaan tarjotut osakkeet, romahtaa koko pörssilaitos, sillä tämän vehkeilyn luontoon kuuluu juuri samojen osakkeitten myyminen yhä uudelleen pitkin päivää, eikä myyjä voi tietää, vielä vähemmin todistaa voivansa hankkia niitä ennenkuin on sopinut ostajan kanssa kaupoista, eikä ostaja taas voi sopia kaupoista, ennenkuin hänestä oston kautta on tullut ostaja. Jos laadittaisiin sääntö, joka pakoittaisi myyjän todistamaan pätevyytensä ennen myyntiä, olisi kukin jäsen selvillä toisesta jäsenestä, eikä silloin voisi pörssipelistä olla puhettakaan. Päästyäni tästä selville, huomasin, että kun 'Järjestelmän' harvalukuiset velhot olivat keksineet varman keinon kansan rikkauksien riistämiseen niitten oikeilta omistajilta, oli minun tiedossani yhtä varma keino saada pois näiltä muutamilta harvoilta heidän monilta ryöstämänsä rikkaudet. Ja tämän tiedon ohella juurtui minuun vakaumus, että keinoni oli yhtä kunniallinen, kenties kunniallisempikin kuin 'Järjestelmän'. He ottivat viattomilta, minä ottaisain rikollisilta, mitä nämät kunnialtomalla tavalla olivat itselleen hankkineet. Minä päätin koetella käytännössä keinoani.

"Kenties en olisi tullut sitä koskaan tehneeksi, jos ei tuota sokerikauhua olisi sattunut, jolloin 'Järjestelmä' Barry Conantin kautta ryösti minulta miljooneja. Sen kauhun aikana teki 'Järjestelmä' minulle rajattomien varojensa avulla, jotka ovat ryöstetyt kansalta mielivaltaisesti valmistamalla osakkeita ja niillä keinottelemalla, saman, minkä minä sittemmin olen voinut tehdä ilman muita apukeinoja kuin oikeuteni toimia pörssisalisissa. Te näitte ensimmäisen kokeeni tuloksen sokerikauhussa n:o 2. Muutamissa minuuteissa varasin itselleni kymmenen miljoonan dollarin suuruisen voiton. Olin voinut muuttaa sen viideksikymmeneksi, vaikkapa sadaksiviideksikymmeneksi miljoonaksi, mutta minä en ollut vielä täysin perehtynyt ryövärijuoneeni ja sitä paitsi minulla oli silloin sentään sydänkin. Ansaitakseni nämät kymmenen miljoonaa tarvitsi minun vaan myydä enemmän sokeriosakkeita kuin Barry Conant jaksoi ostaa. Tämä oli helposti tehty, sillä Barry Conant joka ei tuntenut minun äsken keksimääni juonta, ei voinut ostaa enempää kuin hän seuraavana päivänä olisi jaksanut maksaa tai oikeammin sanoen luuli suojattiansa jaksavan maksaa, kun taas minä, joka en aikonutkaan hankkia niin paljon kuin myin — kunhan vaan alensin hinnan siihen pisteeseen, jossa voin pakoittaa ne, jotka olivat ostaneet osakkeita, myymään takaisin ne miljoonien tappiolla — kun minä voin myydä kuinka paljon tahansa, sananmukaisesti rajattoman määrän. Kun Barry Conant oli ostanut niin paljon kuin häntä halutti maksaa, täytyi hänen peräytyä minun tarjousteni tieltä, ja minä voin vähitellen alentaa hinnat, siihen määrään, ettei hän ostamiaan osakkeita vastaan lainaamalla voisi hankkia kylliksi rahoja maksaakseen minulle, mitä oli ostanut minulta. Hänen täytyi silloin kääntyä takaisin ja myydä minulta ostamansa, ja kun olin ostanut ne häneltä taas kymmentä miljoonaa vähemmällä kuin myydessäni olin niistä saanut, olivat osat vaihtuneet. Minä olin myynyt hänelle 100,000 osaketta 220 dollarista kappaleelta. Hän oli myynyt ne takaisin 120:stä, eikä hänellä ollut nyt osakkeita enemmän kuin alkuaankaan. Me molemmat olimme osakkeihin nähden samassa asemassa kuin alussakin, mutta voiton ja tappion suhteen oli seuraava eroitus: minä olin voittanut kymmenen miljoonaa, Barry Conantin suojatit, 'Järjestelmä', olivat sen sijaan menettäneet kymmenen miljoonaa — pieni juoni oli tämän kaiken saanut aikaan. Periaatteessa ei tämä juoni eroa siitä, jota 'Järjestelmä' käyttää alituisesti. Kun 'Järjestelmä' valmistettuaan sokeriosakkeita myy niistä 100,000 kansalle 10,000,000 dollarin hinnasta, johtaa se markkinoita näitten kansalta ottamainsa 10,000,000:n avulla siten, että kansa hädissään myy ostamansa 100,000 osaketta 5,000,000:lla. Kun 'Järjestelmä' näin on ne ostanut takaisin, keinottelee se taas markkinat sellaisiksi, että kansa 1,000,000:lla ostaa äsken 5,000,000:lla myymänsä osakkeet. 'Järjestelmä' ei tee rangaistuksenalaista rikosta. Enkä minäkään tehnyt. Minä en edes koskettanut pörssin sääntöjä enempää kuin 'Järjestelmäkään' toimeen pannessaan vehkeilyjään. Ensimmäisen kokeiluni perästä olen useita kertoja käytäntöön sovelluttanut juoniani ja joka kerta olen voittanut miljooneja. Tänään on minulla oman tarkastukseni alaisena, yhtä varmasti kuin jos olisin ansainnut ne yhtä rehellisesti kuin käsityöläinen viikkopalkkansa tai maanviljelijä sadon viljelyksistään, yli miljoonan, eli kyllin suuri summa pitämään miljoonan ihmistä orjuudessa koko heidän elinaikansa.

"Mitä te ajattelette, järkevät miehet, tällaisesta asemasta? Te tiedätte, sillä olettehan te perehtyneet pörssipeliin, että Amerikan kansa, joka kerskailee lahjakkaisuudellaan ja rohkeudellaan, vuoden toisensa perästä tulee rahasäkkeineen, jotka ovat heidän työnsä ja vaivansa tulos ja heittää sadat miljoonansa tähän teidän pelihelvettiinne. Te tiedätte, että nämät miljoonat ihmiset, joita te kutsutte lampaiksi ja juottoporsaiksi, ovat hulluja. Te naureskelette partaanne, kun nämät lammasraukat, joita te vuosi vuodelta lähetätte kotiin tyyten kerittyinä, palaavat taas teidän kerittäväksenne. Te ihmettelette, että nämät kauppiat, käsityöläiset, kaivostyöläiset, lakimiehet, maanviljelijät, joilla on älyä kylliksi luvallisilla keinoilla hankkiakseen jokapäiväisen leipänsä, laahaavat kaikki tyyni teidän pelihelvettiinne, josta kuka tahansa voi todistaa, että me, jotka johdamme peliä emmekä tuota mitään, riistämme vuosittain satoja miljooneja tuottajilta käyttääksemme ne kulunkeihin ja satoja miljooneja voitto-osinkoihin — sillä kyllä me tiedämme, ettei meillä ole mitään antaa heille korvaukseksi siitä, mitä

he tänne laahaavat. Te tiedätte jokaisen dollarin niistä biljoonista, jotka menetetään Wall Streetillä merkitsevän rautatiekiskojen, vuoliainten ja vaunujen hinnan kallistumista ja tämä vuorostaan merkitsee korkeampia matkustaja- ja rahtimaksuja kansalle. Te tiedätte, että käsityöläinen kantaessaan omaisuutensa Wall Streetille ja menettäessään sen siellä jossain määrin ylentää saappaitten ja kenkien, puuvilla- ja villavaatteitten ynnä muitten valmistamainsa ja kansalle myymäinsä tarvekapineitten hintoja. Te tiedätte, että kun kupari-, lyijy-, tina- ja rautakaivostyömies jättää ylijäämän työstään 'Järjestelmän' käsiin, merkitsee se kansan saavan maksaa enemmän kupariastioistaan, vesiränneistään, vedestä, joka juoksee pitkin lyijytorvia, läkkikipoistaan ja rauta-astioistaan, samoin kallistuvat asuntojen vuokrat ja kaikki tarpeet, joihin konetyötä, puuainetta ja muita raaka-aineita tai valmisteita tarvitaan. Te tiedätte, että jokainen satamiljoonainen, jonka todelliset tuottajat jättävät meikäläisille rosvoille, merkitsee halvempia työpalkkoja tai tarve- ja ylellisyyskapineitten pienempää kulutusta kansalle yleensä ja maanviljelijälle erittäin. Te tiedätte tapanamme Wall Streetillä olevan pontevasti teroittaa 'Järjestelmän' esittämää ja kansan papukaijan tavoin matkimaa väitettä, nimittäin että kansaan yleensä ei meidän pelimme koske, sillä kansalla ei ole ylijäämiä peliin pantavaksi, eikä se siis koskaan käy Wall Streetillä. Ja kuitenkin, vaikka te tämän kaiken tiesitte, ette te hetkeäkään ajatelleet huolimatta suuresta viisaudestanne ja kyynillisyydestänne, että juuri tässä laitoksessa, jonka te omistatte, ja joka on teidän valvontanne alaisena, oli teitä jokaista varten 'Sesam, aukene!' päästäksenne käsiksi niihin kulta-arkkuihin, jotka 'Järjestelmä' on ahtanut täyteen rahaa, otettua kansan varastoista. Mitä, kysyn minä, ajattelettekaan te, viisaat miehet, asiain tilasta sellaisena kuin sen nyt näette?"

Painostava hiljaisuus vallitsi salissa. Suuri joukko, jossa nyt melkein kaikki pörssin jäsenet olivat saapuvilla, kuunteli suu ja silmät selällään tämän toverinsa tekemiä paljastuksia. Robert Brownleyn tähdätessä puhtaan johdonmukaisuuden tykistönsä heidän järjestelmänsä kohti, alkoi kuulua kärsimättömyyden sorinaa suuresta pörssin ympärillä seisoskelevasta roskajoukosta, sillä aniharvat ulkona tungoksessa olevista ymmärsivät syyn hiljaisuuteen, joka vallitsi tuossa jättiläismäisessä ihmis-muserruskoneistossa, joka ei koskaan ennen kello kymmenestä kolmeen ollut hetkeksikään lakannut pyörimästä, paitsi uhriensa sieluja ja sydämiä sen hammasrattaista irroitettaissa.

Bob Brownley silmäili vaieten ja syvää halveksumista osoittaen alas pörssipelaajien hengettömiin kasvoihin. Sitten jatkoi hän:

"Wall Streetin miehet, vanhain kirjoissa on kirjoitettuna, että kaikki paha kantaa itsessään parannuksensa tai häviönsä siemenen. En tahdo väittää, että tämä, mitä nyt olen teille ilmaissut on tuleva teille inhoittavan pahan parannuskeinoksi, mutta sen vaan sanon, että tämä on pahan hävittäjä ja tehdessään maailmalle palveluksen pahan parantajana, jättää se kaiketi teidät jällelle kuumempaan helvettiin kuin se, jonka liekit teitä nyt kalvavat. Ei ole vahingoksi, vaikka se sen tekeekin. Kun minä olen lopettanut, voi jokainen New-Yorkin arvopaperipörssin jäsen, joka tuntee poltinraudan sielussaan, saada silmänräpäyksessä korvaukseksi siitä rajattomat rikkaudet. Te, jotka nyt otaksutte mahtavan yhdyskuntanne voivan laatia uudet säännöt, jotka tekevät minun keksintöni mitättömäksi, teille minä sanon: varjoa hapuilette. Ei löydy ainoatakaan sääntöä, ei keinoa, joilla voitaisiin sen pätevyyttä vastustaa. New-Yorkin pörssissä on tuhannen jäsenpaikkaa. Tänään ne ovat 95,000 dollarin arvoiset jokainen, yhteensä 95,000,000 dollaria siis. Tämä arvo riippuu siitä tosiasiasta, että sanotussa pörssissä käsitellään 1-3 miljoonaa osaketta päivittäin. Jos jollain tavoin koetettaisiin estää keksintöni soveltamista, laskisivat tällaisen kokeen kautta kauppasopimukset viiteen- tai kymmeneentuhanteen osakkeeseen päivässä tai rajoittuisivat vaan sellaisiin papereihin, jotka todella tulisivat hankittaviksi ja maksettaviksi. Jotta minun keksintöni kävisi hyödyttömäksi, täytyttäisiin saman osakkeen tai arvopaperin ostaminen tai myyminen useammin kuin yhden kerran päivän kuluessa tehdä mahdottomaksi, samoin hankintakeinottelu, joka nyt, kuten tiedätte, on uudenaikaisen pörssipelin perustus ja kulmakivi. Jos tämä voisi tapahtua, alenisivat nuo 95,000,000 dollarin arvoiset paikat 5,000,000:n arvoiseksi, ja — mikä kansalle kokonaisuudessaan on vielä suuremmanarvoista — koko rahamaailma tulisi aivan uudestaan muodostettavaksi. Wall Streetin miehet, älkää olko lapsellisia! Minun keksintöni hävittää varmasti maailmasta sen suurimman kirouksen, salajuonittelun."

Tukahutettu murina kuului pelaajain joukosta. Robert Brownley vastasi siihen uhkamielisellä katseella.

"Sallikaa minun nyt osoittaa teille olevan mahdotonta estää ketä tahansa tekemästä samoin kuin minä olen tehnyt monet kerrat viimeisen viiden vuoden kuluessa. Ainoa pääoma, jota keksintöni käyttämiseen tarvitaan, on pontevuus ja julkeus tai pontevuus ilman julkeutta. Te tiedätte aivan hyvin kaikkina aikoina pörssissä olleen jäseniä sellaisia, jotka ansaitakseen miljoonia, ovat olleet valmiit mihin rikoksiin tahansa, ehkä murhaa lukuunottamatta. Useat pörssin jäsenet ovat pitkin aikaa näyttäneet olevansa kyllin pontevia tai julkeita kavaltamaan toisten varoja, tekemään vääriä kirjallisia todistuksia, kirjoittamaan arvottomia velkakirjoja, väärentämään osakkeita ja arvopapereita miljoonaakin pienemmän voiton tähden, ja vaikka ovat varmasti tietäneet töittensä tulevan ilmi. Kaikki nämä rikokset ovat laillisen rangaistuksen alaisia, ja niistä seuraa ehdottomasti vankeutta tai kunnian menettäminen. Kuitenkin on tämän pörssin jäsenissä aina ollut kylliksi julkeita tai epätoivoisia

antautuakseen tälle vaaralle alttiiksi, kun heitä on uhannut omaisuuden häviö ja julkinen konkurssi eikä pontevuutta rikoksen toimeenpanemisessa ole heiltä puuttunut. Minä toistan vielä kerran väitteeni, että aina on pörssin jäsenien joukossa löytynyt sellaisia, jotka ovat olleet valmiit miljoonia voittaakseen tekemään minkä rikoksen tahansa paitsi murhaa. Jotta tulisitte huomaamaan minun seuraajiani nousevan teidän joukostanne silloin tällöin pörssin olemassa olon kestäessä, tahdon luetella ne eri jäsenluokat, jotka tulevat astumaan jäljissäni.

"Ensin salavehkeilijä, jonka tunnuslauseena on 'kullassa turvani' — 'Järjestelmä'-rotuinen mies, vaikka velhopiirin ulkopuolella oleva. Sen luokan mies juttelee tähän tapaan: Minä tunnen parikymmentä 'Kadulla' ja seura-elämässä suurta kunnioitusta nauttivaa miestä, mutta heillä on kymmeniä miljoonia, hankitut 'Järjestelmän' juonien avulla, vaikkakaan ei lainrikkomisilla. Jos turvaun Brownleyn juoneen ja myyn, mitä minulla ei ole, kunnes kauhu on päässyt valtaan, voin ansaita miljoonia kenenkään mitään huomaamatta. Ell'en erehdy, on suuri joukko niistä miljoonamiehistä, joiden olen nähnyt aikaansaaneen kauhun, ja joita 'Katu' ja sanomalehdistö ovat ylistäneet heidän rohkeutensa ja taitavuutensa tähden, ja joilla nyt on sangen huomattu asema liikemaailmassa sekä seurapiireissä, tehneet ihan samalla tavalla, eikä heitä ole saatu ilmi eikä epäiltykään. Ja vaikka epäonnistunkin, joka voi tapahtua ainoastaan, jos jokin tavaton seikka sattuu myydessäni, niin en ole tehnyt mitään rikosta enkä todellisuudessa kellekään ihmiselle siveellisesti väärin, sillä jos lyön laimin sitoumukseni hankkia ne osakkeet, jotka myin saadakseni kauhua aikaan, eivät ostajani tule kärsimään muusta kuin siitä, etteivät saa, mitä ovat ostaneet; he ovat yksinkertaisesti samassa asemassa, missä olivat, ennenkuin minä koetin kauhua herättää.

"Toiseksi, jos joku pörssin jäsen mistä syystä tahansa on joutunut häviölle ja päässyt selville siitä, että hänen on tehtävä julkinen konkurssi, jossa menettää kaiken omaisuutensa, olisi hän narri, jos ei koettaisi saada aikaan kauhua, koska hän voisi sen avulla voittaa takaisin menetetyt omaisuutensa, ja välttää konkurssin, jos hän sitten syystä tai toisesta ei onnistukaan aikeessaan, seuraa siitä vaan hänen vararikkonsa, joka olisi muutenkin tapahtunut.

"Kolmannen luokan muodostaa tuo suuri joukko, joka tulee aina pysymään niin kauvan kuin pörssipeliä olemassa on, tuo rehellisten, kunniallisten pörssimiesten luokka, jotka eivät tahdo millään tavoin sopimattomasti ja kohtuuttomasti menetellä vastapelaajiansa kohtaan, ennenkuin äkkäävät olevansa häviön partaalla näitten vehkeilyjen tähden.

"Tarkastelkaamme edelleen, onko pörssillemme mahdollista estää keksintöni käyttämistä, sen jälkeen kun se on tullut kaikille tunnetuksi. Otaksukaamme ylihallitukselle edeltäkäsinkin ilmoitetun, että tätä tempua ajkotaan käyttää. Jos gong-gongin soitua hallitus tai joku muu, jolla on suuri sananvalta pörssissä voisi pörssikauden kestäessä pakoittaa jäsenen lakkauttamaan toimintansa, olkoonpa vaikka tämän laillisuuden todistaminen kysymyksessä, kukistuisi koko pörssipelilaitos. Ajatelkaa, minä pyydän teitä. Otaksukaa, että sellainen mies kuin Barry Conant tai minä tai kuka innokas toimistovälittäjä tahansa, alkaa panna täytäntöön jonkun ostajan määräyksiä, joka, huomatkaa se, ennen muita on saanut tiedon jonkun kaivoksen palosta, presidentin kuolemasta, jostain sodanjulistuksesta tai muusta näistä monenlaisista seikoista, jotka vaativat silmänräpäyksessä toimimaan, ja jolloin minuutin vitkastelu riittäisi syöksemään turmioon välittäjän tai hänen edustamansa toiminimen tai sen suojatit. Jos nyt olisi ylihallituksen vallassa kutsua välittäjä tilille, voisi joku ammattiostaja tai salavehkeilijä ilmoittaa puheenjohtajalle kysymyksessä olevan välittäjän aikovan turvautua Brownleyn keinoon, ja hän voisi silloin kutsua tämän joukosta syrjään, olisi toinen ottanut haltuunsa välittäjän paikan, ennenkuin tämä ehti palata, ja mies olisi ehkä ollut turmion oma.

"Wall Streetin miehet, on aivan mahdotonta estää ketään uudistamasta sitä menettelyä, jonka avulla minä viiden vuoden kuluessa olen koonnut biljoonan dollareja, mahdotonta, niin kauvan kun uudelleen osto ja uudelleen myynti ovat sallitut, ja niitten kielto taas antaisi kuoliniskun kaikelle pörssipapereilla keinottelulle. Kun osakekeinottelu on loppunut, ei 'Järjestelmä' enään voi ryöstää ihmisiä. Kun ijäksi jätän teidät, pörssi ja osakepeli, ja sen teen astuessani alas tältä korokkeelta, sanon muserretun sydämen syvyydestä ja 'Järjestelmän' myrskyn kouristaman sielun syvyydestä ja täysin tietoisena vastuunalaisuudestani lähimmäisilleni ja Jumalalle, että minä neuvon teitä jokaista tekemään kuten minäkin ja tekemään sen pian, ennenkuin muut ovat ehtineet estää teitä, ennenkuin muut ovat ehtineet käyttää keinoani ja räjäyttäneet ilmaan koko pörssipelilaitoksen. Se teistä, joka seuraa minun neuvoani, voi rauhoittaa omaatuntoaan, jos semmoista hänellä on, seuraavalla todistuksella: 'Jos otan ajasta vaarin, saan olla varma menestyksestäni. Kaappaamani miljoonat otan miehiltä, jotka vuorostaan ovat ottaneet ne toisilta, ja jotka aikoivat ottaa minunkin miljoonani. Kuta enemmän minä ja muut otamme sitä pikemmin koittaa päivä, jolloin koko osakepelirakennus luhistuu.'

"Ja tämän päivän pikaista valkenemista pitäisi kaikkein rehellisten miesten ja naisten rukoilla."

Bob Brownley vaikenä, silmäsi yli mykistyneen kuulijajoukon. Ei kuulunut hiiskahdustakaan. Koko joukko seisoivat sanatonna.

Vielä kerran silmäsi hän ympärille huonetta. Sitten kohotti hän hiljaa oikean kätensä ja puristi sen nyrkiksi ikäänkuin olisi aikonut iskeä sillä.

"Wall Streetin miehet!" — hänen äänensä oli syvä ja juhlallinen — "osoittaakseen tietävänsä, mikä oli soveliaasta tehdä pörssiuransa viimeisenä päivänä, on Robert Brownley ilmaissut teille tempunsa — ja enemmänkin.

"Monet teistä ovat epätoivoisessa asemassa. Monen on huomenna hukka perinyt. Nyt on otollinen aika turvautua minun keksintööni. Uhrien uhri on valmis häviöön joutumaan. Se olen minä. Minulla on biljoona dollaria. Tällä biljoonalla dollarilla kykenen minä ostamaan kymmenen miljoonaa enimmänsä kysytyä osaketta ja maksamaan ne, vaikka ne laskisivat sata dollaria osakkeelta. Tässä tarjoutuu teille tilaisuus pelastua perikadosta, tilaisuus korjata omaisuutenne kärsimät vahingot, tilaisuus kostaa minulle, joka olen ryöstänyt teidät puti puhtaaksi."

Hän vaikenä, mutta ainoastaan niin kauvaksi, että hämmästyttä herättävä neuvonsa ehti päästä kuulijainsa äärimmilleen jännitettyyn hermokeskustaan. Ja sitten huusi hän syvällä, kirkkaalla äänellä: "Barry Conant!" Bobin vanha vastustaja hyppäsi notkeasti korokkeelle.

"Minä valtuutan teidät ostamaan kymmenen miljoonaa huomatuimpia osakkeita mistä hinnasta tahansa, vaikka viisikymmentä pistettä yli nykyisen hintailmoituksen. Kas, tässä on minun maksuosoituskirjani merkitsemättömänä, ja minä valtuutan teidät käyttämään sitä aina biljoonaan dollariin saakka sekä sitoudun huomenna varustautumaan tarvittavilla rahoilla lunastaakseni teidän asettamanne osoitukset. Te olette tänään lakkauttanut maksunne seitsemään miljoonaan ettekä siis voi ottaa osaa pörssikauppaan, mutta minä saan täten ilmoittaa maksavani Barry Conantin ja hänen toiminimensä kaikki velat. Hänen asemansa on siis taas varma." Bob oli pitänyt silmällä suurta kelloa; kun viimeiset sanat olivat päässeet hänen huuliltansa, paukahti puheenjohtajan vasara.

Hurjaa vauhtia kiiruhtivat pelaajat eri myyntipaikoille. Salamannopeudella jakoi Barry Conant määräyksiään kahdellekymmenelle apulaiselleen, jotka Bob Brownleyn huutaessa Conantia olivat kerääntyneet päällikkönsä ympärille. Minuutin kuluttua oli tuttu dollaritaistelu taas täydessä käynnissä ennenkuulumattomalla kiihkeydellä. Ei tarvinnut olla ylläluonnollisen viisas nähdäkseen Bob Brownleyn kylvön langenneen tulistuneeseen maaperään, jotta hänen tähän asti salassa ollut kaikkimullistava keinonsa nyt koeteltaisiin. Ei tarvinnut olla kovinkaan perehtynyt tulkitsemaan Kohtalon, vanhan noidan, kuvakirjoitusta seinällä ollakseen varma siitä, että "Järjestelmän" kahdestoista hetki pian oli lyövä. Ei tarvinnut korva olla harjaantunut kuuntelemaan ihmissydämen ja -sielun sykintää eroittaakseen koko pörssipelilaitoksen tuomion lähenevää jyrinää. Välittäjien korviahuumaavat huudot, jotka olivat katkaisseet Robert Brownleyn turmiota ennustavaa puhetta seuranneen äänettömyyden, olivat herättäneet kaiun, joka uhkasi saada pörssin muurit sortumaan. Rakennuksen ulkopuolella kohiseva kansanjoukko ulvoi kuin olisi tuhansia nälkäisiä leijonia päässyt irti ja lähtenyt saaliin hakuun.

X.

Kun gong-gongin kumahdus oli kuulunut, seisoivat Bob Brownley yksinään alhaalla lattialla puheenjohtajan tuolin edessä. Hänen vartalonsa horjui kuin ruoko hirmumyrskyn lähetessä. Minä kiiruhdin hänen luokseen, mutta edelleni ehtikin hänen veljensä, joka Bobin puheen aikana oli turhaan koettanut tunkeutua joukon läpitse. "Jumalan tähden, Bob, kuule mitä sanon. Puoli tuntia sitten tuli tänne tieto kotoasi, että ihme on tapahtunut. Beulah on tullut tajuihinsa ja muistonsa on vironnut. Hänen ymmärryksensä on palannut. Hän on aivan selvä. Hoitajattaret vaan toivovat sinua saapuvaksi hänen luokseen."

Enempää hän ei ehtinyt sanoa. Hurjasti huudahtaen ja pitkin loikkauksin kuin kidutettu härkä, joka näkee sirkusnäyttämön seinän kaatuvan, hyökkäsi Bob ulos lähimmästä ovesta, joka onneksi oli syrjäuloskäytävä ja johti kadulle, jossa tungos oli pienin. Hän katseli ympärilleen sekavannäköisenä. Silmänsä sattuiivat erääseen tyhjään automobiiliin, jonka kuljettaja oli sekaantunut väkijoukkoon. Silmänräpäyksessä oli hän sen luona, toisessa silmänräpäyksessä oli hän hypännyt etuistuimelle. Äkkiä tämä oli tapahtunut, mutta minä olin sentään ehtinyt mukaan ja istahtanut takaistuimelle. Yhdellä nykäyksellä oli suuri kone liikkeessä, ja niin mentiin huimaa vauhtia läpi väentungoksen.

"Jumalan tähden, Bob, ole varovainen", kirkasin minä hänen ohjatessaan ihmisjoukon keskitse rautahirviötä, joka hajoitti sen oikealle ja vasemmalle, kuten leikkuukone nakkelee sitomat vehnäpellolla. Pyörät vahingoittivatkin muutamia. Bob Brownley ei kuullut heidän huutojaan eikä

niitten kirouksia, jotka olivat ehtineet väistyä tieltä. Hän seiso i nyt vaunussa kumartuneena ohjauspyörän yli, johon hän oli lujasti tarttunut. Lakiton päänsä oli ojentunut eteenpäin ikäänkuin se olisi tahtonut edeltäkäs in päästä Beulah Sandsin luo. Hampaansa piti hän lujasti yhteenpurtuina, ja hypätess äni automobiiliin olin huomannut hänen silmäins ä tuijottavan kuin mielipuolen, joka näkee terveen järjen kappaleen matkan päässä ja koettaa saavuttaa sen ajoissa. Hän oli kuuro säikähtyneen kansan kirkunalle, ajajien kirouksille, kun nämät kaikki voimin riuhtoivat hevosiaan tiepuoleen, ja myöskin minun varoituksilleni. Hän pyörähytti automobiilin New-Streetin kulmasta Wall Streetille kuin olisi tämä kapea läpikäytävä ollut mitä levein puistokatu. Wall Streetia ajoi hän sellaista vauhtia, että luulin lentävämme suoraa päätä rauta-aidan läpi Trinityn kirkkomaahan. Mutta niin ei käynytäkään. Taas käännätti Bob kadunkulmasta ja hirviömme kiiti Wall Streetilta Broadwaylle sivukäytävillä kulkevien väkijoukkojen pidätellessä kauhistuneina henkeään. Minäkin olin seisoallani, mutta kyyristyneenä pitelemään kiinni vaunun sivuista. Jumalan kiitos, tämä tavallisesti niin vilkasliikkeinen reitti oli niin pitkältä kuin nähdä voin tyhjänä ajoneuvoista aina toiselle puolen Astor Housen. Mitähän tämä merkitsi? Lieneekö se jumaluus, jonka sanotaan suojelevan juopuneita ja heikkomielisiä, päättäneen varjella tätä rakkaudesta palavaa olentoa hänen hurjasti kiidättäess ään kauvan kaivatun ja nyt jälleen löydetyn puolisonsa luo? Kuulin kiivaita soittoja pyyhkäistess ämme maailmannäyttelyrakennuksen ohi, minä näin edess ämme kaksi eteenpäin rientävää automobiilia täynnä miehiä. Soitto oli kuulunut niistä. Lähestyess ämme niitä, huomasin niitten olevan palopäällikköjen automobiileja ja ymmärsin niitä hälytetyn jonnekin. Sydämess äni kiitin Jumalaa ja kiruin Bobin korvaan: "Beulahin tähden, Bob, älä aja niitten ohi. Jos sen teet, tulee varmaan yhteentörmäys. Jos pysyttelemme perässä, raivaavat he meille tietä, ja me ehkä pääsemme hengissä perille." Minä en tiedä, kuuliko hän minua, mutta hän pysytteli automobiilia toisten perässä eikä yrittänyt ajaa ohi. Vinhasti mentiin sitten pitkin Broadwayta, joka kuhisi väestä. Union Squarella kadotimme näkyvistämme tienraivaajamme. Kun automobiilimme hypähti neljännentoista kadun yli Neljännelle avenylle, mahtoi Bob lisätä vauhdin äärimmilleen, sillä minusta tuntui kuin olisimme lentäneet ilmassa. Kaksi kuormavaunua väistyi niin kiireesti syrjään, että ne työntyivät sivukäytävälle ja pirstaantuivat seinää vastaan. Raivokkaat huudot kaikuivat yli koneen rätinän ja niitä kuului kaikkialla pitkin matkaa. Bobia ei mikään liikuttanut; hän oli kuollut kaikelle, mikä ympärillään tapahtui. Hänen koko olentonsa oli suunnattu lähestyvään hetkeen. Tiesin hänen olevan erinomaisen automobiilin ohjaajan, sillä onnettomuutensa jälkeen oli hänen mielihuvejaan ollut ajella automobiililla Beulah Sandsin kanssa, mutta kuinka olisi mahdollista ohjata tämä heiluva ja hyppivä vaunu neljännellekymmenelletoiselle kadulle? Bob näytti osaavan suorittaa tämän ihmeellisen tempun. Me lensimme sivukäytävältä toiselle, ajajien ja jalkamiesten ympäri ja editse, aivankuin ohjaajan kädet olisivat olleet haltioissaan.

Vihdoin mentiin yli puistikon. Neljättä avenyta ylös kahdennelle kymmenelle seitsemännelle kadulle. Ja sitten huimaavassa ryöpyssä Madisonille. Jatkaisiko hän tästä eteenpäin, kunnes tulisi neljännellekymmenelle toiselle kadulle ja koettaisi päästä Viidennelle avenylle, jossa aina on Grand Central-junasta tulevien matkustajien tungos ja monenkertaiset rivit hevosia ja vaunuja? Ei. Hän oli sentään päästään selvä kylläkin. Taas pyörähytti hän mahtavan suuren automobiilin eräästä kulmasta ja me saavuimme neljännellekymmenelle kadulle. Osan tätä korttelia me kuljimme pitkin sivukäytävää, ja minä vaan odotin, koska räiskähtäisi. Mutta siitä ei tullutkaan mitään. Varmaan oli se uusi maailma, johon Bob kiiruhti, lempeä maailma, sillä miksi muuten Kohtalo, tuo noita, joka oli istunut hänen automobiilinsa ohjauksessa viimeisten viiden vuoden aikana, veisi hänet vahingoittumatta sellaisesta, joka näytti pahemmalta kuin tusina kuolemia. Hituistakaan vauhtiamme vähentämättä kiepahdimme kadunkulmasta Viidennelle avenylle. Tie oli vapaana neljällekkymmenelletoiselle; siinä sulkivat kadunkulman automobiilit, hevoset ja vaunut. Bob mahtoi huomata tuon elävän muurin, sillä minä kuulin hänen mutisevan kirouksen. Mikään muu ei olisikaan ilmaissut meiltä tien tulleen suljetuksi juuri päämäärään päästess ämme. Hän ei koskenutkaan vauhtimittariin, vaan lennätti meidät molempain korttelein mitan ihan kuin olisimme viskatut heittokoneesta. Molempainkohan? Ei, vaan yhden ja kolme neljäsosaa toisesta, sillä ollessamme noin kahdenkymmenen kyynärän päässä mustasta muurista, jarrutti hän ja koko rautakasa natisi ja tärisi kuin olisi se ollut pirstaleiksi silpoutumallaan, mutta pysähtyi toki tanko ja etupyörät tunkeutuneina eräitten vaunujen ja kärryjen väliin. Se ei ollut vielä ehtinyt pysähtyäkään, kun Bob jo hyppäsi alas ja kiiti pitkin avenyta kuin ajokoira saaliin nähdess ään. Minä yritin päästä perässä ja ihmiset töllistelivät ihmeiss ään meidän jälkeemme. Lähestyess ämme Bobin taloa, näin siellä oltavan ulkona tähystämässä isäntää tulevaksi. Kuulin Bobin kirjurin huutavan: "Jumalan kiitos, että tulitte, mr Brownley. Hän on sisällä konttorihuoneustossa. Minä tapasin hänet siellä rauhallisena ja tajuissaan. Hän ei kysellyt mitään, sanoi vaan: 'Sanokaa mr Brownleylle hänen kotiin tultuaan, että tahtoisin mielelläni tavata häntä'. Hän pyysi minua tuomaan iltalehden. Minä lähdin hänen luotaan noin tunti sitten. Hän luulee varmaankin olevansa entisessä konttorissa. Minä suljin huoneuston, kuten olette määrännyt. En ole uskaltanut mennä hänen luokseen pelosta, että hän alkaisi kysellä minulta tarkemmin. Minä olen —" mutta Bob oli jo ylhäällä ja harppasi pari, kolme rappua kerrassaan.

Olin kovin hengästynyt, ja kesti useita minutteja, ennenkuin pääsin toiseen kerrokseen. Olin jo ylimmällä rapulla, silloin — Jumalani — mikä ääni! Viisi pitkää vuotta olin koettanut karkoittaa sitä

korvistani, ja nyt kajahti se taas kidutettuihin aistimiini jos suinkin mahdollista vielä käheämmin, tuskallisemmin kuin edellisellä kerralla. Ei ollut epäilystäkään mistä ääni tuli. Yhdellä harppauksella seisoin Beulah Sands-Brownin konttorihuoneen kynnyksellä. Tällä välin olivat valitushuudot ehtineet jo lakata. Silmänräpäykseksi suljin silmäni, sillä koko huone todisti kuoleman siellä käyneen vieraana. Avasin taas silmäni. Niin, tiesinhän minä sen. Kirjoituspöydän luona kaunis, harmaapukuinen olento samanlaisena kuin viisi vuotta sitten. Molemmat käsivartensa lepäsivät pöydällä. Kauniissa kädessään piteli hän levitettyä sanomalehteä, mutta silmät, nuot ihmeelliset siniharmaat akkunat kuolemattomaan sieluun — ne olivat ainiaaksi sulkeutuneet. Viehättävän kauniit kasvot olivat kylmät, kalpeat ja rauhalliset, Beulah Sands oli kuollut. "Järjestelmän" helvetilliset vainukoirat olivat saavuttaneet väsyneen, ahdistetun uhrinsa; "Järjestelmä" oli pannut hänen jalonsydämensä säkkeihin, tynnyreihin ja vateihin, joita säilytetään sen suuressa liike-elämälle varatussa holvissa. Surkutellen ja säälien etsivät silmäni vanhaa koulutoveriani, ylioppilasaikuista ystävääni, yhtiökumppaniani, uskottuani, miestä, jota rakastin. Hän oli vaipunut polvilleen. Kärsivät kasvonsa olivat käännetty vaimoan kohti. Yhteenpuserretut kädet olivat kohonneina värisevään, sydäntäsärkevään rukoukseen, kun Luoja oli kutsunut hänet pois. Bob Brownleyn suuret ruskeat silmät olivat ijäksi painuneet kiinni, ristiinliitetyt kädet olivat vaipuneet hänen vaimonsa pään päälle ja sattumalta irroittaneet kullanuskeat, ihanat hiusaallot, joten ne nyt vapaina, hellien kääriytyivät Bobin käsivarsien ja otsan ympärille, ikäänkuin Beulah, jonka tähden hän oli kaikki uhrannut, olisi tahtonut suojella hänen armasta päätään sen mustan virran kylmiltä, synkiltä sumuilta, joka erottaa maallisen elämän ijänkaikkisesta levosta. "Järjestelmä" oli lävistänyt Robert Brownleynkin sydämen. Minä hoipertelin hänen luokseen. Koskettaessani hänen nopeasti kylmenevää otsaansa, sattuivat silmiini suuret, mustat päällekirjoitukset ylinnä lehdessä, jota Beulah Sands oli lukenut armorikkaan Jumalan vapauttaessa hänet siteistään:

Perjantai 13 päivä.

Ja sen alla eräällä palstalla:

Kamala tapaus Virginiassa.

Koko valtion rikkain mies, Thomas Reinhart, miljoonainomistaja, on mielenhäiriössä, joka on johtunut vaimonsa ja tyttärensä ja suunnattoman omaisuuden menetyksestä, joka viimeainittu on päivän suuren pörssikauhun johdosta tuuleen haihtunut, viiltänyt kurkkunsa poikki. Kuolema seurasi silmänräpäyksessä.

Ja eräällä toisella palstalla:

Robert Brownley on matkaansaattanut hirvittävimmän pörssikauhun, minkä historia tuntee, ja levittää tuhoa ja turmiota yli koko sivistyneen maailman.

End of Project Gutenberg's Perjantaina 13 p:nÄä, by Thomas W. Lawson

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PERJANTAINA 13 P:NÄ: ROMAANI ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR

ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.